

OFI

ÚJGENERÁCIÓS tankönyv

8

Történelem

munkafüzet

Történelem

Munkafüzet

8.

Eszterházy Károly Egyetem
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Engedélyszám: TKV/74-11/2018. (2018. március 19.–2023. augusztus 31.)

A kiadvány megfelel az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. melléklet Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára 2.2.04 előírásainak.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban közreműködő szakértők: DR. SZENYÉRI ZOLTÁN, NAGY KÁROLY

Tananyagfejlesztő: LÉGRÁDI JUDIT FRUZZSINA, SÓLYOM MÁRK

Az átdolgozott kiadás tananyagfejlesztői: KOJANITZ LÁSZLÓ, PÁLINKÁS MIHÁLY

Tudományos szakértő: MÁTHÉ ÁRON, SZAKÁLY SÁNDOR, ZINNER TIBOR

Pedagógiai szakértő: PÁL FERENC LEHEL, NÉMETH GYÖRGY

Látvány- és tipográfiai terv: SUSÁN PÁL

Fedélterv: SLEZÁK ILONA

Illusztráció: TÉGLÁSY GYÖRGY

Térképek: © STIEFEL, VECSEY TAMÁS, ZSOLDI KATALIN

Fotók: ©123RF; © Cultiris Kulturális Képgyűjtemény; Wikipédia; FORTEPAN; MTI Fotó: Horling Róbert, Szamosi János, Urbán Nándor, Záray Péter

A tankönyv szerkesztői ezúton is köszönetet mondanak mindazoknak a tudós és tanár szerzőknek, akik az elmúlt évtizedek során olyan módszertani kultúrát teremtettek, amely a kísérleti tankönyvek készítőinek is ösztönzést és példát adott. Ugyancsak köszönetet mondunk azoknak az íróknak, költőknek, képzőművészeknek, akiknek alkotásai tankönyveinket gazdagítják.

© Eszterházy Károly Egyetem, 2017

ISBN 978-963-436-108-4

Eszterházy Károly Egyetem • 3300 Eger, Eszterházy tér 1.

Tel.: (+36-1) 460-1873 • Fax: (+36-1) 460-1822

Vevőszolgálat: vevoszolgalat@ofi.hu

Kiadásért felel: dr. Liptai Kálmán rektor

Raktári szám: FI-504010802/1

Műszakiiroda-vezető: Horváth Zoltán Ákos

Műszaki szerkesztő: Vámos Norbert, Marcsek Ildikó

Grafikai szerkesztő: Vámos Norbert, Slezák Ilona

Nyomdai előkészítés: Susán Pál, Vámos Norbert

Terjedelem: 17,51 (A/5) ív, tömeg: 370 gramm

1. kiadás, 2018

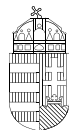
Az újgenerációs tankönyv az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program 3.1.2-B/13-2013-0001 számú, „A Nemzeti alaptantervhez illeszkedő tankönyv, taneszköz és Nemzeti Köznevelési Portál fejlesztése” című projektjének keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Nyomta és kötötte:

Felelős vezető:

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

 magyar
nyomdaipari szövetség
NYOMDA- ÉS PAPIRPARI SZÖVETSÉG

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kedves Nyolcadikos!

Ne gondold, hogy a történelem tanulása fárasztó és unalmas lesz számodra! Ha szeretsz kreatívan gondolkodni és szeretnéd tudásodat elmélyíteni, akkor szeretni fogod ezt a munkafüzetet is, hiszen nagyon sok érdekes feladattal fogsz majd találkozni ezeken a lapokon. Ellenőrizheted velük tudásodat, és még egyszer átismételheted általuk az órán tanultakat. Javasoljuk, hogy először mindig önállóan próbáld megoldani a feladatokat, és csak akkor fordulj a tankönyvhöz segítségért, ha egyáltalán nem boldogulsz velük. Akkor tökéletes a tudásod, ha magadtól képes vagy a feladatok megoldására.

A feladatok segítségével kereshetsz kakukktojást, fejthetsz keresztrejtvényt, betűrejtvényt, ábrákat vizsgálhatsz meg, időrendbe teheted az eseményeket, képi- és szöveges forrásokat elemezhetsz, igaz-hamis állításokat kell megvizsgálnod, egymáshoz illő szavakat, kifejezéseket kell összekötnöd.

A történelem tanulásához az is hozzátartozik, hogy például a természetismeret- vagy a matematikaórák keretein belül elsajátított ismereteket is felhasználj. Fontos, hogy ismerd a térképet, és jól eligazodj rajta. A munkafüzetekben vaktérképeket is találsz majd. Ezeken kell történelmi események helyszíneit megkeresned, vagy egyes területeket kiszínezned. Ha nem boldogulsz önállóan a feladatokkal, ne feledd, hogy segít a történelmi atlaszod! Fogsz találkozni számolós példákkal is a munkafüzetben.

Biztosan szereted használni az internetet, és szereted látogatni a közösségi oldalakat is. Böngészési ismereteidet a munkafüzet feladatainak megoldása során is felhasználhatod.

A feladatok többsége a leckék főszövege alapján megoldható, de vannak olyan feladatok, amelyekhez el kell olvasnod a kiegészítő részeket is. Ne felejtsd el, tanulni mindig azt jelenti, hogy gondolkodnod is kell! Ha mégsem sikerül egy-egy feladat megoldása, akkor se csüggedj, olvasd el még egyszer alaposan a tankönyvet!

Jó tanulást és jó jegyeket kívánnak a munkafüzeted alkotói!

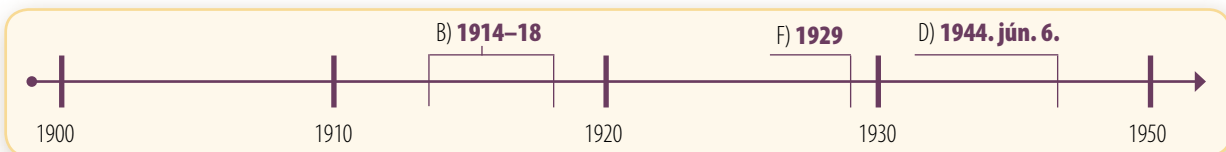
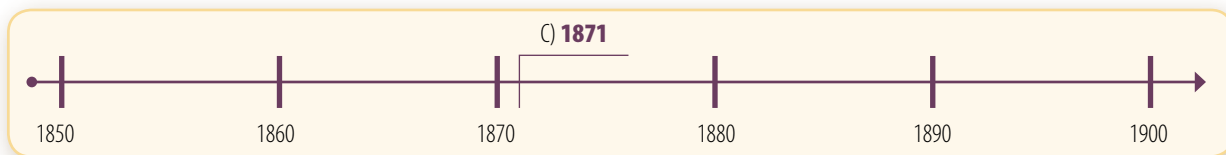
Év eleji ismétlés

1. Állítsd időrendi sorrendbe a magyar történelem alábbi eseményeit! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

☐ Tisza Kálmán miniszterelnöksége	☐ A Szálasi-diktatúra
☐ A millenniumi ünnepségek	☐ A Bach-korszak
☐ Károlyi Mihály miniszterelnöksége	☐ A doni katasztrófa
☐ A szarajevói merénylet	☐ Horthy Miklós kormányzó lesz
☐ A kiegyezés	☐ A világosi fegyverletétel
☐ Budapest ostroma a második világháborúban	☐ A tanácsköztársaság

2. Jelöld az időszalagon az egyetemes történelem alábbi eseményeit! Ismerd fel és írd a pontozott vonalra az időszalagon betűkkel megadott eseményeket!

A) második világháború	B)
C)	D)
E) Mussolini hatalomra jutása	F)
G) Rooseveltt új gazdaságpolitikája: a New Deal	H) Hitler bekebelezi Ausztriát
I) solferinói csata	J) bolsevik hatalomátvétel Oroszországban

3. Kit ábrázol a kép? Milyen tisztséget töltöttek be? Írd a pontozott vonalra!

.....

.....

4. Milyen nemzetiségű volt és milyen közméltóságot viselt...

- a) II. Miklós?
- b) Mussolini?
- c) Viktória?
- d) Alexander Bach?
- e) III. Napóleon?
- f) Roosevelt?
- g) Bismarck?

5. Határozd meg a következő fogalmakat!

- a) Vöröskereszt:
- b) kiegyezés:
- c) millennium:
- d) bolsevik:
- e) gazdasági világválság:
- f) nemzetiszocialista:
- g) revízió:
- h) első bécsi döntés:
- i) nyilas:

6. Kösd össze a diktátorok neveit a hozzájuk kapcsolódó ideológiával!

	Adolf Hitler ☐	☐ nyilas
	Vlagyimir Iljics Lenin ☐	☐ bolsevik
	Benito Mussolini ☐	☐ fasiszta
	Szálasi Ferenc ☐	☐ nemzetiszocialista (náci)
	Joszf Visszarionovics Sztálin ☐	

Melyik évben kerültek hatalomra? Párosítsd a személyeket a dátumokhoz! (Egy kimarad.)

1917	1933
1922	1944

1. A győztes nagyhatalmak átmeneti együttműködése a világháború után

1. Írd a zászlókhöz, hogy a második világháború után melyik ország felügyelte Németország egyes megszállási övezeteit! Hogyan alakult Berlin helyzete?

Berlin:

2. Kösd össze a politikus nevét a hozzá tartozó országgal!

Churchill

Szovjetunió

Sztálin

Amerikai Egyesült Államok

Truman

Nagy-Britannia

Mi a közös a három országban?

Melyik üzent a legkorábban hadat a náci Németországnak?

Melyiknek volt a legnagyobb szerepe Németország legyőzésében?

3. Írd a pontozott vonalra az ENSZ legfontosabb feladatait!

Nemzetek feletti megteremtése. A béke és a konfliktusok A tagállamok között és megoldása.

A legfőbb döntéshozó szerv neve és tagjai:

A tanácskozó testület neve és tagjai:

Milyen különleges jogokkal rendelkeznek a második világháborúban győztes nagyhatalmak az ENSZ-ben?

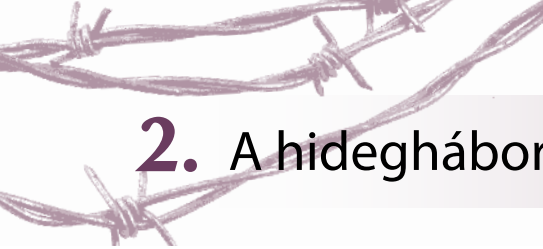
.....

4. Írd az országok nevei mellé a hozzájuk tartozó állítások betűjeleit! Egyes állítások több országra is igazak lehetnek.

Németország	
Ausztria	
Olaszország	
Magyarország	
Lengyelország	
Csehszlovákia	

Szovjetunió	
Amerikai Egyesült Államok	
Nagy-Britannia	
Franciaország	
Kína	

- a) amerikai megszállás alá került
- b) nem tudtak megegyezni a politikai berendezkedéséről a győztes nagyhatalmak
- c) megszállási övezetekre osztották
- d) a Biztonsági Tanács állandó tagja
- e) Németországtól elvett területeket csatoltak hozzá
- f) a második világháború legnagyobb területi nyertese
- g) megszerezte Észtországot, Lettországot, Litvániát
- h) elvesztette keleti területeit
- i) kitelepítették a területén élő németeket

2. A hidegháború kezdete

1. Írd a pontozott vonalra az okokat!

Nevez meg legalább három olyan eseményt vagy körülményt, ami miatt az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió között ellentét alakult ki!

- a)
- b)
- c)

2. Olvasd el a szöveget, majd a forrás és ismereteid segítségével válaszolj a kérdésekre!

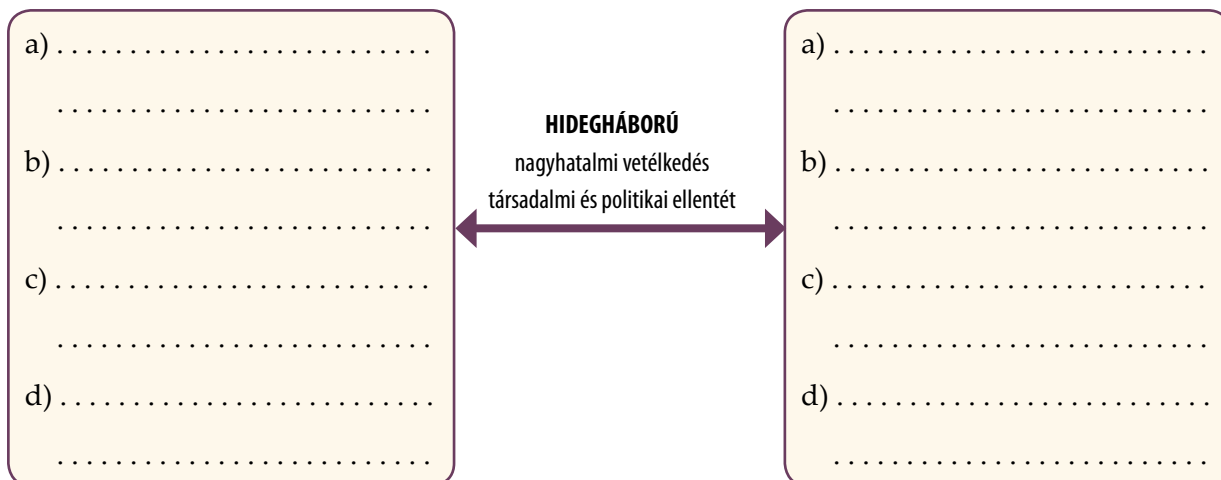
Részletek Winston Churchill, korábbi brit miniszterelnök 1946. március 5-én, az amerikai egyesült államokbeli Fultonban tartott beszédéből:

„A Balti-tenger mellett fekvő Stettintől az Adriai-tenger mentén fekvő Triesztig vasfüggöny ereszkedik le Európára. E vonal mögött vannak Közép- és Kelet-Európa régi államainak összes fővárosai: Varsó, Berlin, Prága, Bécs, Budapest, Belgrád, Bukarest és Szófia. Mindezek a híres városok és országok lakossága a szovjet szférában fekszik, és valamilyen formában alá vannak vetve nemcsak a szovjet befolyásnak, hanem Moszkva egyre nagyobb mértékű ellenőrzésének.

... A kommunista pártokat, amelyek ezekben a kelet-európai államokban igen kicsik voltak, hatalomra emelték, amely hatalom meghaladja a pártok létszámát, és ezek a pártok most mindenütt arra töreksenek, hogy megszerezzék a totális ellenőrzést.”

- a) Miért aggódik Churchill a vasfüggönyön túlra került országok sorsáért?
.....
- b) Mely országokról van itt szó?
- c) Milyen módon kerültek ezek az országok a Szovjetunió ellenőrzése alá?
.....
- d) Churchill szerint hogyan igyekszik a Szovjetunió tartóssá tenni hatalmi befolyását ezekben az országokban?.....
- e) Milyen veszélyre akarata felhívni a figyelmet Churchill ezzel a beszédével?
.....
- f) Olvasd el Truman beszédét a tankönyvben! Milyen hasonlóságokat fedezel fel a két beszéd között?
.....
.....

3. Töltsd ki a hidegháborúról szóló ábrát az alpontok segítségével!

- a) a két szembenálló nagyhatalom
- b) kormányzati rendszerük típusa
- c) hatalom szövetségesei
- d) a hidegháború okai (az adott nagyhatalom szerint)

Miért vált a két ország szövetségeseiből ellenfelekké?

.....

.....

.....

Magyarázd meg, hogy a korszak miért kapta a hidegháborús elnevezést!

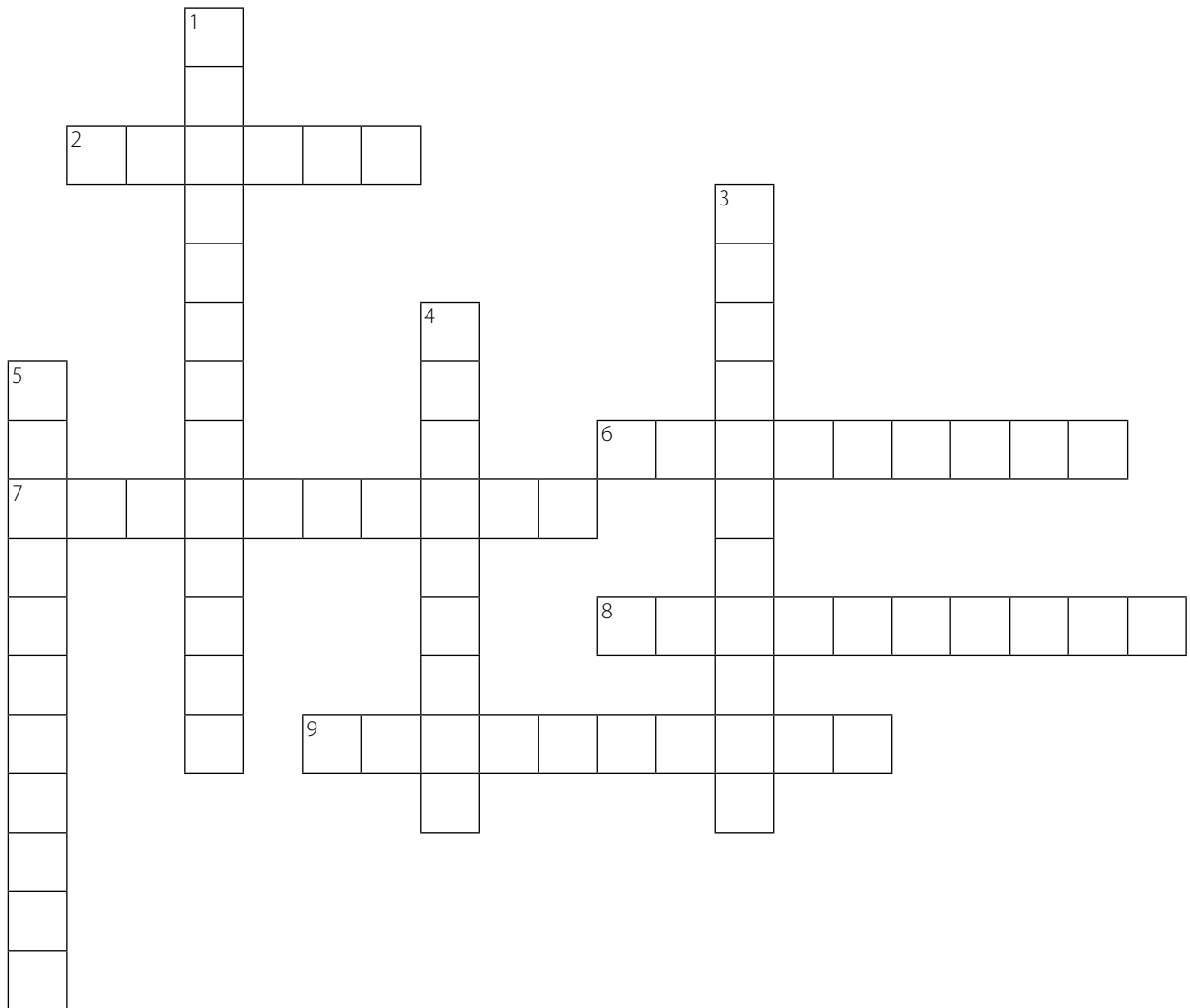
.....

.....

.....

	Nyugat-Európa	Kelet-Közép-Európa
Melyik nagyhatalom befolyása érvényesül?		
Milyen a politikai rendszerük?		
Hogyan működik a gazdaság?		
Mi jellemzi az emberek életét?		

4. Oldd meg a keresztrejtvényt!

Vízszintes

2. A „feltartóztatás politikájának” meghirdetője.
6. Sztálin halála után ő lett a Szovjetunió vezetője.
7. Ilyen politikai rendszerek alakultak ki Kelet-Közép-Európában.
8. A kelet-közép-európai országokat a nyugat-európaiaktól elválasztó vonal elnevezése.
9. A demokratikus szabályok kijátszásának egyik módja: ... csalás.

Függőleges

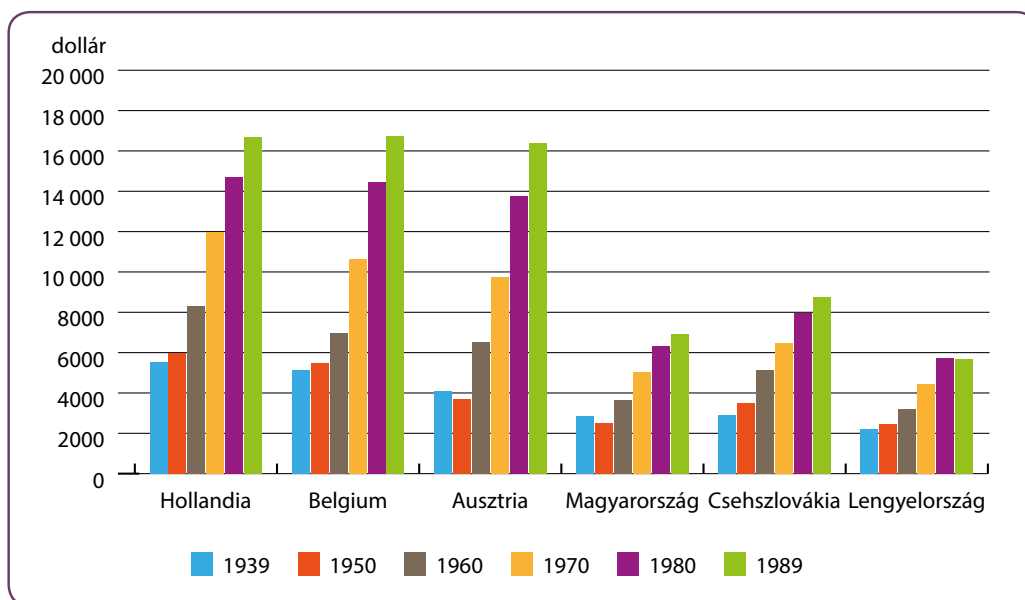
1. Ezzé vált az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió a második világháború után.
3. Őket segítette hatalomra jutni a Szovjetunió az általa megszállt országokban.
4. Volt brit miniszterelnök, aki felhívta a világ figyelmét a szovjet terjeszkedés veszélyére.
5. Az Egyesült Államok és a Szovjetunió ellenséges viszonyát nevezték el így.

3. Piacgazdaság és tervgazdálkodás

1. Egészítsd ki a szöveget!

A-terv nemzetközi gazdasági segélyprogram volt a második világháború után, melyet meghirdetőjéről,, az Amerikai Egyesült Államok neveztek el.-ben indították a programot, melynek fő céljai a(z) és a(z) voltak. A segélyből legnagyobb részben a - európai országok részesültek, a - európai országok a Szovjetunió nyomására kénytelenek voltak a segélyt.

2. Válaszolj a kérdésekre a grafikonról leolvasható adatok segítségével!

Az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) alakulása dollárban

Mekkora volt körülbelül a különbség a GDP alapján 1939-ben Ausztria és Magyarország között?

Ez különbség mekkora lett 1960-ban?

A három kelet-közép-európai ország gazdasági lemaradása nőtt vagy csökkent 1950 és 1970 között? Bizonyítsd egy adatokkal alátámasztott példával a válaszodat!

.....
.....

3. Oldd meg az államosításokhoz kapcsolódó feladatokat!

a) Tanulmányozd a magyarországi államosításokat áttekintő táblázatot!

A gazdasági élet állami ellenőrzés alá vételének folyamata Magyarországon	
1946	Államosították a szénbányákat és a négy legnagyobb nehézipari üzemet.
1947	A nagybankokat és az általuk ellenőrzött cégeket államosították.
1948	Elrendelték az összes 100 főnél több munkást foglalkoztató üzem, gyár állami tulajdonba vételét. A korábbi tulajdonosokat nem kárpótolták. A vállalatok élére a kommunista rendszerhez hűséges, de vezetői és szakmai tudással nem rendelkező munkásokat állítottak. Az ipari munkások négyötöde állami alkalmazottá vált.
1949	A 10 fő feletti létszámmal dolgozó kisüzemeket és kisvállalkozásokat is államosították.
1950	A magánkisiparosok által foglalkoztatottak létszámát 3 főben maximálták.

b) A táblázatból szerzett információk alapján állapítsd meg az alábbi állításokról, igazak-e, vagy hamisak!

	Igaz	Hamis
Először a legnagyobb ipari üzemeket államosították.		
Az államosított vállalatok élére felkészült vezetőket állítottak.		
Az államosított vállalatok korábbi vezetői a helyükön maradtak.		
A volt tulajdonosoktól egyszerűen elvették az államosított üzemüket.		
Az államosítás fokozatosan ment végbe.		
Csak az ipari üzemeket államosították.		
Csak a nagyméretű gyárakat és üzemeket államosították.		

4. Olvasd el a forrást, majd válaszolj a kérdésekre!

Jelentés a Szovjetunió negyedik ötéves tervének teljesítéséről:

„1950-ben a kohászati fölszerelés gyártása 4,8-szeresére, a gőzturbinák előállítására 2,6-szeresére, a villamosfölszerelés gyártása pedig 3-szorosára növekedett 1940-hez képest. (...) Az olajipari berendezések gyártása 1940-hez viszonyítva megháromszorozódott. A vasúti szállítás számára megszervezték az új fővonalai tehermozdonyok, villanymozdonyok, Diesel-mozdonyok, billenőszekrényes kocsik, teljesen fémből készült, laposfenekű önkürrítő-kocsik, hőtartóvagonok és a teljesen fémből készült személykocsik gyártását. A traktorgyártás 1950-ben 3,8-szorosára, a kombájnogyártás 3,6-szorosára, a traktorekegyártás 3,1-szeresére, a traktoros-vetőgépek gyártása 5,5-szörösére, a traktoros-kultivátorok gyártása 3,1-szeresére emelkedett 1940-hez képest. Több mint 150 új nagytermelésű mezőgazdasági gép tömeggyártását kezdték meg.”

Hogyan jellemezhető a szovjet gazdaság fejlődése a jelentésben olvasottak alapján?

.....
.....

A tervutasításos gazdálkodás milyen jellegzetességei jelennek meg ebben a jelentésben?

.....
.....

Mit hangsúlyozott a gazdasággal kapcsolatban a kommunista sikerpropaganda?

.....
.....

Ismereteid szerint milyen gazdasági problémákat akart elfedni a propaganda?

.....
.....

5. Gyűjtsd össze a különbség okait és következményeit!

	Okok	Következmények
Piacgazdaság A valós igényekhez igazodva folyik a termelés.		
Tervgazdálkodás Nem a valós igényekhez igazodva folyik a termelés.		

4. Katonai szövetségek létrehozása a hidegháború idején

1. Rajzold be a vasfüggönyt a térképre, illetve írd be azoknak az országoknak a nevét, ahol kommunista diktatúra épült ki 1945 után!

Sorolj fel néhány semleges országot a hidegháború időszakából!

.....

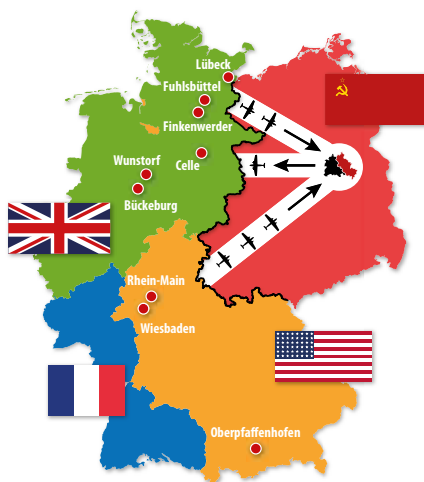
2. Melyik szövetségi rendszer tagjáról van szó? Írd be az országok sorszámait a megfelelő helyre!

1. Franciaország, 2. Olaszország, 3. Magyarország, 4. Amerikai Egyesült Államok,
5. Lengyelország, 6. NSZK, 7. Szovjetunió, 8. NDK, 9. Nagy-Britannia, 10. Hollandia

NATO:

Varsói Szerződés:

3. Mutasd be a térképen ábrázolt eseményeket!

Mikor és miért volt szükség a berlini légi-híd működtetésére?

.....

Írj 5 mondatos helyszíni tudósítást a képhez!

.....

Kik és mire használták ezt a légihidat?

.....

.....

4. Mi jellemezte a NATO és mi a Varsói Szerződés államait? Kösd össze a jellemzőket a megfelelő szövetségi rendszerrel!

	NATO ☐	☐ demokrácia
	Varsói Szerződés ☐	☐ kommunizmus
		☐ a vasfüggönytől nyugatra található
		☐ a Szovjetunió szövetségesei
		☐ a vasfüggönytől keletre található
		☐ diktatúra
		☐ az Amerikai Egyesült Államok szövetségesei

5. Sorszámokkal rakd időrendbe az alábbi eseményeket!

- Ausztriából kivonják a szovjet csapatokat
- a NATO megalakulása
- berlini blokád
- a Varsói Szerződés megalakulása
- Kelet-Közép-Európa szovjet megszállása
- a Szovjetunió is rendelkezik atomfegyverekkel
- a berlini fal megépítése

5. Háborúk a Közel-Keleten és Koreában

1. Igaz vagy hamis? Tegyéél X-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
1945 után kezdődött meg a zsidó lakosság betelepülése Palesztinába.	☐	☐
Az ENSZ határozatot hozott, hogy Palesztinát két részre osztják: egy arab és egy zsidó államra.	☐	☐
1948-ban az arab államok ellenállása miatt nem jöhetett létre a független Izrael.	☐	☐
Az arab–izraeli háborúban a zsidó állam győzött.	☐	☐
Több százezer arab kényszerült lakóhelyének elhagyására.	☐	☐
Az Amerikai Egyesült Államok egyik háborúzó felet sem támogatta.	☐	☐
A Szovjetunió az Izraellel ellenséges arab országokat támogatta.	☐	☐
Nem sikerült tartós békét teremteni a Közel-Keleten.	☐	☐

2. Nyilak segítségével jelöld, milyen ok-okozati összefüggések voltak az események között!

3. Készülj fel a válságtanácskozásra!

1950. június 25-én hajnalban az észak-koreai csapatok megtámadták Dél-Koreát. Truman amerikai elnök az ügyben válságtanácskozást hívott össze. Külpolitikai tanácsadóként fel kell készülnöd az elnök várható kérdéseire! A tanácskozás előtt hasonlítsd össze egy másik tanácsadó javaslataival, ha eltérés van, vitassátok meg közösen is a kérdést!

Truman elnök várható kérdései	Mit fogok válaszolni vagy javasolni?
Milyen veszélyekkel járna, ha a kommunista Észak-Korea elfoglalná Dél-Koreát?	
Milyen veszélyekkel járhat az USA katonai beavatkozása?	
Mennyire valószínűsíthető a Szovjetunió vagy Kína beavatkozása a koreai háborúba?	
Kiadjam-e a parancsot a koreai katonai beavatkozás előkészítésére?	
Szükség esetén bevetésre kerüljenek-e atomfegyverek is Koreában?	
Mivel igazolható az USA esetleges beavatkozásának jogossága?	
Háború esetén mely országok támogatására lehet számítani?	
Milyen nyilatkozatot adjak ki az észak-koreai támadás ügyében?	

6. A kubai válság és a vietnami háború

1. Karikázd be a világtérképen sárgával Izraelt, késsel Koreát, pirossal Kubát, zölddel pedig Vietnámot!

2. Kösd össze az eseményeket és a személyeket a megfelelő évszámmal!

kubai rakétaválság	☐	1945	☐	Kim Ir Szen
Izrael állam létrejötte	☐	1948	☐	Castro
második világháború befejezése	☐	1950	☐	Kennedy
a vietnami háború kezdete	☐	1960	☐	Ben Gurion
a koreai háború kezdete	☐	1962	☐	Ho Si-Minh
győz a forradalom Kubában	☐	1965	☐	Truman

3. Állítsd időrendbe a Kubában és Vietnámban lezajlott eseményeket!

Kubai válság

A) Szovjet atomrakétákat telepítenek titokban Kubába; B) Az USA a Castro-rendszer megdöntésére törekszik; C) Kuba segítséget kér a Szovjetuniótól; D) Az amerikaiak blokádot vonnak Kuba köré; E) Fidel Castro mozgalma megdönti a diktatórikus rendszert; F) Kivonják az atomrakétákat Kubából és Törökországból.

Vietnami háború

A) Észak-Vietnam és Dél-Vietnam létrejötte; B) Az USA fegyveres csapatokkal támogatja a kommunista felkelők ellen harcoló Dél-Vietnámot; C) Háborúellenes tüntetések Amerikában; D) A francia gyarmatosítók elűzése; E) Fegyveres felkelések Dél-Vietnámban; F) Békekötés Párizsban; G) Dél-Vietnámot elfoglalják az északi kommunisták.

4. Olvasd el a valaha felrobbantott legnagyobb fegyverről, a Cár-bombáról szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

1961. október 30-án, moszkvai idő szerint 11.32-kor robbantotta fel a Szovjetunió az északi sarkkörön túl található Novaja Zemlja szigeténél a világ legnagyobb hidrogénbombáját. A bombát hivatalosan Nagy Iván bombának nevezték, de nyugaton a Cár-bomba elnevezés terjedt el.

A fegyvert eredetileg 100 megatonnára tervezték, de a robbanás végül is csak feleekkora erejű volt, mert a bombáért felelős szovjet tudóscsoport vezetője, Andrej Szaharov lecsökkentette 50 megatonnára. Egy 25 kilométeres sugarú körben így is minden szénre égett a környéken, de még 100 kilométerre a robbanás középpontjától is harmadfokú égést szenvedtek volna el az emberek. 700 kilométerre a detonációtól érezni lehetett a lökeshullámot, 1000 kilométerről pedig meg lehetett figyelni a hatalmas, 64 kilométer magaságú gombafelhőt.

A bomba robbanását az Amerikai Geológiai Intézet is érzékelt. A Cár-bombát Nyikita Hruscsov utasítására építették meg, tesztelése pedig egybeesett a szovjet kommunista párt XXII. kongresszusával. A kísérletet a szovjetek hatalmas sikerként értékelték.

Mi volt a Cár-bomba hivatalos neve?

.....

Milyen típusú bomba volt?

.....

Miért lett kisebb a robbanás az eredetileg tervezettnél?

.....

Milyen céljai lehettek a Cár-bomba felrobbantásának?

.....

.....

A térképen keress olyan városokat, amelyek a lakóhelyedtől kb. ilyen távolságokra vannak!

25 km

100 km

700 km

1000 km

Érvelj az atomfegyverek fejlesztése ellen!

.....

.....

.....

.....

.....

7. Az Európán kívüli világ

1. Írd be az országok neveit a munkafüzet előző leckéjében található térkép megfelelő helyére!

Szovjetunió, Amerikai Egyesült Államok, India, Kína

2. Melyik országra vonatkoznak az alábbi állítások? Írd a betűjeleket a táblázat megfelelő oszlopába!

India	Kína

- A) Korábban brit gyarmat volt.
- B) Évekig tartó polgárháború dúlt.
- C) Területén véres vallási összetűzésekre került sor.
- D) 1949-ben a kommunisták kerültek hatalomra.
- E) Muszlimok lakta területeiből alakult meg Pakisztán.
- F) Kezdetben a Szovjetuniót tekintette mintának.
- G) A mezőgazdaság erőszakos átalakítása katasztrofális éhínséghez vezetett.
- H) Az 1990-es években sikeres gazdasági reformokat hajtott végre.
- I) A világ legnépesebb országa.
- J) A világ második legnépesebb országa.

3. Határozd meg az alábbi fogalmakat!

gyarmat (régábban tanultuk):

.....

„kis tigrisek”:

.....

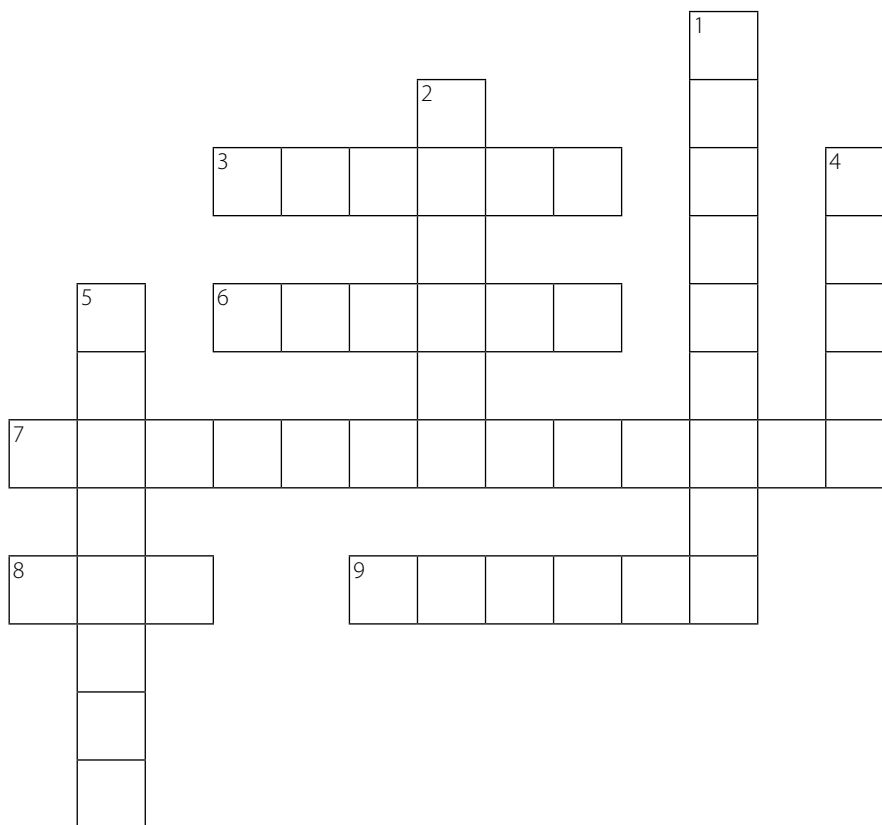
.....

fejlődő országok:

.....

.....

4. Oldd meg a keresztrejtvényt!

Vízszintes

- 3. Kína fővárosa.
- 6. A brit gyarmati uralommal szembeszálló indiai vezető.
- 7. Ilyen típusú ellenállás bontakozott ki Indiában a brit uralom ellen.
- 8. Kína kommunista vezetője: ... Ce-tung.
- 9. Ide menekültek a vereséget szenvedő kínai nemzeti erők.

Függőleges

- 1. Ellenséges viszonyban áll Indiával.
- 2. A legelterjedtebb indiai vallás követői.
- 4. A nehézipar gyors fejlesztését célzó kínai gazdasági program elnevezése: Nagy ...
- 5. Így nevezik a függetlenségüket elnyerő, volt gyarmati országokat: ... világ.

5. Állítsd helyes sorrendbe a szókétyákat, és megtudod, hogyan méltatta Gandhit az utolsó brit alkirály!

Gandhit emberiség ugyanaz mint meg, az Mahatma a
illeti Jézus történetében Krisztust. Buddhát vagy rang

.....
.....

6. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Az 1950-es években Kína kommunista vezetői az acéltermelést és a mezőgazdaságot szánták húzóágazatnak. 1958 augusztusában elhatározták, hogy az acéltermelést az előző évi mennyiség kétszeresére növelik. Annak érdekében, hogy ezt a feladatot el tudják végezni, szerte az országban úgynevezett népi kohókat létesítettek, ahol a szakképzetlen lakosság foglalkozott vasolvasztással.

1958-ban a falvakban népi kommunákat alakítottak, ezekben bevezették az ingyenes ellátást. A gabonatermelés mennyiségét szintén az előző évi kétszeresében határozták meg. 1959-re további emelkedést tűztek ki célul. A felhasználás során derült ki, hogy ez a gabonamennyiség valójában csak papíron létezik.

Hasonló volt a helyzet az acéltermeléssel is. A lakosság által feldolgozott vas nagy része selejt lett, amit semmi-re sem tudtak felhasználni. Ugyanakkor az acéltermelésre fordított pénz és a munkaerő hiányzott a gazdaság más területeiről. Az ugrásszerű fejlődésből visszaesés lett, a bőség helyett éhínség fenyegette a kommunista Kínát.

Egy kínai falu lakói a kezdetleges népi vaskohókkal

Mi volt a célja a népi kohók létesítésének?

.....

Milyen eredményt hozott a népi kohók működése? Miért?

.....

Miért esett vissza Kína gazdasági termelése ebben az időben?

.....

A tervgazdálkodás mely jellegzetességeit és problémáit ismered fel a kínai népi kohókról és népi kommunákról olvasottakban?

.....

.....

.....

8. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban

1. Egészítsd ki a jóléti államokról szóló szöveget a megadott szavakkal, kifejezésekkel! Egy szó csak egyszer szerepelhet a szövegben!

nincstelen
csökkenés

növekedés
középosztálybeli

szolgáltatások
fogyasztói társadalom

A nyugati gazdasági oda vezetett, hogy kialakultak a második világháború után a jóléti államok. Egy jóléti államban nagyon kevés a ember, a legtöbb állampolgár A mezőgazdasági dolgozók számát ezekben a nyugati országokban mindenhol folyamatos jellemzi, hiszen a munkavállalók legmagasabb hányada a területén dolgozik. A jóléti államot szokás nak is nevezni.

Sorolj fel néhány jóléti államot!

.....

2. Melyik a kakukktójs a négy közül? Karikázd be a betűjelét, majd olvasd össze az egymás alatti betűket a megfejtésért!

a)	(J) Beatles	(C) gitár	(F) John Lennon	(H) hárfa
b)	(K) USA	(I) Szovjetunió	(O) lázadás	(A) tarka ruhák
c)	(P) háború	(F) koncertek	(R) szabadságvágy	(S) Woodstock
d)	(Z) Párizs	(R) diáklázadások	(T) 1968	(P) sztálinizmus
e)	(A) hosszú haj	(O) virágok	(U) farmer	(I) öltöny
f)	(T) koncertek	(H) beatzene	(K) hagyományőrzés	(Z) békepártiság

Magyarázd meg a megfejtést! Kik voltak ők?

.....
.....
.....
.....

3. Jelöld X-szel azokat a neveket, kifejezéseket, fogalmakat, amelyek a beatnemzedékre vonatkoznak!

háborús eszme

elektronikus zene

hippik

munkaverseny

gitárzene

John Lennon

a fogyasztói társadalom elutasítása

Nyikita Hruscsov

Hair című musical

Wagner-operák

a piacgazdaság támogatása

farmernadrág

4. Olvasd el a „számítógép atyjának” nevezett magyar tudós, Neumann János 1959-ben kiadott könyvének egy rövid részletét, majd válaszolj a kérdésekre!

„Elég részletes leírást adtam a modern számológépek természetéről és azokról az elvekről, amelyek szerint munkájuk megszervezhető. Most rátérhetek az összehasonlítás másik felére, az emberi idegrendszer taglalására. Meg fogom vitatni azokat a hasonlatosságokat és eltéréseket, amelyek e kétféle »automata« között fennállnak. A hasonlósági pontok kimutatása jól ismert területre vezet. Vannak azonban eltérési pontok is, mégpedig korántsem csak méret és sebesség tekintetében, hanem bizonyos sokkal mélyebb szinteken: többek között a működési és vezérlési elvek, valamint az általános szervezeti megoldás vonatkozásában. Fő célom néhány ilyen eltérés kifejtése.”

(Neumann János: A számológép és az agy)

Melyik két „automatát” hasonlított össze Neumann a könyvében?

.....

Nevezd meg a kétféle „automata” közötti eltéréseket!

.....

Mi a magyar tudós fő célja a fenti szöveg szerint?

.....

5. Indokold meg, miért ...

jöttek létre óriási városok?

tudott kiszélesedni a tömegszórakoztatás?

nőtt a fogyasztás?

volt könnyebb a házimunka?

lázadt a korszak ifjúsága?

szennyeződött nagyban a környezet?

A szuperhatalmak szembenállása

1. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

1. Melyik országokat jelölik a számok a világtérképen?

1. 2.
3. 4.

2. Határozd meg a következő fogalmakat!

- a) vasfüggöny:
b) hidegháború:
c) NATO:
d) berlini fal:

3. Húzd alá azt az eseményt, amelyik előbb történt!

a) kubai rakétaválság	VAGY	a NATO megalapítása
b) Sztálin halála	VAGY	a Varsói Szerződés megalapítása
c) fultoni beszéd	VAGY	az Amerikai Egyesült Államok és Vietnam háborúja
d) koreai háború	VAGY	Izrael megalakulása
e) párizsi békeszerződések	VAGY	a berlini fal felépítése

9. Magyarország újjászervezése 1945 után

1. Egészítsd ki az alábbi szöveget!

1944. december 21-én Debrecenben megalakult az Tagjait népgyűléseken választották meg azoknak a pártoknak a jelöltjeiből, amelyeknek a működését a (az) engedélyezték. Egy nappal később létrejött a (az) Ez kormány volt. A három legfontosabb feladata volt: 1. a (az) 2. a (az) és 3. a (az) előkészítése.

2. Válaszolj a fegyverszünetre vonatkozó kérdésekre!

- a) Kivel kötött fegyverszünetet Magyarország 1945-ben?
- b) Jellemezd röviden Magyarország helyzetét a fegyverszünet megkötése után!

.....
.....
.....

3. A képen az 1945 tavaszán végrehajtott földreform egy jelenete látható. Válaszolj a kérdésekre!

- a) Értelmezd a képen látható tábla feliratát!

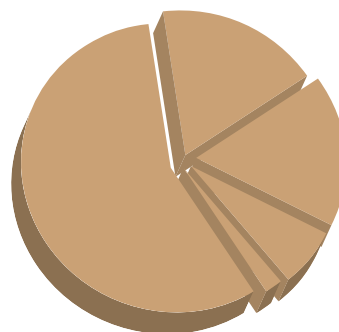
.....
.....
.....
.....
.....

- b) Mi volt a földosztás célja?
.....

- c) Földhöz jutott gazdaként írd meg egy rövid köszönőlevelet!
.....
.....
.....

4. Oldd meg az 1945 őszi választásokra vonatkozó feladatokat!

a) Írd be az 1945 őszi választások eredményét mutató kördiagram megfelelő helyére a Független Kisgazdapárt (FKgP) és a Magyar Kommunista Párt (MKP) nevét!

b) Ki lett Magyarország miniszterelnöke az 1945-ös választások után?

c) Ki váltotta őt a miniszterelnöki székben 1946-ban?

d) Mi volt a váltás oka?

5. Olvasd el a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEK) igényeiről szóló dokumentumokat, majd válaszolj a kérdésekre!

„Hayde amerikai ezredes már berendezett lakása bútorzatának antikból modernre átcserélése, külön konyhával, személyzettel kb. 400 millió pengő.
Csehszlovákok részére 15 új lakásból egynek (Amerikai út 21.) berendezése, felszerelése függönyökkel, szőnyegekkel stb. kb. 400 millió pengő.
(...) a jugoszlávok olyan, kb. 20 db perzsaszőnyeget követelnek, amelynek négyzetméteréért 20 millió pengő körüli összeget kér a kereskedő, mert mindent dollárban számítanak.”
(A SZEK magyar Gazdasági Hivatalának 1945. november 21-i feljegyzéséből)

„(...) volt olyan hónap, amikor az Ellenőrző Bizottság mellé rendelt delegáció tizenháromezer üveg szeszesitalt igényelt a különböző élelmiszercikkek mellett. (...) a csehszlovák küldöttség ekkor kb. 90 emberből állott (...)”
(Nagy Ferenc: *Küzdelem a vasfüggöny mögött. Európa-História*, 1990)

a) Kik alkották a SZEK-et, és milyen feladatokat látott el Magyarországon?

b) Mennyiben járultak hozzá a dokumentumban jelzett igények a SZEK feladatainak ellátásához?

c) Írd le röviden, mit árulnak el Magyarország helyzetéről az idézett dokumentumok! Idézhetsz egy ókori római mondást is.

10. Az újjáépítés és a kommunisták hatalomra jutása

1. Sorolj fel a háború utáni újjáépítés feladatai közül legalább négyet!

.....

.....

.....

2. Írj rövid tudósítást a forint bevezetésének jelentőségéről!

.....

.....

.....

.....

.....

3. Olvasd el az alábbi (akkor még) titkos, Moszkvának küldött jelentések részleteit, és csoportosítsd azokat tartalmuk szerint! Írd a betűjeleket a források utáni táblázat megfelelő helyére! (Néhány jelentést az előző lecke alapján ismerhetsz fel.)

- a) „1946–1947-ben Magyarország kis híján elérte a vetésterület háború előtti mértékét. A kommunista párt kezdeményezésére kidolgozták, és a Parlamentben elfogadták a magyar nép-gazdaság fejlesztésének hároméves tervét. E terv szerint 1950. augusztus 1-re az ipari termelés 26,5%-kal kell hogy meghaladja az 1938. évi szintet, ezen belül a terv előírásainak megfelelően a fő figyelmet a nehézipar fejlesztésére kell fordítani.”
- b) „(...) nagymértékben megváltozott a kormány egész összetétele. (...) A miniszterelnök ugyanaz maradt – Miklós vezérezredes (...) a kormányban most a demokratikus erők – a korábbi helyzettel ellentétben – szilárd többségben vannak. (...) a legnagyobb jelentőségű tény, hogy a belügyminisztériumi államtitkár, egyszersmind a rendőrség összes ügyeinek irányítója kommunista lett, a mi pártunk Politikai Bizottságának tagja, Farkas Mihály elvtárs.”
- c) „(...) fokozatosan áttérünk a társadalmi tulajdonba vett szektor bővítésére. Az iparban és a közlekedésben ez nem jelent általános államosítást, de a szénbányászat államosításának kérdését már felvetettük.”
- d) „Az Ideiglenes Nemzetgyűlés összehívása, az ideiglenes nemzeti kormány megalakulása az egész országban nagy lelkesedést váltott ki, és jelentékeny mértékben hozzájárult a politikai élet felélénküléséhez. (...) A Nemzetgyűlés kétségtelenül sokkal baloldalibb, mint a kormány. Azonban a kormányban helyes és ügyes politikával szintén biztosítani lehet a többséget egy őszintén szovjetbarát és valóban demokratikus politika számára.”
- e) „A munkabíró német lakosság elszállítására vonatkozó akció sajnos nem járt azzal a hatással, amivel kellett volna járnia. (...) az eredmény: pánik a magyarok közt (...) arról beszél-

nek, hogy ez ugyanaz, mint amit Hitler csinált a zsidókkal stb. (...) Ha nem volt elég német, vettek magyarokat. (...) kissé sok volt az ilyen akciónál természetesen elkerülhetetlen helyi túlkapas. (...) Most próbáljuk korigálni azt, amit lehet.”

- f) „Az egyház természetesen szívósan védelmezi a vallásoktatásban meglévő monopóliumát. Ha összehasonlítjuk: kinek a befolyása erősebb falun, a kommunistáké-e vagy az egyházé, meg kell állapítanunk, hogy az egyházé.”
- g) „A fő (...) irányvonalat a Szovjetunióval és a szláv népekkel való szilárd szövetség kell képezze. (...) A szláv népekkel való szövetség perspektívái jók, csupán a csehszlovákiai magyar kisebbség jogfosztott helyzete okoz nehézségeket. Ezt a kérdést rendezni kell. (...)”
- h) „Az amerikaiak Budapesten, a város központjában kultúrintézetet tartanak fenn, amely a szerény „Könyvtár” néven működik. (...) Az angol(ok) fő szervezete a »British Council«, (melynek) nagy könyv- és folyóirattára van. Könyvkiállításokat rendeznek, amelyeket szívesen látogat a magyar értelmiség. (...) Angol illusztrált folyóiratokat szinte minden újságárudában lehet kapni. (...) szükségesnek tartanám, hogy a szovjet csapatok magyarországi tartózkodásának fennmaradó idejét egy Szovjet Kultúra Háza létesítésére használjuk fel Budapesten.”
- i) „(...) időközben új kormány alakult. (...) Most már vannak bizonyos tapasztalataink a parlamenti demokrácia lehetőségeinek kezelésében, s reméljük, hogy, mint nagy, céltudatos és egységes párt, megálljuk helyünket ebben a helyzetben. (...) Természetesen látjuk azt is, hogy adódhatnak helyzetek, amelyekben nem ragaszkodhatunk túlságosan a formális demokrácia szabályaihoz.”
- j) „Az 1945. (...) választásokon, mint ismeretes, a kommunista párt gyakorlatilag vereséget szenvedett. (...) Ezt a vereséget az objektív körülményeken kívül (az ország súlyos helyzete, a katolikus papság reakciós tevékenysége) az okozta, hogy a párt túlbecsülte erejét és a tömegekre gyakorolt befolyását. (...) A kommunista párt azonban 1947-ben is súlyos hibákat követett el a választási kampányban. Túlbecsülte saját erejét, és alábecsülte a reakciót.”
- k) „A kormány rendeletére 1946. augusztus 1-jén (...) bevezették az új pénzegységet, a forintot. (...) A lakosság széles körei meglelégedéssel fogadták a reformot. (...) Noha a munkások és az alkalmazottak pénzügyi nehézségek miatt nem kapták meg teljes egészében a megállapított fizetést (...), a kézhez kapott összeg valójában sokkal többet jelent számukra, mint az infláció idején kiosztott papírpengő billiói és trilliói.”
- l) „Mindszenty József bíboros (...) körlevelet adott ki (...) tele van a magyar demokrácia és a magyar kormány elleni támadásokkal. (...) A körlevél több helyütt álcázott formában támadja a Szovjetuniót és a Vörös Hadsereget.”

(Izsák Lajos – Kun Miklós [szerk.]: Moszkvának jelentjük...
Titkos dokumentumok 1944–1948)

1944-es kormányalakítás	1945-ös választás	1947-es választás	Gazdasági helyzet	Külpolitika
Pénzügy	Államosítás	Kitelepítések	Propaganda-tevékenység	Vallás

4. Olvasd el a párizsi békeszerződés idézett pontjait, és válaszolj a kérdésekre!

Magyarország határai

1. Magyarország határai Ausztriával és Jugoszláviával ugyanazok maradnak, mint amelyek 1938. évi január hó 1-jén voltak.
2. Az 1940. évi (...) bécsi választott bírósági határozat rendelkezései semmiseknek és érvényteleneknek jelentetnek ki.
4. a) Az 1938. évi (...) bécsi választott bírósági határozat rendelkezései semmiseknek és érvényteleneknek jelentetnek ki.
- c) Magyarország átengedi Csehszlovákiának Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsun községeket (...).

Politikai rendelkezések

1. Magyarország kétoldalú tárgyalásokba fog bocsátkozni Csehszlovákiával abból a célból, hogy rendezze azoknak a Csehszlovákiában lakóhellyel bíró magyar etnikai eredetű lakosoknak ügyét, akik a lakosságcsere tárgyában 1946. évi február hó 27-én kelt Egyezmény rendelkezései értelmében nem fognak Magyarországra áttelepítettetni.

A Szövetséges Haderők visszavonása

1. A jelen Szerződés életbelépését követően minden Szövetséges fegyveres erőt 90 napon belül Magyarországból vissza kell vonni, mindazonáltal a Szovjetunióknak fennmarad a joga magyar területen oly fegyveres erők tartására, amelyre szüksége lehet ahhoz, hogy a Szovjet hadseregnek az ausztriai Szovjet megszállási övezettel való közlekedési vonalait fenntartsa.

Jóvátétel

1. (...) a veszteségekért járó kártérítés (...) 300 millió egyesült államokbeli dollár, (...) 8 év alatt fizetendő árucikkekben (gépi felszerelés, folyami járművek, gabonaneműek és más áruk); a Szovjetunióknak fizetendő összeg 200 millió egyesült államokbeli dollár, a Csehszlovákiának és Jugoszláviának fizetendő összeg 100 millió egyesült államokbeli dollár.

(Párizsban 1947. év február hó 10. napján kelt békeszerződés)

- a) Mi lett a bécsi döntések által visszacsatolt területek sorsa a békeszerződés szerint?
.....
- b) Melyik békeszerződésben lefektetett határok léptek újra életbe?
.....
Mi volt ehhez képest a módosítás?
.....
- c) Miért volt szükséges rögzíteni a béke pontjai között a felvidéki magyarság helyzetének rendezését?
.....
.....
- d) Mi teszi indokolttá a szöveg szerint a szovjet csapatok hazánkban való tartózkodását?
.....
- e) Mekkora volt összesen a kártérítés összege, és mely országoknak kellett fizetni?
.....

11. A határon túli magyarság a világháború után

1. **Melyik ország magyar kisebbségére vonatkoznak az állítások? Írd az állítások betűjelét a táblázat megfelelő oszlopába!**

A) Tito partizánjainak brutális fellépése a magyarok ellen	B) magyarellenes Beneš-dekrétumok
C) 50 ezer magyar kiutasítása az országból	D) Márton Áron püspök áldozatvállalása
E) lakosságcsere-egyezmény	F) az 1950-es években létrehozták a Magyar Autonóm Tartományt
G) újraszlovákosítás	H) Esterházy János bebörtönzése
I) véres leszámolások Észak–Erdélyben	

Csehszlovákia	Jugoszlávia	Románia

2. **Olvasd el a dévényi emlékműről szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!**

„1896. április 21-én a Magyar Országgyűlés ünnepélyes ülésén törvénybe iktatta 7 milleniumi emlékmű felállítását a következő helyeken: Brassó, Dévény, Munkács, Ópusztaszer, Pannonhalma, Zimony és a Nyitra melletti Zobor-hegy. A dévényi obeliszk volt tehát annak a hét emlékműnek az egyike, amellyel a hálás utókor az államalapításra, és egyben az ezeréves múltra kívánt emlékezni. A 21 méter magas, karcsú korinthoszi kőoszlop tetején egykor egy Árpád korabeli magyar vitéz szobra állt. Az Árpád-kori vitéz bal kezét egy pajzsra támasztotta, melyen Magyarország címere volt látható, »hogy így a Dévényhez gőzhajón érkező idegen utas mindjárt lássa Bécsből jövet e feltűnő helyen álló szoborról, hogy itt a határ, ez már Hongrie, nem Autriche« – írja Thaly Kálmán. Ezt a gyönyörű emlékművet ma már azonban hiába keresnénk. A monumentális obeliszket csehszlovák legionáriusok 1921. január 12-én felrobbantották, ekkor még azonban látható maradt az oszlop talapzata. Az 1960-as években csehszlovák régészeti ásatások kezdődtek Dévény területén, a felújítási munkálatok során pedig a kőoszlop talapzata is megsemmisült. Ma csupán a vár történetét bemutató kiállításon láthatunk egy megsárgult fényképfelvételt róla.”

(Radi Anita: *Lerombolt magyar műemlékek a mai Szlovákia területén*)

Mely esemény során hozták a törvényt a dévényi emlékmű felállításáról?

Minek állított emléket az emlékmű?

Mi állt az obeliszk tetején?

Mit jelzett az emlékmű?

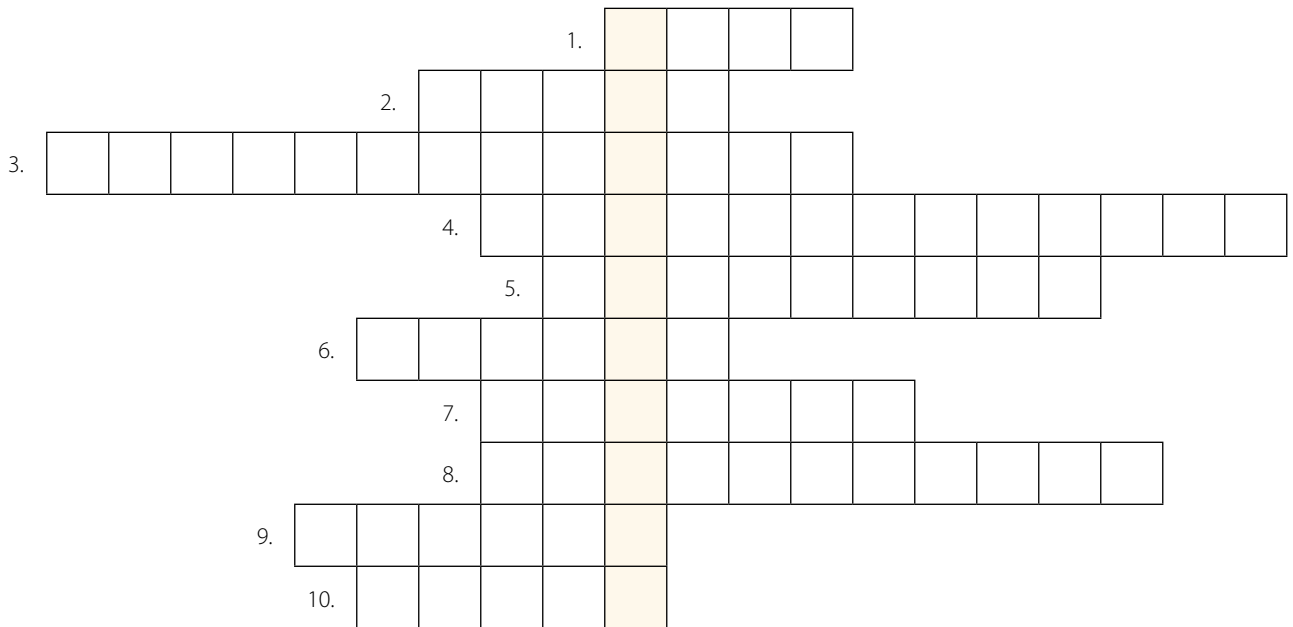
Miért semmisült meg az obeliszk talapzata?

.....

Fogalmazd meg, miért robbanták le az obeliszket a csehszlovákok!

.....

3. Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

1. Edvard Beneš ennek az államnak volt a köztársasági elnöke: ... szlovákia.
2. A város, ahol Beneš meghirdette kormányprogramját.
3. Annak az eljárásnak a neve, amellyel a magát szlováknak valló magyar megmenthette a vagyonát: újra...
4. Csehszlovákia csak annyi magyart telepíthet ki, amennyi szlovák nemzetiségű önként hajlandó elhagyni Magyarországot: ... egyezmény.
5. A felvidéki magyarság vezetője, tiltakozása miatt bebörtönözték: ... János.
6. Magyar tanügyet támogató erdélyi katolikus püspök: ... Áron.
7. Ebben az országban élt a legnagyobb létszámú magyar kisebbség.
8. A Beneš-dekrétumok szerint a németek mellett a magyarok is ... bűnösök Csehszlovákia felosztásában.
9. 1944–45-ben a Romániához visszacsatolt Észak-...ben tömegesen mészárolták le a magyarokat.
10. 1942 januárjában a szerb mellett ezt a népet érték atrocitások a Délvidéken.

Nézz utána, miről nevezetes a megfejtésben kapott erdélyi falu!

.....

4. Jelöld X-szel a Beneš-dekrétumok nyomán a magyar kisebbségre vonatkozó elemeket!

☐ földosztás	☐ kollektív bűnösség
☐ diszkrimináció	☐ szabad munkavállalás
☐ kettős állampolgárság	☐ részvétel felsőoktatásban
☐ jogfosztás	☐ kitelepítések
☐ szabad nyelvhasználat	☐ lakosságcsere-egyezmény

12. A kommunista diktatúra. Rákosi, a diktátor

1. Jelöld X-szel azokat az elemeket, amelyek segítségével a kommunisták kiépítették a diktatúrát!

☐ koalíciós kormányzás	☐ revíziós politika
☐ új alkotmány kibocsátása	☐ tervgazdálkodás beszüntetése
☐ fontos miniszteri tárcák megszerzése	☐ korábbi önkormányzatok felszámolása
☐ koncepciós perek	☐ a magántulajdon megerősítése
☐ ÁVH	☐ személyi kultusz kiépítése
☐ egyházak megerősítése	☐ szalámitaktika

2. Húzd alá az alábbi idézetben azokat a szavakat, amelyek arról tanúskodnak, hogy Magyarország szovjet érdekszférába tartozik!

„A mi pártunknak hűségesen követnie kell a Szovjetunió példáját és útmutatásait, mert igaza van Rákosi elvtársnak: nincs külön magyar út, amiként nincs külön szabadalmazott jugoszláv út sem és semmiféle más külön út. Csak egy út van: a Szovjetunió vérrel megszentelt és dicsőséges útja (...). Minden más út a gyalázatba, a szolgaságba vezet.”

(Szakasits Árpád, a Magyar Dolgozók Pártjának elnöke, 1948)

3. Olvasd el a forrást, és oldd meg a feladatokat!

„Május 15-én ünneplőbe öltözik az egész ország. Ezen az ünnepen új képviselőket választ dolgozó népünk. Saját fiaiból valókat: munkásokat, dolgozó parasztokat, haladó értelmiségieket. Ezen a választáson már nem lesz pártoskodás, széthúzás, mert minden becsületes, hazáját szerető dolgozó a népfrent zászlaja alatt áll. Ha mégis akad, aki nem szavaz, az népének, hazájának, családjának ellensége.”

(1949-es választási tanácsadó nyomtatvány)

- a) Kik indulhattak az 1949-es választásokon?
-
- b) Húzd alá azt a szövegrészt, amely a kialakuló egypártrendszerre utal!
- c) Kiket minősít a „nép saját fiainak” a nyomtatvány? Kiket zár ki ezzel?
-
-

4. Igaz vagy hamis? Tegyéél X-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
A rendszer ellenségeivel koncepciós perekben számoltak le.		
Magyarország természeti adottságai kedveztek a nehézipar fejlesztésének.		
A párt meghatározta, hogy az egyes árucikkekből mennyit kell gyártani.		
A diktatúra politikai rendőrsége az ÁVH volt.		
A beszolgáltatás megoldotta az ország élelmezési problémáit.		
A kommunisták célja a magántulajdon megszüntetése volt.		
A parasztek igyekeztek belépni a termelőszövetkezetekbe.		

5. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

- Az ÁVH létrehozása.
- A helyhatóságok helyére tanácsokat választanak.
- A Rajk-per.
- A második világháború vége.
- A kék cédulás választások.
- Az ország művelhető földterületének jelentős része bevetetlen maradt.

Sorolj fel olyan magyarországi eseményeket, amelyek abban az évben történtek, amikor létrehozták az ÁVH-t!

.....

6. Mi volt az államosítás gazdasági és politikai-társadalmi célja?

gazdasági:

.....

.....

.....

.....

politikai-társadalmi:

.....

.....

.....

.....

7. Melyik soronként a kakukktójas? Karikázd be a betűjelét, majd olvasd ki az így kapott szót!

F) Gerő Ernő	T) Rajk László	V) Rákosi Mátyás	M) Farkas Mihály
Z) kémelhárítás	L) hírszerzés	R) törvényhozás	N) külföldiek ellenőrzése
I) beszolgáltatás	U) padlássöprés	E) kollektivizálás	O) magántulajdon
L) MDP	R) SZDP	J) FKgP	P) MKP
K) nagytőkések	V) tervutasítás	M) ötéves terv	S) párt által kijelölt igazgatók
U) 1949	I) Rajk-per	A) felmentés	Ó) kivégzés

Megfejtés:

Magyarázd meg, hogy mit jelent a megfejtésként kapott szó!

.....
.....

8. Melyik kommunista politikusról van szó?

Az MDP legfontosabb embere Rákosi Mátyás és Farkas Mihály mellett.

.....

A Horthy-korszakban politikai nézetei és népbiztosi múltja miatt hosszú ideig börtönben volt.

.....

1949-ben koholt vádak alapján perbe fogott kommunista politikus.

.....

9. Egészítsd ki az alábbi szöveget!

..... nyarán kihirdették az új alkotmányt. Ez papíron berendezkedést hirdetett, ám valójában egy párt irányította a(z) Az államfői feladatokat az gyakorolta, és létezett is. Mindkét szerv tagjait végeredményben a (az) jelölte ki, és váltotta le. Helyi szinten a korábbi helyett hoztak létre. Ezek a (az) döntéseit hajtották végre.

13. Törvénytelenlések az ötvenes években

1. Magyarázd meg röviden az alábbi, korszakra jellemző kifejezések jelentését!

kitelepítés:

internálás:

fekete autó:

2. Olvasd el a visszaemlékezéseket a recski munkatábor napjairól, és válaszolj a kérdésekre!

„Embertelen lelki világ volt, amibe minket belekényszerítették, amikor magunk se tudtuk, hogy most már emberek vagyunk, vagy nem vagyunk emberek.”

(Suba László vallomása)

„A barakkban volt két betongyűrű, az iváshoz és a mosakodáshoz hordták tele vízzel. Meleg vizes fürdés csak havonta egyszer volt engedélyezve.”

(Madaras Ferenc visszaemlékezése)

„A penészes kenyereket azon a kocsin hozták, amelyiken a trágyát szállították. Volt egy keféőbrigád, öregekből, akik a penészt kefélték le súroló-borosta kefével, ezt is megették, nem volt eldobnivaló. (...) Nagyon sok besúgó volt a táborban, akik ezért különböző »előnyöket élveztek«. Vagyis több kosztot kaptak, vagy könnyebb munkára osztották be őket, és ezért képesek voltak mindenre.”

(Böszörményi Géza visszaemlékezései)

a) Milyen tettekért lehetett munkatáborba kerülni?

.....

b) Milyen viszonyok uralkodtak Recskén a visszaemlékezések szerint?

.....

c) Mit nehezített meg a táborban is működő besúgórendszer?

.....

d) Mire szolgál valójában a munkatábor intézménye a párt politikájában?

.....

3. Nevezd meg azt a három okot, amiért valakit kitelepíthettek a Hortobágyra!

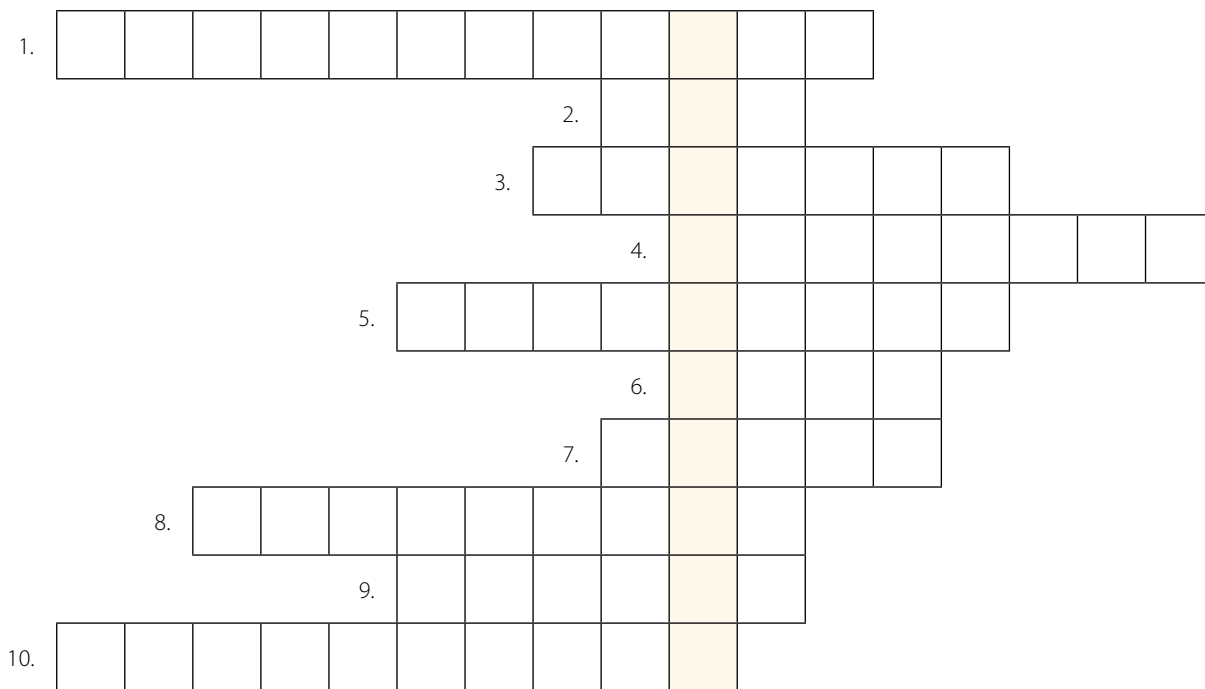
1.

2.

3.

4. Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

1. Mindszenty József címe.
2. Kényszermunkatábor működött ezen a településen: ...tarcsa.
3. Másodfokon eljáró bírói szerv: Népbíróságok Országos ...
4. Internálótábornak otthont adó magyar nagyváros.
5. Állami szerv, amely a büntetőeljárás során a vádló szerepét tölti be.
6. A Hortobágyon ilyen táborokat hoztak létre.
7. Kényszermunkatábornak otthont adó település.
8. Mindszenty Józsefet ezen az ünnepen tartóztatták le.
9. Ilyen színű autótól rettegtek az emberek az 1950-es években.
10. A törvénytörő kényszerintézkedések mellett eltérő módon alkalmazták az egyes emberekkel szemben.

Megfejtés:

Mi volt a megfejtésként megkapott személy keresztnéve?

.....

Mely rendszerek ellen emelte fel hangját?

.....

14. Hétköznapok és ünnepek a Rákosi-diktatúra idején

1. Tanulmányozd a *Ludas Matyi* című satirikus hetilap 1950. évi számát!

a) Melyik ünnepről van szó a címlapon?

.....

b) Magyarázd meg a táblákon látható feliratok jelentését, üzenetét!

.....
.....
.....

c) Mi a humor forrása?

.....
.....
.....

– Hétfőn együtt vonulunk fel, Kovács elvtárs?
– Igen. Együtt mind a nyolcszázmillióan.

2. Olvasd el a *Népszport* tudósítását az „évszázad mérkőzéséről”, és válaszolj a kérdésekre!

„1953. november 25-én, a londoni Wembley Stadionban játszotta »az évszázad meccsét« az angol futballválogatott és a legendás aranycsapat, melyen a Puskás Ferenc vezette magyar nemzeti tizenegy győzedelmeskedett, 6 : 3 arányban. A diadal történelmi jelentőségű volt, hiszen az angol futball addigi 90 éve alatt először fordult elő, hogy egy kontinensről érkezett válogatott saját otthonában győzze le Angliát.”

Miért volt óriási szenzáció a magyar válogatott győzelme?

.....

Ki volt az aranycsapat legendás vezéregyénisége?

.....

Nézz utána az interneten, hogy melyik spanyol klubcsapatban játszott az aranycsapat vezéregyénisége!

.....

Nézz utána az interneten, hogy ki volt az aranycsapat „fekete párducnak” becézett kapusa!

.....

3. Kösd össze a dátumokat a hozzájuk tartozó ünnepel!

január 1. ☐	☐ a munka ünnepe
április 4. ☐	☐ az alkotmány ünnepe
május 1. ☐	☐ újév
augusztus 20. ☐	☐ felszabadulásunk ünnepe
november 7. ☐	☐ fenyőfaünnep
december 25. ☐	☐ a nagy októberi szocialista forradalom napja

Fogalmazd meg, miért formált át a kommunista hatalom több ünnepet!

.....
.....

4. Olvasd el a forrásrészletet, és oldd meg a feladatokat!

„Drága Rákosi elvtárs, forrón szeretett édesapánk!

60. születésnapján (...) kívánunk Önnek dolgozó népünk, ifjúságunk üdvére és boldogságára jó egészséget és hosszú életet! Rákosi elvtárs, Önben a haladó emberiség és a világ dolgozói vezéreinek, Leninnek és Sztálinnak legjobb magyar tanítványát tiszteljük. Rákosi elvtárs, Önre mint nemzetünk nagyjai és szabadságharcosai – Dózsa, Rákóczi, Kossuth és Petőfi – méltó örökösére tekintünk. (...) Önnek köszönhetjük, hogy Pártunk a lenini–sztálini tanításokat követve, a Szovjetunió segítségével támaszkodva a felemelkedés útján vezeti népünket ragyogó jövőnk, a szocializmus és a kommunizmus felé. Köszönjük Önnek ragyogó jelenünk boldog napjait. Köszönjük Önnek, hogy megismerhettük az élet ezernyi szépségét és még szebb ígérteit annak a jövőnek, melynek kapui már ma kitarulnak előttünk. Köszönjük Önnek egész boldog életünket, amelynek eljöveteleért annyit harcoltak apáink. Rákosi elvtárs, az Ön tetteinek nagysága felülmúl mindent, amiről valaha is álmodoztak nemzetünk legjobbjai.”

(A magyar ifjúság levele Rákosi elvtárshoz, Rákosi Mátyás 60. születésnapjára, 1952)

a) Húzd alá a szövegben azokat a megnevezéseket, amelyekkel Rákosit illették!

b) Milyen jövőkép rajzolódik ki a levélből a magyarság számára?

.....

c) Fogalmazd meg, milyen hangvételű a levél!

.....

d) Mennyire tekinted őszintének az ifjúság levelét? Indokold válaszod!

.....

.....

15. Reformkísérlettől a forradalomig

1. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

Rajk László (újra)temetése.

Az NSZK felvétele a NATO-ba.

Nagy Imre miniszterelnök lesz.

Rákosi leváltása.

Nagy Imre begyűjtési miniszter lesz.

Hegedüs András miniszterelnök lesz.

Kék cédulás választások.

Hruscsov nyíltan bírálja Sztálint.

2. Fogalmazd meg, milyen következményei voltak annak, hogy a magyar gazdaság 1949-től a hidegháborús helyzet miatt háborúra készült!

1.
2.
3.

3. Egészítsd ki a hiányos szöveget!

1956..... kezdett kialakulni egy kommunista írókból, párttagokból, álló szűk politikai ellenzék, amely többek között nyilvános rehabilitációját és a hibák kiigazítását követelte. rövidesen kénytelen volt beismerni, hogy a per hamis vádakon alapult, de a felelősséget elhárította magától. A párt vezetését megosztotta ez a viselkedés, a kommunista politikust végül a távolították el a hatalomból. Az MDP új első titkára lett.

4. Milyen intézkedések jellemezték a két szemben álló kommunista politikust?

Rákosi intézkedései

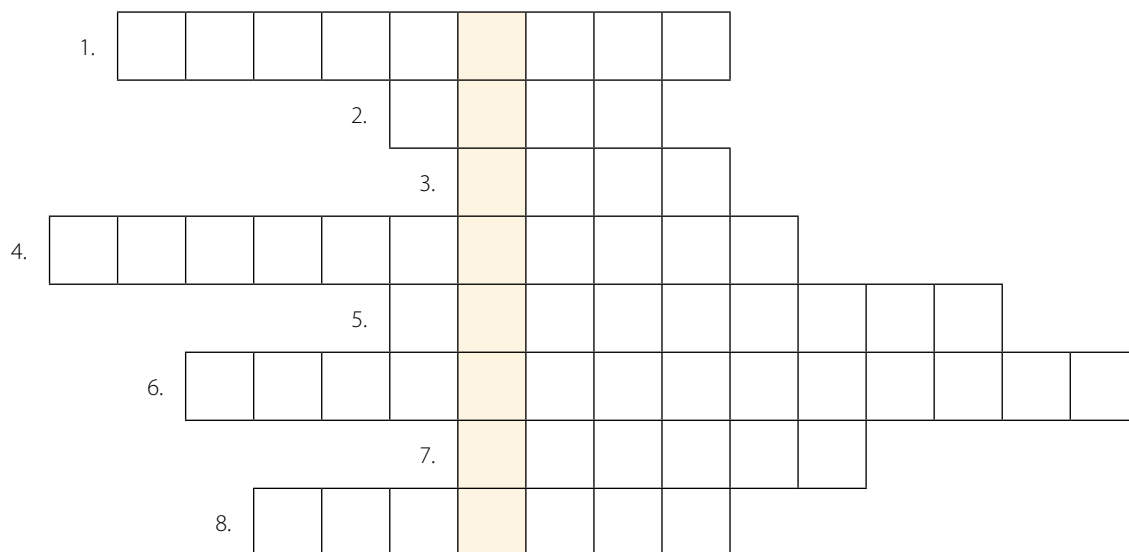

Nagy Imre intézkedései

5. Fejtsd meg a keresztrejtvényt!

1. A Nagy Imre által felszámolt táborok neve.
2. 1955-ben felvették ide az NSZK-t.
3. Az MDP új első titkára Rákosi bukása után: ... Ernő.
4. Az amnesztia szó jelentése.
5. Nagy Imre 1953 júliusában ... elnök lett.
6. Emiatt remélték a szovjet csapatok kivonulását: osztrák ...
7. 1956-ban a szovjetek által eltávolított diktátor.
8. 33 évesen lett miniszterelnök ... András.

Megfejtés:

6. Kösd össze a neveket a hozzájuk tartozó állításokkal!

Hegedüs András ☐	☐ Rákosi utódja az MDP első titkáráként.
Nagy Imre ☐	☐ A legfiatalabb magyar miniszterelnök.
Gerő Ernő ☐	☐ Amnesztiát hirdető miniszterelnök.
Nyikita Hruscsov ☐	☐ 1956-ban eltávolított diktátor.
Rákosi Mátyás ☐	☐ A Szovjetunió vezetője.

16. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörése

1. **Tanulmányozd az alábbi táblázatot, és dönts el, igazak vagy hamisak az alábbi állítások! Kari- kázd be megfelelő oszlop betűjét, majd olvasd össze a bekarikázott betűket!**

Év	Élelmiszerek	Ruházati cikkek	Háztartási energia	Tartós fogyasztási cikkek	Szolgáltatások
1952	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1953	99,5	99,3	112,6	97,6	100,8
1954	95,2	95,7	116,6	94,7	100,6
1955	92,6	96,2	116,6	94,7	100,7
1956	92,5	92,3	116,7	92,2	100,7

Fogyasztói árszínvonal 1952 és 1956 között. 1952 = 100%

	Igaz	Hamis
Az élelmiszerárak 1952 után folyamatosan csökkentek.	K	É
Egyre drágábbá vált a ruházkodás.	S	Á
A háztartási energia ára kevésbé nőtt, mint a szolgáltatásoké.	T	D
A tartós fogyasztási cikkek ára négy év alatt közel nyolc százalékkal csökkent.	Á	F
Legkevésbé a szolgáltatások árai változtak.	R	B

Megfejtés:

Melyik párt vezetője volt a megfejtésben szereplő személy?

2. **Olvasd el a műegyetemisták 16 pontjának idézett részeit, és oldd meg a feladatokat!**

a) Csoportosítsd a pontokat a táblázat megfelelő oszlopába!

1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról (...)
3. A kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a sztálinista Rákosi-korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.
4. (...) Rákosi Mátyást, aki első fokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretételéért, hozzák haza és állítsák a nép ítélőszéke elé.
5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. (...)
7. Követeljük az egész magyar gazdasági élet átszervezését szakembereink bevonásával. Vizsgálják felül a tervgazdaságon alapuló egész gazdasági rendszerünket, a hazai adottságoknak és magyar népünk létérdekeinek szem előtt tartásával.
8. Hozzuk nyilvánosságra külkereskedelmi szerződéseinket és a soha ki nem fizethető jóvátételek tényleges adatait. Nyílt és őszinte tájékoztatást követelünk az ország uránérckészleteiről, kiaknázásáról (...)

9. Követeljük az iparban alkalmazott normák teljes revízióját, a munkások és értelmiség bérköveteléseinek sürgős és alapvető rendezését. (...)
10. Követeljük a beszolgáltatási rendszer új alapokra fektetését és (...) az egyénileg gazdálkodó parasztok egyenrangú támogatását.
11. Követeljük az összes politikai és gazdasági pereknek független bíróságon való felülvizsgálatát, az ártatlanul elítéltek szabadon bocsátását, rehabilitálását. Követeljük a Szovjetunióba kihurcolt hadifoglyok és polgári személyek azonnali hazaszállítását (...)
12. Teljes vélemény-, szólás- és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk (...)
13. Követeljük, hogy a sztálini zsarnokság és politikai elnyomás jelképét, a Sztálin-szobrot a leggyorsabban bontsák le, és helyébe az 1848–49-es szabadságharc hőseinek és mártírjainak méltó emlékművet emeljenek.
14. A meglévő, magyar népnek idegen címer helyett kívánjuk a régi magyar Kossuth-címer visszaállítását. A magyar honvédségnek a nemzeti hagyományokhoz méltó új egyenruhát követelünk. Követeljük, hogy március 15. és október 6. nemzeti ünnep és munkaszüneti nap legyen.
15. A Budapesti Műszaki Egyetem ifjúsága egyhangú lelkesedéssel nyilvánította ki teljes szolidaritását a lengyel és varsói munkásság és fiatalság felé a lengyel nemzeti, függetlenségi mozgalommal kapcsolatban.

(1956. október 22., Építőipari Műszaki Egyetem)

Politikai pontok	Gazdasági pontok	Ideológiai, eszmei pontok

b) Milyen történelmi eseményekre utal a 14. pont két dátuma?

.....

c) Írd ki a füzetedbe, és magyarázd meg röviden a szövegben aláhúzott szavakat!

3. Írd le röviden, mi történt a forradalom első napján az alábbi helyszíneken!

Bem tér:

.....

Debrecen:

.....

Magyar Rádió Székháza:

.....

Parlament:

.....

Petőfi-szobor:

.....

Városliget:

.....

17. A forradalom és szabadságharc leverése

1. Fogalmazd meg röviden, hogy mit fejeztek ki 1956-ban az alábbi jelképek!

.....
.....
.....
.....
.....

2. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

Tüntetés a Magyar Rádió székháza előtt.

A Műegyetem hallgatóinak békés felvonulása.

Nagy Imre miniszterelnök lesz.

A MEFESZ megalakulása.

Az MSZMP megalakulása.

Sortűz a Parlament előtti fegyvertelen tömegre.

Nagy Imre a jugoszláv nagykövetségre menekül.

A Köztársaság téri pártház ostroma.

3. Egészítsd ki az 1956-os Nagy Imre-kormány intézkedéseit bemutató szöveget!

Azonnali rendelt el. Tárgyalásokat kezdett a szovjet vezetéssel a-ról. Feloszlatta az, helyette megalakította a Engedélyezte a Javasolta, hogy legyen nemzeti ünnep. Kilépett a-ből.

4. Magyarázd meg, hogy milyen történelmi események jelennek meg az írói, költői utalásokban! Mit üzennek írásaikkal az alkotók?

a) „ezerhétszázhárom, nyolcszáznegyvennyolc, és ötvenhat: egyszer minden száz évben talpra állunk kínzóink ellen.”
(Faludy György: 1956, te csillag. Toronto, 1986)

.....
.....

b) „A keleti szemhatár mögött mocskos felhők, nyugatról álszent rőfögés...”
(Faludy György: 1956, te csillag. Toronto, 1986)

.....

c) „A hatalmak, melyek a maguk rendszerében élni jónak és helyesnek látják, adják meg nekünk a lehetőséget, hogy mi is a magunk emberi és nemzeti formánkban élhessünk. Ez a forma nem más és nem is lesz más, mint a társadalmi demokrácia és a nemzeti függetlenség formája. Ezt a formát, kormányzás dolgában, egy nemzeti kormány tudná a nép akaratával megtölteni...”
(Tamási Áron: Magyar Fohász. Budapest, 1956. október 26.)

.....

d) „Délelőtt itt, Budapesten, még láttam szobrát a nagy bálványnak – akivel szemben tárgyilagos ítékezésre bizonyára csak hosszú-hosszú évtizedek múltán lesz képes a háborgó szív és a tiltakozó értelem – és tizenkét órával később, vacsora közben, már ledöntésének hírért hozták az izzó telefondrótok.”
(Szabó Lőrinc: Ima a jövőért. Budapest, 1956. október 31.)

.....

e) „...Budapest. Ez a szó nem várost jelöl már. Budapest ma ennyit tesz, mint a tanknak neki lehet menni puszta kézzel. Budapest, minden nyelvén a világnak, azt jelenti, hűség, önfeláldozás, szabadság, nemzeti becsület. (...) Légy vendéglátója a világ minden nemzetének, de ne tűrj meg többé megszálló hordákat, idegen zászlókat e megszentelt falak között.”
(Örkény István: Fohász Budapestért. Budapest, 1956. november 2.)

.....

5. Tanulmányozd a táblázatot, válaszolj a kérdésekre és oldd meg a feladatot!

- a) Melyik korosztályban volt kiemelkedő a halottak száma?

- b) Mire következtetsz ebből a tényből?

Korosztály	Az áldozatok száma
15 éven aluli	77
15–19	323
20–24	357
25–29	216
30–39	266
40–49	228
50–59	162
60 évesnél idősebb	145
ismeretlen korú	171
Összesen	1945

A Budapesten harci cselekményekben elhalálozottak korcsoportok szerint

c) Fogalmazd meg, mit jelent a „pesti srácok” kifejezés!

.....
.....

6. Válaszolj a képhez kapcsolódó kérdésekre!

a) Ki látható a fotón

bal oldalon?

középen?

jobb oldalon?

b) Milyen szerepet játszott 1956-ban a középső személy?

.....

c) Mit tudsz a jobb oldalon látható személy 1956-os tevékenységéről?

.....

d) Mit gondolsz, mikor készülhetett a fénykép? (Húzd alá a jó választ!)

1956. október 23-án – 1956. október 28-án – 1956. november 3-án – 1956. november 4-én

e) Határozd meg a koalíciós kormány fogalmát!

.....
.....

7. Amerikai tudósítóként november 3-án írd rövid összefoglalót a magyar forradalom és szabadságharcról!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Magyarország 1945-től az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig

2. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

1. Kösd össze Magyarország miniszterelnökeit a hozzájuk tartozó kormánnyal!

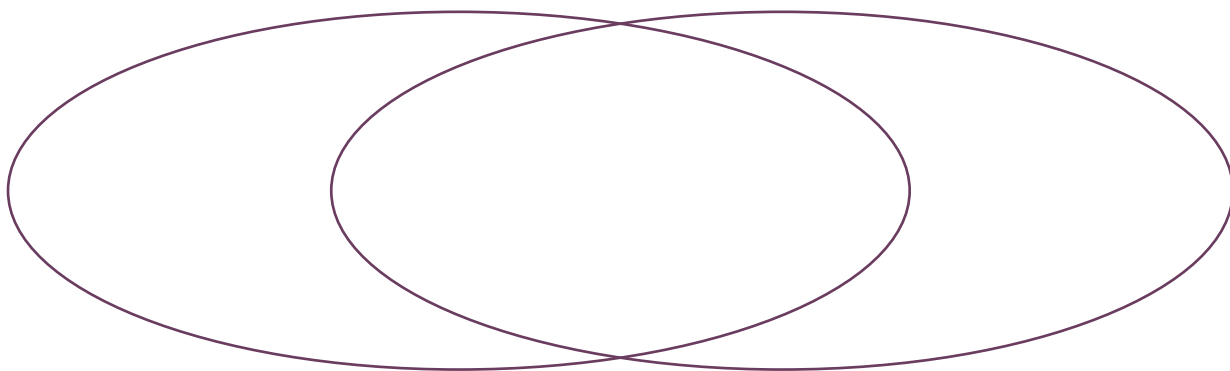
Miklós Béla ☐	☐ Ideiglenes Kormány
Tildy Zoltán ☐	☐ koalíciós kormány
Rákosi Mátyás ☐	☐ Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke

2. Írd a betűket a megfelelő helyre! A következő fogalmak, események mely időszakokra voltak jellemzők Magyarországon?

a) földosztás	b) a Szövetséges Ellenőrző Bizottság működése
c) világháború utáni újjáépítés	d) hiperinfláció
e) a forint bevezetése	f) totális pártállami diktatúra kiépítése
g) államosítások	h) az ÁVH felállítása
i) tervgazdálkodás	j) szovjet csapatok állomásozása Magyarországon
k) beszolgáltatás	l) a mezőgazdaság kollektivizálása

Az ideiglenes és koalíciós kormány időszaka

Rákosi-korszak

3. Állítsd időrendi sorrendbe az eseményeket!

☐ Nagy Imre először lesz miniszterelnök.	☐ Az Államvédelmi Hatóság létrehozása.
☐ Magyarország államformája: köztársaság.	☐ A szovjetek leverik a forradalmat.
☐ Szabad választások: győz a Kisgazdapárt.	☐ A Rajk-per.
☐ Rákosi Mátyás 60. születésnapja.	☐ Sztálin-szobor ledöntése.
☐ Nagy Imre felszámolja az internálótáborokat.	☐ A kék cédulás választások.

4. Kösd össze a neveket a hozzájuk tartozó meghatározásokkal!

Nagy Imre ☐	☐ Rákosi riválisa, 1949-ben kivégzik
Rákosi Mátyás ☐	☐ esztergomi érsek
Rajk László ☐	☐ „Sztálin legjobb tanítványa”
Mindszenty József ☐	☐ a forradalom miniszterelnöke
Gerő Ernő ☐	☐ kigazda köztársasági elnök
Tildy Zoltán ☐	☐ elhurcolt kigazda politikus
Kovács Béla ☐	☐ erdélyi püspök
Márton Áron ☐	☐ Rákosi elvtársa, a „trojka” tagja

5. Írj az évszámokhoz olyan eseményeket, amelyek a diktatúra kiépülését szolgálták!

- 1947:
- 1948:
- 1949:
- 1950:

6. Magyarázd meg Mindszenty üzenetében az aláhúzott szavak jelentését! A füzetedben dolgozz!

„A rendszert az egész magyar nép söpörte el. (...) A világon páratlan szabadságharc volt ez, a fiatal nemzedékkel a népünk élén. A szabadságharc azért folyt, mert a nemzet szabadon akart dönteni arról, hogy miképpen éljen. Szabadon akar határozni sorsa, államának igazgatása, munkájának értékesítése felől.”

(Mindszenty József rádióbeszédéből, 1956. november 3.)

18. A nyugati integráció. Az enyhülés kezdete

1. Színezd be a térképen azt a hat országot, amely megalapította az Európai Gazdasági Közösséget (EGK), majd sorold is fel a térkép alatt az államokat!

.....

.....

2. A képen Konrad Adenauert láthatjuk. Válaszolj a kérdésekre!

Milyen tisztséget töltött be Adenauer 1949 és 1963 között?

.....

Fogalmazd meg a jelentőségét a nyugat-európai politikában!

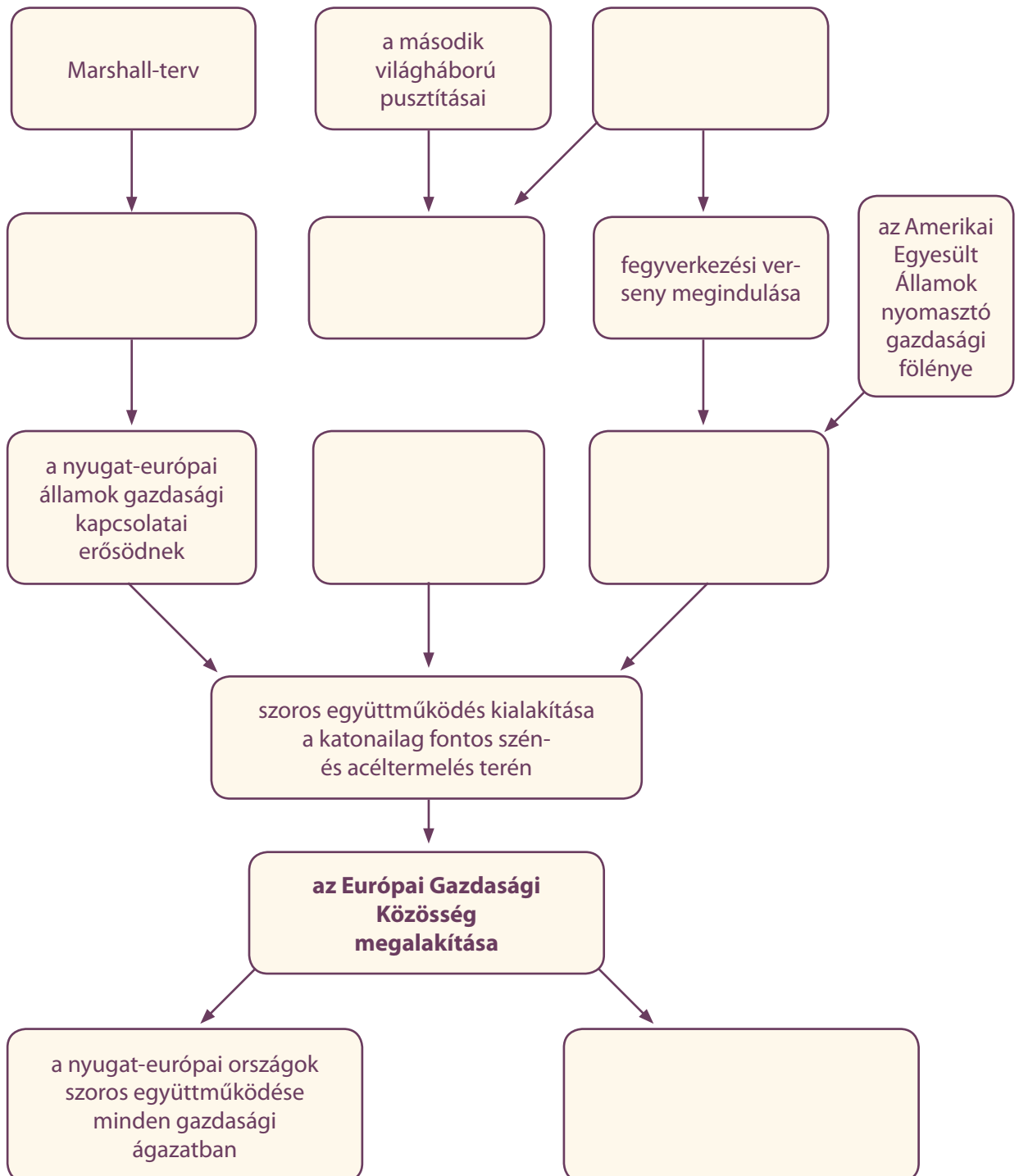
.....

.....

.....

3. Írd be a hiányzó szövegeket az ok-okozati összefüggésvázlat megfelelő helyére!

az európai politikusok tartós békét akartak teremteni
a háború utáni újjáépítés felgyorsul
hidegháborús szovjet katonai fenyegetés
új és drága technológiák kifejlesztésének szükségessége
versenyképes áruk termelése a világpiacon
a francia–német kapcsolatok rendezése

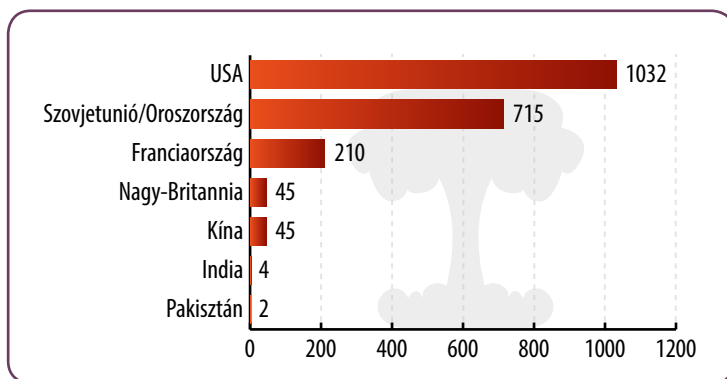
4. Olvasd el az Európai Gazdasági Közösség (EGK) alapító okiratának részletét, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e az állítások! Tegyél X-et a táblázat megfelelő helyére!

„Őfelsége a belgák királya, a Német Szövetségi Köztársaság elnöke, a Francia Köztársaság elnöke, az Olasz Köztársaság elnöke, ő királyi fensége a luxemburgi nagyhercegnő, őfelsége Hollandia királynője azzal az eltökélt szándékkal, hogy megteremtik az Európa népei közötti mind szorosabb egység alapjait, s (...) azzal az elhatározással, hogy gazdasági erőforrásaik egyesítésével megőrzik és erősítik a békét és a szabadságot, és felhívják az eszményeikben osztozó többi európai népet, hogy csatlakozzanak erőfeszítéseikhez, úgy határoztak, hogy létrehozzák az Európai Gazdasági Közösséget.”

	Igaz	Hamis
Az Európai Gazdasági Közösség egyik alapítója Nagy-Britannia.		
Az EGK célja a béke és a szabadság megőrzése is volt.		
Az EGK alapítói más államok belépését kizáró, zárt közösséget hoztak létre.		
Csak a második világháborúban győztes államok vannak az alapítók között.		

5. Készíts öt mondatos ismertetést Atomkísérletek a világon 1998-ig címmel a grafikonról leolvasható információk felhasználásával!

.....

A kísérleti atomrobbantások száma 1945–1998 között

6. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket!

☐ Marshall-terv	☐ Helsinki értekezlet
☐ A kubai rakétaválság	☐ A magyar '56-os forradalom és szabadságharc
☐ Sztálin halála	☐ Hruscsov hatalomra jutása
☐ A fultoni beszéd	☐ Az afganisztáni szovjet invázió

19. A Szovjetunió felbomlása

1. Állítsd időrendi sorrendbe a Szovjetunióval kapcsolatos eseményeket!

☐ Az augusztusi puccskísérlet Moszkvában.	☐ Gorbacsov reformpolitikát hirdet.
☐ A Szovjetunió felbomlása.	☐ Gorbacsovot pártfőtitkárrá választják.
☐ Az afganisztáni háború kezdete.	☐ Brezsnyev halála.
☐ SALT-1. megállapodás az Amerikai Egyesült Államokkal.	☐ A moszkvai olimpia.

2. Készíts összefüggésvázlatot a füzetedbe az alábbi fogalmak felhasználásával!

növekvő elégedetlenség, gazdasági és politikai reformok bevezetése, hadikiadások csökkentése, költséges fegyverkezési verseny, kimerülő gazdaság, ellátási nehézségek, gazdasági kapcsolatok erősítése a nyugattal, a diktatúra enyhítése

3. Egészítsd ki a szöveget!

A Gorbacsov által elindított reformok a várt eredményeket. Az emberek váltak. Felerősödtek a Szovjetunió belüli mozgalmak is. Miután a államok kikiáltották a függetlenségüket, más is ezt az utat akarták követni. Ezt látva-ellenes kommunista vezetők augusztusában puccsot hajtottak végre Moszkvában. Meg akarták akadályozni a megszüntetését és a felbomlását. Akciójuk azonban a lakosságának ellenállása miatt kudarcot vallott.

4. Gyűjtsd össze azokat az okokat, melyek a Szovjetunió felbomlásához vezettek!

gazdasági okok:

.....

társadalmi okok:

.....

politikai okok:

.....

5. Kapcsold össze a szovjet pártfőtitkárok fényképét a hozzájuk tartozó állításokkal!

Sztálin (1878–1953)

Hruscsov (1894–1971)

Brezsnyev (1906–1982)

Gorbacsov (1931–)

- A gazdaság és a társadalom erőszakos átalakítása
- Peresztrojka
- Csernobili katasztrófa
- A politikai ellenfelek tömeges kivégzése
- Kényszermunkatáborok
- A sztálini rendszer bűneinek feltárása
- A Szovjetunió felbomlása
- Gazdasági és politikai reformok meghirdetése
- Kubai rakétaválság
- A szovjet gazdasági fejlődés lelassulása
- Afganisztáni beavatkozás
- Glasznosztj
- Személyi kultusz
- Az 1956-os magyar forradalom leverése
- SALT-1. egyezmény az atomfegyverek korlátozásáról

20. A demokratikus erők győzelme Lengyelországban és Csehszlovákiában

1. Írd be a kommunista rendszerek és a Szovjetunió elleni felkelések és megmozdulások időpont-jait a megfelelő országokhoz!

Párosítsd az évszámokat a városokkal!

1953 ○

1956 ○

1968 ○

1980 ○

○ Prága

○ Románia

○ Berlin

○ Budapest

2. Kösd össze a két oszlop fogalmait úgy, hogy az megfeleljen a szocialista országok 1980-as évekbeli helyzetének!

	gazdaság ☐	☐ elégedetlen
	szovjet fegyveres beavatkozás ☐	☐ ingatag
	életszínvonal ☐	☐ növekvő
	lakosság ☐	☐ hanyatló
	kommunista vezetők hatalma ☐	☐ csökkenő
	szovjet katonai jelenlét ☐	☐ drága
	külföldi hitelek ☐	☐ kockázatos

Készíts fogalmazást arról, miért vált egyre tarthatatlanabbá a kelet-közép-európai kommunista diktatúrák helyzete az 1980-as évek végére! Építs be a fogalmazásodba minél többet az előbb párosított fogalmakból!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Írd be, mik tartoznak a lengyel, és mik a csehszlovák demokratikus átalakulás történetéhez! Középre írd a mindkettőhöz tartozókat!

Lengyelország	Mindkettő	Csehszlovákia

Szolidaritás
erőszak alkalmazása a hatalom részéről
Václav Havel
független szakszervezetek
bársonyos forradalom

demokratikus választások kikényszerítése
Lech Wałęsa
tömegtüntetések
szükségállapot
kerekasztal-tárgyalások

21. A kommunista diktatúrák bukása Kelet-Németországban és Romániában

1. Rajzold be a szocialista országokat a nyugati országoktól elválasztó határvonalat!

Írd be a térképre az egyes országok neveit vagy a nemzetközi betűjelét!

Rajzold be az 1989-ben az NDK-ból NSZK-ba átszökni akarók útvonalát!

Mi a magyarázata, hogy Magyarország reményt nyújtott a német menekülőknek?

.....
.....
.....

2. Rakd időrendbe az 1989 decemberében lezajlott romániai eseményeket!

- véres megtorlások
- tömeggyűlés Bukarestben
- Ceaușescu elfogása és kivégzése
- szigorodó rendőri elnyomás
- országos felkelés kirobbanása
- rendszerellenes tüntetések Temesváron
- a hadsereg átállása

3. Adj címet a berlini fallal kapcsolatos két fényképnek!

.....

Melyik évben készítették a második fényképet?

.....

4. Nézd meg a „vasfüggöny” átvágásáról készült fényképet a tankönyv 93. oldalán! Fogalmazd meg röviden, hogyan értékelhette az eseményt a hivatalos sajtó a keleti és a nyugati országokban!

keleti országok:

.....

.....

nyugati országok:

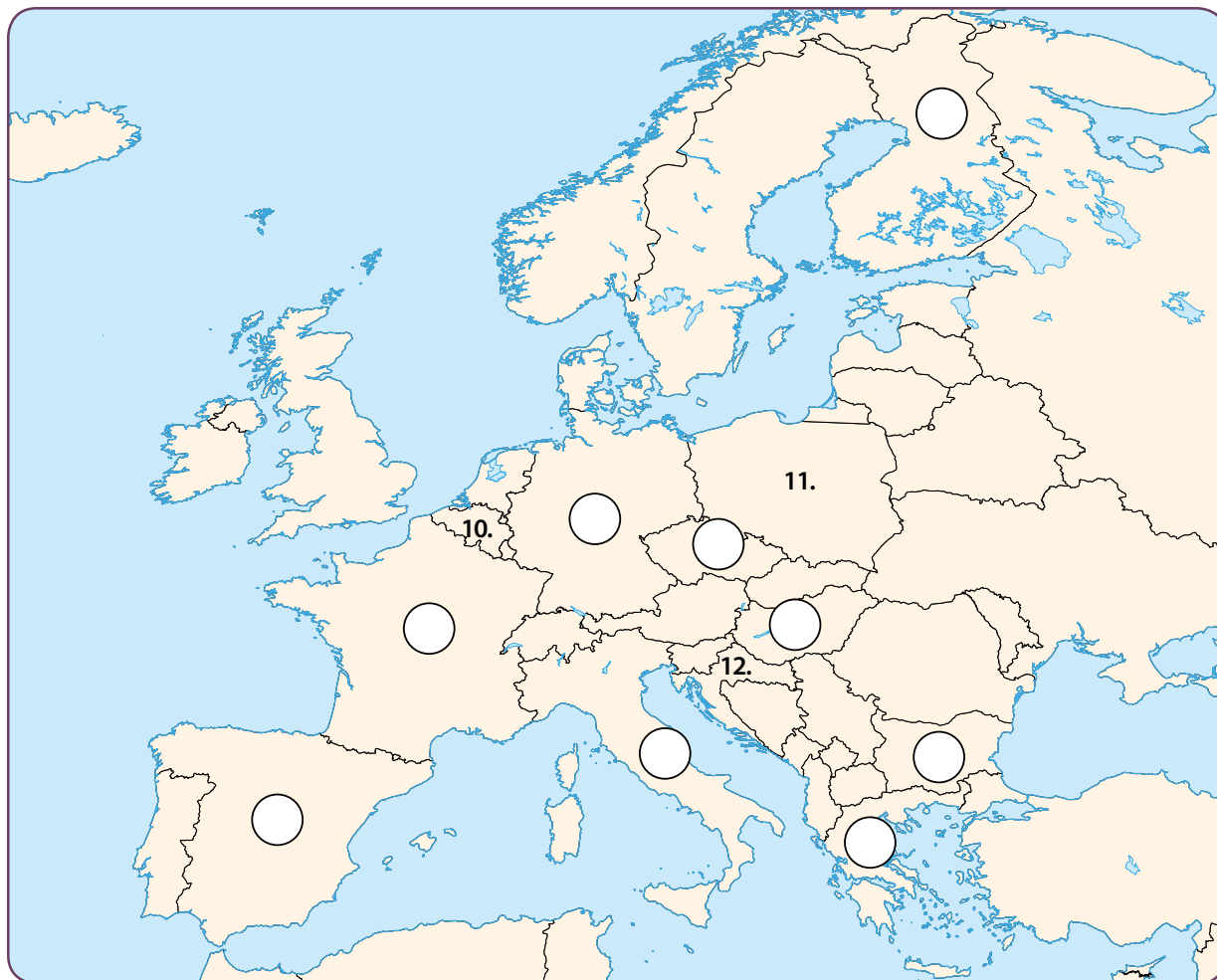
.....

.....

22. Az Európai Unió létrejötte és működése

1. Írd a térkép megfelelő helyére az alábbi európai uniós országok sorszámait!

1. Magyarország	2. Olaszország	3. Görögország
4. Spanyolország	5. Bulgária	6. Németország
7. Csehország	8. Finnország	9. Franciaország

Melyik országokat jelöltük a térképen az alábbi számokkal?

10. 11. 12.

2. Állítsd időrendi sorrendbe a következő, Európai Unióval kapcsolatos eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

- Az euró bevezetése a legtöbb nyugat-európai EU-tagállamban.
- Magyarország csatlakozása az EU-hoz.
- A maastrichti szerződés aláírása.
- Az Európai Szén- és Acélközösség létrejötte.
- A schengeni egyezmény életbe lépése.

3. Melyik uniós intézményről van szó? Írd a megoldást a meghatározások alá!

Az Európai Unió Bírósága

Európai Bizottság

Európai Központi Bank

Európai Parlament

Európai Tanács

- a) Az Európai Unió legfontosabb intézménye. Az uniós választópolgárok által ötévente megválasztott képviselők a tagjai.
.....
- b) Az intézmény keretében az uniós tagállamok állam-, illetve kormányfői üléseznek.
.....
- c) Az uniós tagállamokból kinevezett 28 biztos alkotja ezt az intézményt. Minden biztos a saját szakterületéért felelős.
.....
- d) Az intézmény az Európai Unió pénzügyeivel és az euróövezet legfontosabb kérdéseivel foglalkozik.
.....
- e) Az európai uniós jog értelmezésével foglalkozó intézmény, amely gondoskodik arról, hogy a jogot valamennyi uniós tagállamban azonos módon alkalmazzák.
.....

4. Válaszolj az Európai Unióval kapcsolatos kérdésekre!

a) Mi az euró váltópénzének a neve?

.....

b) Hány éve tagja Magyarország az Európai Uniónak?

.....

5. Sorolj fel olyan országokat, amelyek Magyarországgal együtt csatlakoztak az Európai Unióhoz!

.....

.....

.....

6. Olvasd el az alábbi szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Az Európai Unió pénzneme az euró, váltópénze az eurócent. Eurós bankjegyek és érmék is léteznek. Eurós bankjegyekből jelenleg hét címlet van forgalomban: az 500, a 200, a 100, az 50, a 20, a 10 és az 5 eurós papírpénz. Mindegyik bankjegy mindegyik tagállamban ugyanúgy néz ki. Az érméknek nyolc címlete van: a 2 és az 1 eurós, valamint az 50, a 20, a 10, az 5, a 2 és az 1 centes. Az érmék közös európai hátlappal és országonként eltérő előlappal rendelkeznek. A nemzeti előlap megmutatja, hogy melyik országban bocsátották ki az adott érmét. Az olasz 1 eurós érme előlapján például Leonardo da Vinci híres rajza látható az emberi testről, a görög 1 euróson Pallasz Athéné istennő baglya jelenik meg, Ausztria 1 eurós érméje Wolfgang Amadeus Mozartot, a híres zeneszerzőt ábrázolja, míg az ír 1 eurós érmét egy kelta hárfa képe díszíti. Az euróövezetben bárhol fizethetünk bármelyik euróérmével.

Melyik a legmagasabb címletű euró?

Igaz-e, hogy az eurós bankjegyek országonként eltérő előlappal rendelkeznek?

Mit ábrázol a görög 1 eurós érme előlapja?

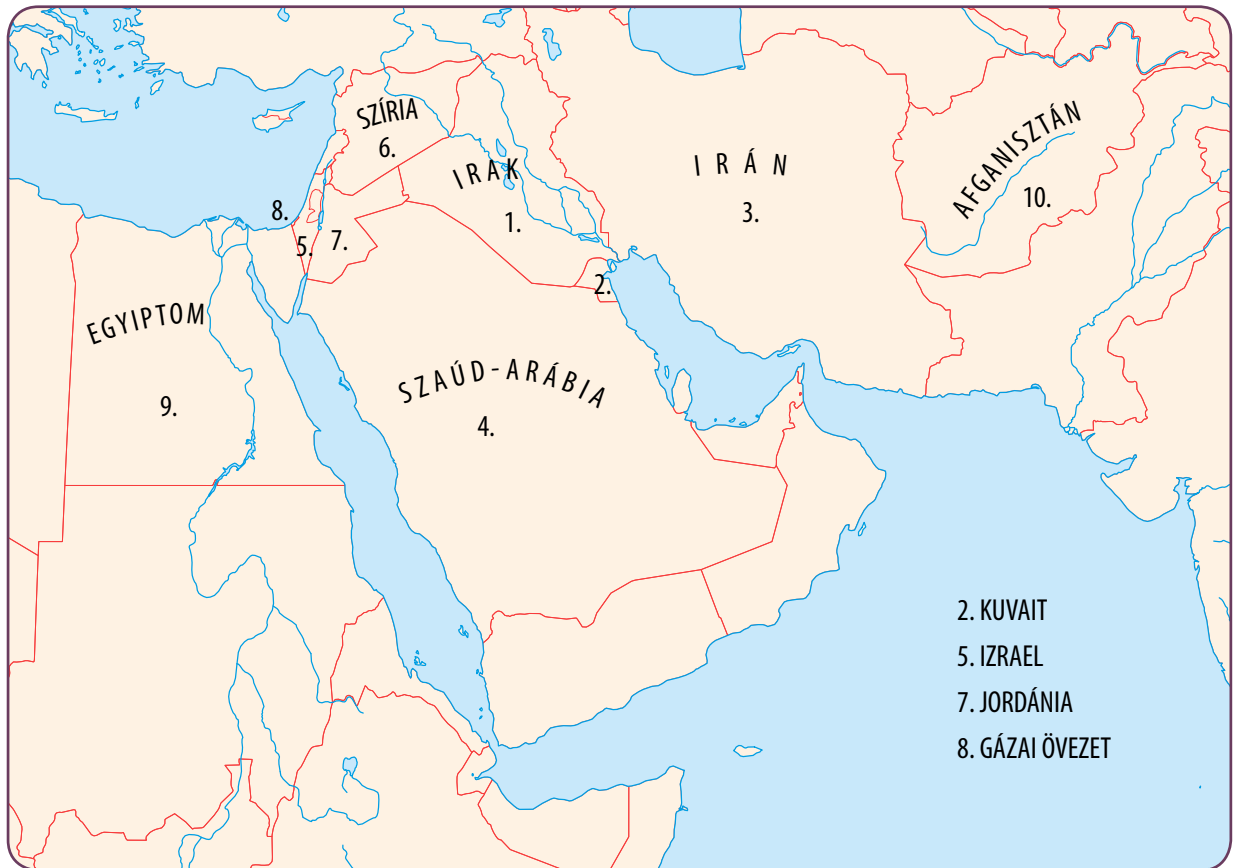
Hányféle címletük van az euróérméknek?

Fizethetünk-e Franciaországban Mozart arcképével készült euróval?

Nézz utána az újságban vagy az interneten, hogy hány forintot kapsz 1 euróért!

23. A közelmúlt válsággócai és háborúi

1. A térkép alapján írd a megfelelő ország sorszámát az állítások előtti négyzetekbe!

- Szaddám Huszein ennek az országnak volt a diktátora.
- 1948-ban megalapított állam, amely folyamatosan konfliktusban áll a palesztinokkal.
- Mekka, a muszlimok szent városa ennek az államnak a területén található.
- Irak ezzel az országgal háborúzott nyolc évig.
- Egyiptommal határos terület, ahol palesztinok élnek.
- A piramisok országa.
- A Perzsa-öböl északi részén fekvő, olajban gazdag ország, ahol az öbölháború is zajlott.
- 1979-ben a Szovjetunió megszállta ezt az országot.

2. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi háborús konfliktusokat!

- A World Trade Center elleni merénylet.
- Irak amerikai lerochanása.
- Kuvaitot elfoglalják az iraki csapatok.
- A délszláv válság kezdete.
- Az amerikaiak megdöntik az afganisztáni tálib rendszert.
- Az Amerikai Egyesült Államok és Vietnam háborúja.

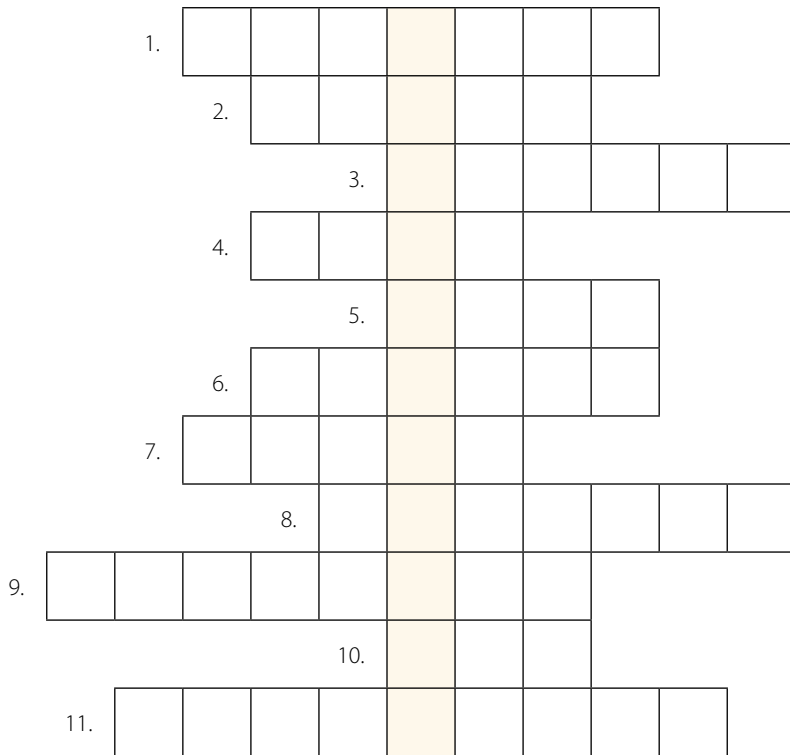
3. Kösd össze az egymáshoz kapcsolódó neveket, fogalmakat!

	World Trade Center ○	○ Jugoszlávia
	délszláv háború ○	○ Irak
	Szaddám Huszein ○	○ New York

4. Melyik konfliktusról van szó?

- a) A World Trade Center elleni támadás után az Amerikai Egyesült Államok inváziót indított az ország ellen.
.....
- b) Az Irak által megszállt Kuvait felszabadítására nemzetközi csapatok indultak.
.....
- c) A szerb csapatok bekerítették Vukovár városát.
.....
- d) Több mint félmillió amerikai katona harcolt a kettészakadt ázsiai állam dzsungelében.
.....

5. Fejtsd meg a keresztrejtvényt, és írd a megfejtést a pontozott vonalra!

1. Ázsiai ország, ahol a hatvanas-hetvenes években amerikai katonák ezrei haltak meg.
2. A délszláv háborúban harcoló egyik nép.
3. A szeptember 11-i terrortámadásokat ilyen járművekkel hajtották végre: ...gép.
4. Ebben a városban álltak a World Trade Center ikertornyai: New
5. Az arab államok sok ilyen nyersanyaggal rendelkeznek.
6. Szomszédos állam, a területén fekszik Eszék és Vukovár: ...ország.
7. Az amerikai támadásig Afganisztánt uralma alatt tartó mozgalom tagja.
8. Iraki elnök: ... Huszein.
9. Iszlám vallású.
10. Az afganisztáni inváziót megindító állam.
11. A gázai övezetben lakó nép.

Megfejtés:

Sorolj fel olyan incidenseket, amelyek a megfejtésről eszedbe jutnak!

1.
2.
3.

24. A globális világ sajátosságai. A globalizáció előnyei és hátrányai

1. Olvasd el a két szöveget, majd sorolj fel az olvasottak alapján három-három érvet a tömeges migráció és a multikulturalizmus mellett, illetve ellen!

Azt állítják, az erkölcsre vigyáznak egy radikális iszlám csoport tagjai Londonban. A főként muszlimok által lakott negyedeket járva, hol egy fiatalember kezéből verik ki a sörösdobozt, hol egy nőt kezdenek el szidalmazni a miniszoknyája miatt. Amikor a nő kijelenti, hogy Nagy-Britanniában vannak, a „járőr” azzal válaszol, ez őt nem érdekli, mivel „ez nem is annyira Nagy-Britannia, itt az iszlám jog érvényesül”.

Az angol fővárosban nagy az orvoshiány. A kelet-európai vagy ázsiai szakemberek közül sokan mennek külföldre, elsősorban a jó fizetést biztosító Angliába munkát vállalni. Leginkább a speciális területekre szakosodott, sokéves tapasztalattal rendelkező orvosok kelendők. Különösen a pszichiáterek, az aneszteziológusok, a radiológusok, a patológusok, a háziorvosok és a gyermekgyógyász szakorvosok nagyon keresettek.

Érvek a tömeges migráció és a multikulturalizmus mellett:

1.
2.
3.

Érvek a tömeges migráció és a multikulturalizmus ellen:

1.
2.
3.

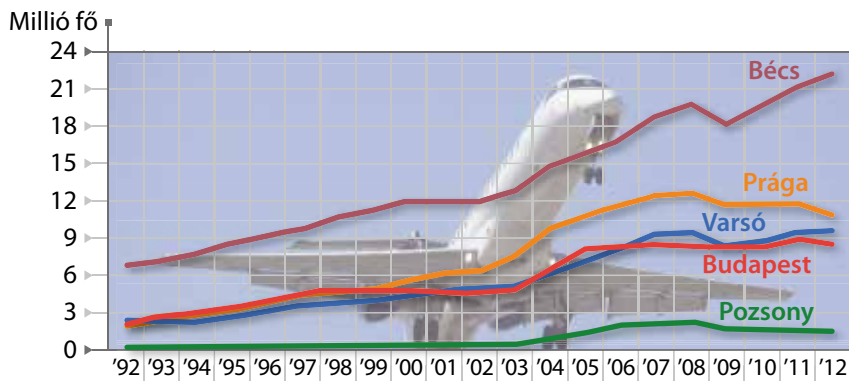
Miért mondjuk Londonra, hogy „a második legnagyobb magyar város”?

.....
.....

2. Milyen tömegkommunikációs eszközöket ismersz?

.....
.....

3. Nézd meg a grafikont, majd válaszolj a repülőtéri utasforgalommal kapcsolatos kérdésekre!

Melyik térségbeli városban növekedett leginkább a reptéri utasforgalom 1992 és 2012 között?

.....

Hány millió fővel növekedett a reptéri utasforgalom Budapesten 1992 és 2012 között?

.....

Mi lehet az összefüggés a reptéri utasforgalom növekedése és a globalizáció között?

.....

.....

4. Olvasd el a rövid szöveget, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások!

„A világon forgalomba kerülő focilabdák hetven százaléka Pakisztánban készül. Habár a termelés az elmúlt évek során nőttön-nő, sajnos nem mondható el, hogy a dolgozók munkakörülményei is ilyen mértékben javultak volna. A gyerekmunka számos pakisztáni család számára a túlélés egyetlen lehetséges módja. A sportszergyártóknak nem érdeke a jogi szabályozás, ezért igyekeznek minél távolabb tartani a szakszervezeteket az üzemektől. Így nincs, aki fellépjen az olyan jogtalan sérelmek orvoslásáért, mint többek között a fizetés nélküli túlóra, a testi fenytés, vagy az a tény, hogy a munkások nem mehetnek ki a mosdóba az olykor akár 10-12 órás munkaidő alatt.”

(National Geographic)

	Igaz	Hamis
Pakisztánban gyerekmunkások is varrnak focilabdákat.		
A globalizált tömegtermelés olcsón termel, így sokszor nagy a cégek profitja.		
A XXI. században már nem merik megsérteni a munkavállalók jogait.		
A sportszergyártók érdeke, hogy a munkásaiknak szakszervezeteik legyenek.		
A pakisztáni munkavállalókat időnként testi fenytés is érheti.		

Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

3. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

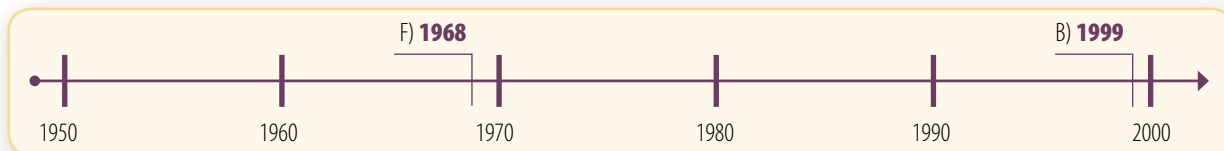
1. Írd a térképen látható körökbe a megfelelő ország betűjelét!

- A) NDK B) NSZK C) Csehszlovákia D) Lengyelország
E) Franciaország F) Jugoszlávia G) Szovjetunió

2. Jelöld az időszalagon az egyetemes történelem alábbi eseményeit! Ismerd fel és írd a pontozott vonalra az időszalagon betűkkel megadott eseményeket!

- A) a kubai rakétaválság B) C) a berlini fal lebontása
D) a csernobili atomkatasztrófa E) Csehszlovákia szétválása
F) G) a KGST felszámolása

3. Melyik a kakukktojás a négy közül? Húzd alá a választ, majd indokold!

- a) magántulajdon gazdasági verseny piacgazdaság állami irányítás
Indok:
- b) Beatles rövid haj hippik farmer
Indok:
- c) kapitalizmus szocializmus jóléti állam fogyasztói társadalom
Indok:
- d) Európai Gazdasági Közösség Olaszország Franciaország Jugoszlávia
Indok:
- e) Lettország Litvánia Csehország Észtország
Indok:
- f) csernobili katasztrófa Szovjetunió Brezsnyev Gorbacsov
Indok:
- g) Horvátország Szlovákia Szlovénia Szerbia
Indok:

4. Húzd alá azokat az országokat, amelyek 1991 előtt a szovjet tömbhöz tartoztak!

Franciaország	Lengyelország	Olaszország
Lettország	Ukrajna	Amerikai Egyesült Államok
Horvátország	NSZK	NDK
Hollandia	Luxemburg	Szlovénia

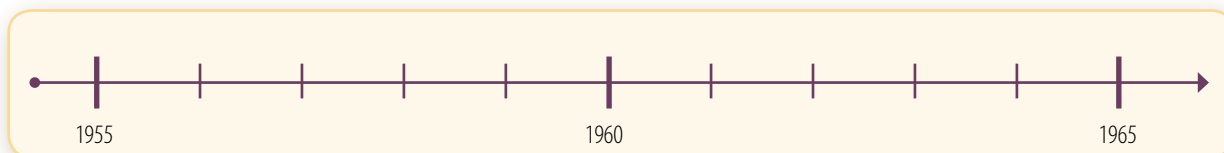
5. Határozd meg a fogalmakat!

- a) tervgazdaság:
- b) olajárrobbanás:
- c) beatkorszak:
- d) mamutcégek:

25. Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka

1. Jelöld be az időszalagon a következő eseményeket! Csak a betűjeleket tüntesd föl!

- A) A megtorlás időszaka (-tól -ig szakaszt jelöljünk színnel).
- B) Szovjet támadás Magyarország ellen.
- C) Nagy Imre kivégzése.
- D) A munkásőrség megalakulása.

2. Jelöld X-szel, melyik a kakukktojás!

a) Az új kormány a hatalmát a ... szilárdította meg.

☐ forradalmi bizottságok felosztatásával	☐ sajtószabadsággal
☐ népbíróságok felállításával	☐ munkásőrség megalakításával

b) A forradalom következménye volt...

☐ közel 200 ezer ember emigrálása.	☐ a társadalom megfélemlítése.
☐ a veszélyesnek vélt emberek perbe fogása.	☐ Nagy Imre felmentése.

c) Kádár Jánost az 1956-os forradalom után a ... támogatták.

☐ szovjet csapatok	☐ munkástanácsok
☐ régi kommunista párt hívei	☐ moszkvai pártvezetés tagjai

d) Nagy Imre ...

☐ a szovjet támadás után Romániába deportálták.	☐ személye veszélyt jelentett Kádárra nézve.
☐ az ország törvényes miniszterelnöke volt.	☐ az új kormányban is helyet kapott.

3. Olvasd el az alábbi forrást, és oldd meg a feladatokat!

„Arra a kérdésre, hogy mi volt a Magyarországon október 23-án kezdődött fegyveres felkelés alapvető jellegzetessége: forradalom vagy nemzeti forradalom-e, szembenézve a tényekkel csak azt válaszolhatjuk: nem volt sem az egyik, sem a másik, hanem ellenforradalom volt. Ezt az igazságot annak tudatában is meg kell mondani, hogy az események során az országban meg-

mozdult tömegek túlnyomó többsége célkitűzéseiben, szándékaiban és érzéseiben a Magyar Népköztársaság hű fia, becsületes dolgozó és jó hazafi volt, nem pedig ellenforradalmár. (...)

Az októberi eseményekről szólva, rá kell mutatni arra az elítélendő szerepre is, amelyet a Nagy Imre-kormány játszott ezekben a napokban. Az ellenforradalmi erők előretörését megkönnyítette a kormány tehetetlensége és állandó jobbratolódása.

Ezt mutatja olyan követelések elfogadása, mint pl. a garancia nélküli semlegesség önkényes kimondása, a Varsói Egyezmény azonnali hatályú, törvénytelen felmondása, az ENSZ-beavatkozás kérése, az ellenforradalom leverésére segítségül hívott szovjet csapatokkal szembeni ellenállásra való felhívás; az ellenforradalmi pártok tevékenységének és garázdálkodásának eltűrése, valamint a többpártrendszer olyan értelmű deklarálása, amely a szocializmus alapjainak feladásával volt egyenlő. (...)"

(Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának határozata, 1956. december 6.)

- a) Miért volt fontos a pártnak kimondani azt, hogy 1956 ellenforradalom volt?
.....
.....
- b) Kit terhel felelősség az eseményekért a dokumentum szerint?
- c) Mit tart a dokumentum a szocializmus alapjának?
- d) Mi mutatja a dokumentumban, hogy az MSZMP kiegyezésre törekszik a társadalommal?
.....
.....

4. Válaszolj a képhez kapcsolódó kérdésekre!

- a) Melyik szervezet jelvényét látod?
- b) Mit fejeznek ki a jelvényben az alábbi elemek?
 - vörös csillag:
 - búzalkalász:
 - fogaskerék:
 - géppisztoly:

5. Írj példákat a Kádárék által alkalmazott a „korbács és kenyér” politikájára!

Példa a „korbács”-ra:

.....

Példa a „kenyér”-re:

.....

26. A Kádár-rendszer megszilárdulása

1. **Kösd össze az állításokat az azokat bizonyító tényekkel! Az egyik tény nem tartozik egyik állításhoz sem.**

A terror legdurvább formáitól már nem kellett félniük az embereknek.

A külsőségekben kevésbé erőltették a szovjet ideológia elemeit.

A szovjet gazdasági modell kevésbé volt hatékony.

Új magyar címert vezettek be.

A párt „életszínvonal-politikát” hirdetett meg.

Azonos mennyiségű termék előállításához a magyar vállalatok jóval több energiát és nyersanyagot használtak fel, mint a nyugatiak.

„Aki nincs ellenünk, az velünk van.” Közkegyelem meghirdetése.

2. **Döntsd el, hogy a korabeli társadalom pozitívan (+) vagy negatívan (-) értékelte-e az alábbi döntéseket!**

- a) Sztálin ledöntött szobrát nem állították helyre.
- b) Az állam birtokolta a termeléshez szükséges eszközök csaknem egészét.
- c) A párt törekedett az életszínvonal emelésére.
- d) A gazdaság központi irányítás alatt állt.
- e) A gazdasági ésszerűség elvei bizonyos határokon belül átírták a korábbi mesterséges árviszonyokat.
- f) Háztáji gazdálkodás céljára egy kis parcellát a maguk számára művelhettek a gazdák.

3. **Hasonlítsd össze a Rákosi-korszakban és a Kádár-korszakban történt téészesítést, a megadott szempontok alapján!**

Szempont	Rákosi-korszak	Kádár-korszak
A téészesítés célja		
Alkalmazott eszközök		
Eredmények (következmények)		

4. Oldd meg a háztájjal kapcsolatos feladatokat!

- a) Határozd meg röviden a háztáji fogalmát!
- b) Sorold fel, hogy főleg mit termeltek a háztájiban!
- c) Mi volt a háztáji legnagyobb eredménye? Idézd a tankönyvből!

5. Válaszolj a képekhez kapcsolódó kérdésekre!

Hogyan kapcsolódik a kép a kollektivizáláshoz?

Melyik nemzetközi szervezethez kapcsolódik a kép?

Írd le röviden, miért!

6. Csoportosítsd az új gazdasági reformok elemeit! Írd a számokat a megfelelő helyre!

1. a gazdaság belső tartalékainak intenzívebb feltárása
2. a tömegek életszínvonalának gyorsabb emelése
3. a műszaki (technológiai) fejlődés meggyorsítása
4. a túlzott kööttségek és bürokratikus tendenciák visszaszorítása
5. a szocializmus fejlődését szolgáló alkotómunka szabadabb kibontakozása
6. kedvezőbb feltételek teremtése a szocialista demokrácia további fejlődéséhez

Politikai célok	Mindkettő	Gazdasági célok

7. Mit jelentett az új gazdasági mechanizmusban a vállalatok nagyobb önállósága? Fejezd be a mondatokat!

Nem írták elő központilag, hogy

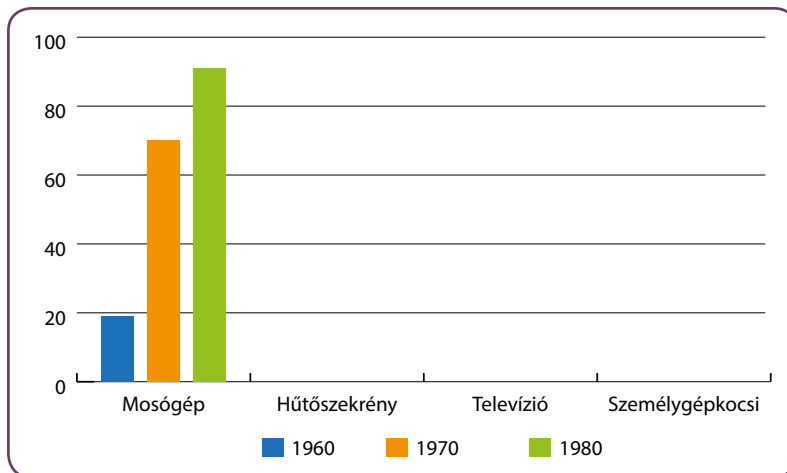
A termékek egy részének árát

Lehetőségük volt a munkabérek

27. Élet a „legvidámabb barakkban”

1. Készíts oszlopdigrammot a tankönyv 124. oldalán levő táblázat alapján a háztartások gépesítetttségének változásáról! A következő termékek szerepeljenek a diagramon: mosógép, hűtőszekrény, televízió, személygépkocsi! (Segítségül ábrázoltuk a mosógép adatait.)

Húzd alá azt a fogalmat, amelyhez véleményed szerint a diagram leginkább kapcsolódik! „három T”, háztáji, életszínvonal-politika, KGST, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus Indokold választásod!

2. Egészítsd ki az alábbi mondatokat!

- a) A magyar életszínvonal a nyugati országokéhoz képest, amit például az is bizonyít, hogy
- b) A televíziózás a legkedveltebb szórakozási formák egyike volt, amit például az is bizonyít, hogy
- c) Az emberek nyitottak voltak a nyugati kultúra és életmód iránt, amit például az is bizonyít, hogy
- d) A társadalom ellenőrzése végigkísérte a Kádár-korszakot, amit például az is bizonyít, hogy
- e) Az embereket sokszor leterhelte a napi munkamennyiség, amit például az is bizonyít, hogy
- f) Magyarország azért érdemelte ki a szocialista tömb „legvidámabb barakkja” címet, mert

3. Tanulmányozd az alábbi képeket, és válaszolj a kérdésekre!

a) Mi jellemezte a hatvanas-hetvenes évek divatját?

nők:

.....

férfiak:

.....

fiatalok (iskoláskorúak):

.....

b) Kérjete képeket születeitektől, nagyszületeitektől, ismerőseitektől, amelyeken látható a hatvanas-hetvenes évek öltözködése! Nézzétek meg, beszéljétek meg a látottakat!

4. Határozd meg a következő fogalmakat!

ingázó:

piros útleveél:

hangulatjelentés:

cenzúrázás:

5. Oldd meg a feladatokat!

a) Kösd össze az összetartozó fogalompárokot! A „3 T” politikájában a párt ...

támogatta

a szocializmussal szemben nem ellenséges művészeket.

tiltotta

a politikailag ellenséges alkotásokat, a tabutémák megjelenítését.

megtúrta

a rendszert kritika nélkül támogató, nyíltan elkötelezett alkotókat.

b) Mit gondolsz, melyek lehettek a Kádár-korszak tabutémái?

.....

6. Írd be a táblázatba a képekre vonatkozó információkat!

		
Az épület típusa		
Hogyan építették?		
Milyen településfajta jellemző?		
Előnyei (felsorolás)		
Hátrányai (felsorolás)		

7. Időutazás! Képzeld el, hogy részt veszel azon a „bulin”, amelyet a mellékelt kép mutat! Írd le röviden tapasztalataidat!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

28. A Kádár-rendszer válsága

1. Jelöld be azokat az okokat, melyek a Kádár-rendszer csődjéhez vezettek!

- világpolitikai változások
- óriási munkanélküliség a fővárosban és országszerte
- Magyarország nem kapott hiteleket a külföldi országoktól
- működésképtelen gazdasági szerkezet
- az ellenzéki mozgalmak felerősödése
- óriási államadósság felhalmozása
- a bevásárlóturizmussal a külföldi országokba komoly magyar tőke vándorolt ki
- a szolgáltatóipar hanyatlása
- a magyar árut a külföldi piacokon nem lehetett eladni
- a szocialista eszmeiség kiürült
- évek óta tartó élelmiszerhiány
- az állampárt belső egysége megbomlott

2. Foglald össze röviden, miben látta Kádár János a válság okait 1982-ben! Hasonlítsd össze megnyilatkozásait az 1-es feladatban felsorolt okokkal!

„Túlságosan gyötörjük a vállalatokat, a kollektívákat, a termelőegységeket, nem segítünk eleget a gondjukon, nincs beruházás stb., stb., a fogyasztói árakról nem is beszélek.”

„A tagság különböző problémákkal küszködik, ugyanúgy, mint minden állampolgár.”

„Gyengült az egység a pártban is.”

„Van egyfajta lazulás az országban, az állampolgári fegyelemben, vagy magatartásban vagy miben, de van egy érzékelhető lazulás.”

„Itt vesződünk ilyen ellenzék, meg mit tudom én, micsodákkal.”

(Huszár Tibor: *Kádár. A hatalom évei 1956–1989. Budapest, 2006*)

.....
.....
.....

3. Fejezd be a mondatokat!

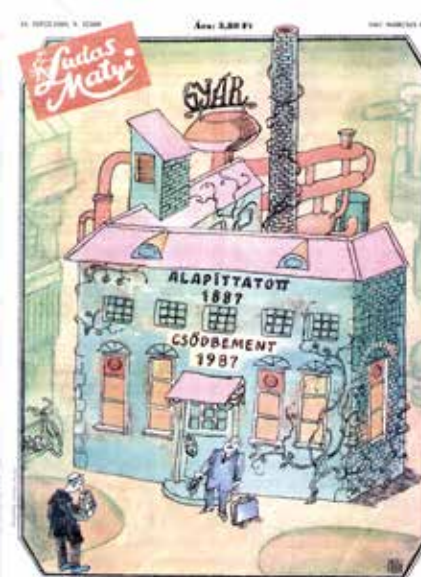
- a) A szocialista országok gazdaságai az olajválság utáni helyzethez
- b) A kapitalista országokkal való gazdasági kapcsolatok bővítéséhez a magyar gazdaságnak
- c) A társadalomban nőttek a jövedelmi különbségek, ami ellentmondott
- d) A kommunista vezetés nem számíthatott arra, hogy végső esetben Gorbacsov

4. Oldd meg a feladatokat!

- a) Magyarázd meg az adósságcsapda fogalmát!
- b) Mi az összefüggés Kádár életszínvonal-politikája és az adósságcsapda között?

5. Válaszolj a képhez tartozó kérdésekre!

- a) Milyen problémával foglalkozik az 1987-es karikatúra?
- b) Milyen okai voltak ennek a problémának?
- c) Milyen következményei lettek a karikatúra által bemutatott jelenségnek?
- d) Nézz utána (pl. az interneten), hogy mikor alapították a Ludas Matyit!
- e) Mit gondolsz, milyen szerepe lehetett ennek az újságnak az ország életében a szocializmus időszakában?

Ipari műemlék

29. A Kádár-rendszer ellenzéke

1. Töltsd ki a jelentősebb megmozdulásokról szóló táblázatot a megadott szempontok szerint!

Dátum	Résztevő(k)	Esemény
1968. március 15.		
	Bauer Sándor	
		vörös zászlók eltávolítása a magyar mellől
1986	a hivatalos március 15-ei eseményeket ünneplő fiatalság által vezetett tömegek	

2. Miért március 15-re esett a legtöbb rendszerellenes megmozdulás?

.....

3. Mi volt a közös e tüntetések céljaiban?

.....

4. Egészítsd ki az alábbi szöveget!

Az 1980-as évek elejétől hazánkban egyre többen látták úgy, hogy az
-re alapozott politikai alku többé nem érvényes. Ellenzéki alakultak, ugyanis
egyre többen gondolták úgy, hogy a Kádár-rendszerből két fontos dolog hiányzik: a
..... és a A népi-nemzeti ellenzék a (az)
..... bírálta a hatalmat. A demokratikus ellenzék a (az)
..... betartását, és a (az) biztosítását követelte a rendszertől. Egyre
nagyobb olvasói körben terjedt a (az) irodalom is, amelynek híres lapja volt a
..... című folyóirat.

5. Olvasd el az alábbi cikket a *Beszélő* című folyóiratból, és oldd meg a feladatokat!

A monori tanácskozás

1985. június 14–16. között 45 magyar értelmiségi találkozott Monoron, hogy kicseréljék véleményüket a nemzet helyzetéről, a tennivalókról és a cselekvési lehetőségekről. Idézzük Donáth Ferenc megnyitó szavait.

„Barátaink, üdvözlünk benneteket!

Gondolatainkat kicserélni jöttünk össze, mivel nyomós körülmények sürgetik, hogy keressük a kiutat társadalmunk romló állapotából és az ország nehéz helyzetéből. Ez jogunk és kötelességünk is. Az országban nő a feszültség, és erősödik a bizonytalanság. Nagy társadalmi rétegek évek óta tartó életszínvonal-romlása az, ami a feszültséget okozza. A bizonytalanságot pedig az erősíti, hogy az emberek egyre inkább fölismerik, hogy a kormány nem ura szavának. A feszültségek növekedése láttán az emberek azt kérdik: mégis, meddig gondolja helyénvalónak az állam, hogy gyakoroltatja velünk a lemondást? Holott jóval többet dolgozunk, mint a hetvenes esztendőkből. A bizonytalanság több forrásból is fakad. A kormányzat is bizonytalan. A gazdaság hatalmán kívül eső tényezők kijelölte kényszerpályán mozog. Hol van már a vezetésnek az a biztonsága, amellyel évekkel ezelőtt bejelentette, hogy az olajárrobbanás hatásait távol tartja határainktól? Ez az önbizalom rég a múlté. A kormány bizonytalanságát növeli a félelem. A félelem attól, hogy a gazdasági válság politikai válságba torkollik. Tegyük hozzá: ez a félelem nem alaptalan. A vezetés elmulasztotta a kedvező időpontot, hogy egy következetesen demokratikus és nemzeti kívánalmakat kielégítő programmal álljon a nemzet színe elé. Bizonytalanság árad a világból is. Nem tudjuk, nem is tudhatjuk, hogy a fegyverkezési versenyt sikerül-e korlátok közé szorítani, vagy elszabadul.”

(Kis János: A monori tanácskozás. Beszélő. 1986, 1. évfolyam, 17. szám)

a) Válaszolj a szöveggel kapcsolatos kérdésekre!

Mi volt a találkozó célja?

Mi mindennel bizonyította az ellenzék, hogy válságban van az ország?

Sorold fel, milyen tényezőkkel magyarázták az ellenzékiek a válságot! (Legalább 2 tényezőt említs!)

b) Miért volt jelentős a monori találkozó a korabeli Magyarország politikai életében?

.....

c) Hol került sor két év múlva egy újabb ellenzéki találkozóra?

.....

30. A pártállam megszűnése

1. Válaszolj a kérdésekre!

- a) Határozd meg a világútlelevél fogalmát!
-
- b) Milyen gazdasági következménye lett a világútlelevél bevezetésének?
-
- c) Mi lett ennek a politikai következménye?
-

2. Töltsd ki a táblázatot az ok-okozati viszonyok megadásával!

Esemény(ek)	Következmény
	A magyar államadósság 1990-re meghaladta a 20 milliárd dollárt.
Mihail Gorbacsov lett a Szovjetunió Kommunista Pártjának új főtitkára.	
	Az állampárt ideológiai egysége megtört.
1988 májusában felmentették Kádár Jánost pártfőtitkári tisztségéből.	
	1988-ban Magyarországon is megjelent egy amerikai gyorsétteremlánc.
Az MSZMP egyik vezetője népfelkelésnek nevezte 1956-ot a rádióban.	

3. Oldd meg a politikai pártokkal kapcsolatos feladatokat!

- a) Mikor szűnt meg az egypártrendszer Magyarországon (év, hónap)?
- b) Írd ki az alábbi pártok teljes nevét!
- MDF:
- SZDSZ:
- FKgP:
- KDNP:
- FIDESZ:

c) Írd be az alábbi táblázat megfelelő részébe a b) feladatban felsorolt pártokat (rövidítéssel)!

Nép-nemzeti ellenzék	Demokratikus ellenzék	Újjáalakult történelmi párt

4. Nevezd meg a képen látható politikusokat, majd röviden mutasd be őket (melyik párthoz tartoztak, milyen szerepet játszottak a politikában)!

Neve: Párt:

Szerepe:

.....

Neve: Párt:

Szerepe:

.....

5. Elemezzétek az ellenzéki mozgalmak közös 12 pontját (tankönyv, 140. oldal)! Írjátok be az egyes pontok sorszámát a táblázat megfelelő sorába! (Néhány pont több helyre is beírható.) Szóban indokljátok választásotokat!

A szabadságjogok biztosítása	
A politikai rendszer átalakítása	
Gazdasági követelések	
Külpolitikai követelések	
Jelképek	

6. Időutazás! Képzeld el, hogy Te mondasz beszédet 1989. március 15-én a Magyar Televízió székháza előtt! Indokold meg, hogy miért foglaljátok le a nép nevében a Magyar Televíziót! A füzetben dolgozz!

A Kádár-korszak

4. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

1. Oldd meg a Kádár Jánoshoz kapcsolódó feladatokat!

- a) A két fényképen Kádár ugyanazon az ünnepen látható. Nevezd meg ezt az ünnepet és fogalmazd meg a jelentőségét a szocialista blokkban!

.....
.....

- b) Számold ki az alábbi két esemény között eltelt időszakot, és megkapod a két kép készítése között eltelt időtartamot is!

A monori ellenzéki találkozó és a kubai rakétaválság között eltelt idő

..... - = év

- c) Húzd alá Kádár beszédében a konszolidációs politikájának jelszavát!

„[...] azt mondják: ezek a Kádárék rendkívül ravaszak, mindenkit be akarnak csapni. Mert Rákosiék azt mondták régen: aki nincs velünk, az ellenünk van; ezek a Kádárék most azt mondják, hogy aki nincs ellenünk, az velünk van.”

- d) Járj utána! Végezz kutatást (világhálón, könyvtárban, rokonoktól stb.), hogyan vélekedtek Kádárról kortársai! Kutatásod eredményét rendezd táblázatba kulcsszavakkal, rövid idézetekkel! Vessétek össze eredményeiteket az osztályban!

Kádár mint politikus

Kádár mint magánember

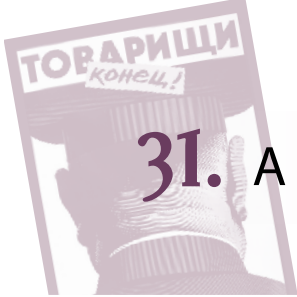
2. A Kádár-korszak jellemzői kulcsszavakban. Gyűjts minél több kulcsszót a táblázat feltöltéséhez a megadott szempontok szerint!

	1956–1963	Hatvanas évek	Hetvenes évek	Nyolcvanas évek
Politikai helyzet, alapelvek				
Gazdaság				
Társadalom, életmód				
Külpolitika				

3. Legyél riporter!

Készíts egy interjút valamelyik nagyszülőddel, ismerősöddel, amelyben a Kádár-korszakról érdeklődsz! Fogalmazz meg előre öt kérdést különböző témakörökből, amelyeket fel tudsz tenni az általad kiválasztott személynek, és ő a személyes tapasztalatai alapján választ tud adni! Egy-egy jó kérdés megfogalmazásához segítségedre lehet a fenti táblázat, az internet és a könyvtár. Az elkészült interjúkat egy projektóra keretében meg is vitathatjátok az osztályban!

1.
2.
3.
4.
5.

31. A rendszerváltoztatás eseményei

1. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

☐ Megalakul Antall József kormánya.	☐ A szovjet csapatok kivonulása.
☐ Szabad országgyűlési választások.	☐ Önkormányzati választások.
☐ A harmadik magyar köztársaság kikiáltása.	☐ Kádár János halála.
☐ Megszűnik az MSZMP.	☐ Nagy Imre újratemetése.

2. Kit látsz a képen? Nézz utána az interneten, hogy melyik párt politikusáról van szó!

A név:	párt:
B név:	párt:
C név:	párt:
D név:	párt:

3. Egészítsd ki a hiányos szöveget!

Az ellentmondásos helyzetet végül az Ellenzéki Kerekasztal és az tárgyalásai oldották meg. A tárgyaló felek létrehozták a Kerekasztalt, amely megállapodott a kiírásáról és annak végrehajtásáról. Az tavaszán tartott többpárti választásokat a nyerte meg. Az új kormány vezetésével alakult meg.

4. A kérdések a rendszerváltoztatás jogi feltételeire vonatkoznak.

- a) Határozd meg a sarkalatos törvények fogalmát!
- b) Milyen fórumon tettek javaslatot ezekre a törvényekre?
- c) Melyik szervezet dolgozta ki és fogadta el a törvényeket?
- d) Sorold fel, elsősorban mit húznál ki az 1949-es alkotmányból a demokratikus viszonyok rögzítése érdekében! (Az 1949-es alkotmány a 12. leckében szerepel.)

5. Nézd meg az 1990-es választásokról készített táblázatot, és válaszolj a kérdésekre!

Párt	Képviselői helyek	Százalék
MDF	164	42,49
SZDSZ	92	23,83
FKgP	44	11,40
MSZP	33	8,55
KDNP	21	5,44
FIDESZ	21	5,44
Független képviselők	6	1,55
Közös jelölt	4	1,04
Agrárszövetség	1	0,26

Összesen hány képviselő volt a magyar parlamentben 1990-ben?

Összesen hány képviselője volt az MDF–FKgP–KDNP szövetségnek?

Milyen volt a kormánypártok és az ellenzék aránya?

6. Melyek voltak az 1990. évi országgyűlési választások után a kormánypártok, és melyek az ellenzéki pártok? Írd a pártok betűjelét a megfelelő helyre!

- A) Szabad Demokraták Szövetsége
- B) Fiatal Demokraták Szövetsége
- C) Független Kisgazdapárt
- D) Magyar Demokrata Fórum
- E) Magyar Szocialista Párt
- F) Agrárszövetség
- G) Kereszténydemokrata Néppárt

Kormánypárt:

Ellenzéki párt:

7. Három párt plakátját látod az 1990-es országgyűlési választások kampányidőszakából. Nézd meg a képeket, és oldd meg a feladatokat! A Fidesz plakátjának felső „párosa” Leonyid Brezsnev szovjet pártfőtitkár és Erich Honecker, az NDK kommunista vezetője.

a) Mit jelent a kampányidőszak? (Nézz utána az interneten vagy az idegen szavak szótárában!)

.....

b) Mely pártok plakátjait látod? Írd le a pártok teljes nevét!

A B C

c) Fogalmazd meg, hogy szerinted mit üzentek a plakátokkal a pártok a választóknak!

A:

.....

B:

.....

C:

.....

8. Olvasd el Antall József kormányprogramjának tankönyvben közölt részletét (148. oldal), és oldd meg a feladatokat!

a) Mi előzte meg a kormányprogram ismertetését?

b) Magyarázd meg saját szavaiddal az alábbi, a programban szereplő kifejezéseket! Törekedj minél egyszerűbb magyarázatokra!

„a szabadság kormánya”:

.....

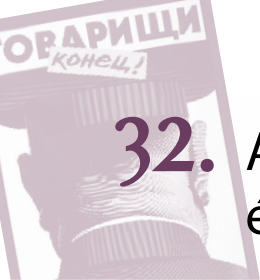
„a nép kormánya”:

„a gazdasági fordulat kormánya”:

.....

„európai kormány”:

.....

32. A demokratikus jogállam működése és a magyar külpolitika (1990–2004)

1. Írd a pontozott vonalra, a hatalommegosztás elve szerint melyik a három hatalmi ág!

1. 2. 3.

2. Állítsd időrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

☐ Nagy Imre újratemetése.	☐ Magyarország az Európa Tanács tagja.
☐ Magyarország belép a NATO-ba.	☐ Magyarország az Európai Unió tagja.
☐ A kötelező katonai szolgálat megszűnése.	

3. Hasonlítsd össze a szocialista időszak és a rendszerváltoztatás időszakának alkotmányát! Írd be az 1949-es alkotmányból vett szövegrészeket az 1989-es alkotmány (tankönyv, 1-es forrás) megfelelő szövegébe! Töltsd ki a táblázatot!

Az 1949-es alkotmány	Az 1989-es módosított alkotmány
„Magyarország: népköztársaság”	
„A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé”	
„A munkásosztály marxista-leninista pártja a társadalom vezető ereje.”	

4. Húzd alá azokat a tisztségeket, amelyek 1990 után az öt legfontosabb magyar közjogi méltóság közé tartoztak!

kormányzó; nádor; az Alkotmánybíróság elnöke; ispán; az országgyűlés elnöke;
 a Kúria elnöke; nemzetvezető; király; országbíró; konzul; miniszterelnök; fejedelem;
 néptribunus; köztársasági elnök

Melyik tisztség viselője Magyarország legfőbb közjogi méltósága?

Nézz utána az interneten, hogy jelenleg hogy hívják az öt legfontosabb magyar közjogi méltóság viselőjét!

1. 2.
 3. 4.
 5.

5. Fogalmazd meg, mi a kapcsolat az alábbi hatalmi szervek, tisztségek között! Térj ki a kapcsolat minden részletére!

Országgyűlés – köztársasági elnök:

.....

Országgyűlés – Alkotmánybíróság:

.....

6. Olvasd el Magyarország Alaptörvényének a miniszterelnökre vonatkozó részletét, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak az állítások!

16. cikk

(1) A Kormány tagjai a miniszterelnök és a miniszterek.

(2) A miniszterelnök rendeletben a miniszterek közül egy vagy több miniszterelnök-helyettest jelöl ki.

(3) A miniszterelnököt az Országgyűlés a köztársasági elnök javaslatára választja meg.

(4) A miniszterelnök megválasztásához az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges. A miniszterelnök a megválasztásával hivatalba lép.

	Igaz	Hamis
A köztársasági elnök a kormány tagja.	☐	☐
A miniszterelnök a megválasztása után fél évvel lép hivatalba.	☐	☐
A miniszterelnököt a köztársasági elnök választja.	☐	☐
A belügyminiszter és a honvédelmi miniszter is a kormány tagja.	☐	☐
A miniszterelnök-helyettest az Országgyűlés jelöli ki.	☐	☐
Az országgyűlési képviselők 60%-a megválaszthatja a miniszterelnököt.	☐	☐
A miniszterelnök megválasztásáról az Alaptörvény 16. cikke szól.	☐	☐
Több miniszterelnök-helyettes is lehet hivatalban.	☐	☐
A miniszterelnök a miniszterei közül jelöl ki miniszterelnök-helyettest.	☐	☐

7. Politikai „libikóka”

a) Kösd össze a választásokra vonatkozó információkat! Írj az egyes oszlopok fölé találó címet! (Segítenek a tankönyv 152. és 153. oldalain levő ábrák.)

.....
Medgyessy Péter ☐	MSZP	☐ 1994–1998
Antall József ☐	MDF	☐ 1998–2002
Orbán Viktor ☐	Fidesz	☐ 1990–1994
Horn Gyula ☐		☐ 2002–2004

- b) Nevezd meg azt a két miniszterelnököt, akik nem töltötték ki hivatali idejüket!
.....
- c) Húzd alá pirossal a baloldali, zölddel a jobboldali kormány élén álló miniszterelnökök nevét!

8. Nézd meg a Magyarországról kivonuló szovjet csapatok parancsnoksága által közzétett plakátot ábrázoló fotót, és válaszolj a kérdésekre!

- a) Milyen indokkal, milyen jogcímen tartózkodtak Magyarországon a szovjet csapatok a következő időszakokban?
– 1945–1947:
.....
– 1947–1955:
.....
– 1956 után:
.....

- b) Fogalmazd meg röviden, mi lehetett a plakát célja!
.....
.....
- c) Nézd meg a Magyar Demokrata Fórum plakátját a 31. leckében (147. oldal)! Hasonlítsd össze a két plakát üzenetét!
.....
.....
.....

9. Oldd meg az Európai Unióhoz való csatlakozással kapcsolatos feladatokat!

- a) Lapozz vissza a tankönyv 96. oldalára! Sorold fel, mely országok csatlakoztak az Európai Unióhoz Magyarországgal azonos időpontban!
- b) Tanulmányozd az uniós csatlakozásról rendezett népszavazás eredményét összegző táblázatot a tankönyv 154. oldalán! Ezután egészítsd ki az állításokat a következő szavak egyikével: **többsége; kisebbsége!**
A választásra jogosultak adta le szavazatát. A szavazók a csatlakozás mellett döntött.
- c) Vitassátok meg! Fontos-e részt venni az embereknek a népszavazásokon?

33. A magyar gazdaság átalakulása

1. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

„Összességében megállapítható, hogy a privatizáció magyarországi folyamatát a hazai közvélemény túlnyomó része negatívan ítélte meg. A privatizációt számos vélt és tényleges botrány kísérte, de így történt ez a világ többi, mintegy ötven országában is, ahol az elmúlt évtizedben jelentős privatizáció folyt. Valóban sok hiba történt, amiben jelentős szerepet játszott, hogy a szocializmusból a piacgazdaságba való átmenet kérdéseivel az 1980-as évek végéig a világon sehol sem foglalkoztak, hiányoztak e nehéz probléma megoldásának elméleti alapjai, s ezek az országok mentálisan [az emberek gondolkodásában] sem voltak felkészülve a gyors változásra.

Az is nyilvánvaló, hogy különböző hazai és külföldi érdekcsoportok, jogi és magánszemélyek, politikai erők között éles harc folyt és folyik a válság következtében olcsón megszerezhető vagyónért. Ugyanakkor a világ a magyarországi privatizációt 1989–1997 között általában igen sikeresnek tartotta, és ebben sok hazai szakember is egyetért. A GDP közel 80%-át 1997-ben már a magángazdaság termelte, a gazdaság szerkezete pozitív értelemben jelentősen átalakult, az országban ma már több mint egymillió vállalkozás működik, s a külföldi tőke 16 milliárd USA-dollárt fektetett be részben a privatizáción, másrészt a megszerzett társaságok fejlesztésén, valamint zöldmezős beruházásokon keresztül. A forint stabil maradt, és közel került a teljes konvertibilitáshoz. A végső mérleg megvonására azonban csak történelmi távlatból kerülhet sor.”

*(Magyarország a XX. században. Főszerkesztő: Kollega Tarsoly István.
Babits Kiadó, Szekszárd, 1996–2000)*

Hogyan értékelte a magyar közvélemény a privatizációt?

Miért folyt harc a privatizációban való részvételért?

Hogyan értékelte a világ a magyarországi privatizációt?

Mennyi pénzt fektetett be a külföldi tőke Magyarországon a privatizáció nyomán?
.....

Körülbelül hány országban zajlott privatizáció az 1990-es években?.....

2. Érvelj a privatizáció mellett, illetve a privatizációval szemben!

A privatizáció előnyei:

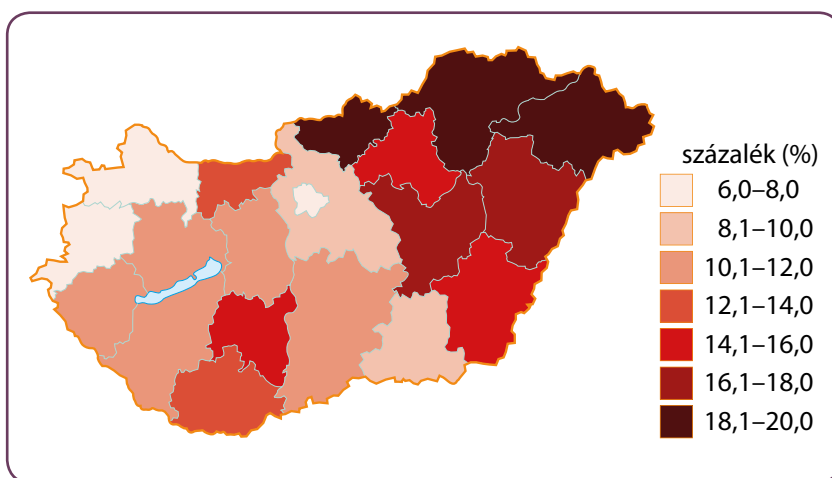
A privatizáció hátrányai:

3. Írd a meghatározások betűjelét a megfelelő oszlopba!

- A) Azt fejezi ki, hogy a jövedelem mennyi termék és szolgáltatás megszerzését teszi lehetővé.
- B) A pénz vásárlóerejének folyamatos romlása.
- C) Az állami tulajdon magánkézbe adása.
- D) Az 1948 utáni tulajdoni károk orvoslására szolgáló értékpapír.

Kárpótlási jegy	Infláció	Privatizáció	Reáljövedelem

4. Tanulmányozd a munkanélküliség területi (megyéenkénti) eloszlását mutató 1996-os térképet! Válaszolj a munkanélküliséggel kapcsolatos kérdésekre!

- a) Nézd meg a tankönyv 157. oldalán a munkanélküliség változását mutató grafikont! Melyik évben volt a legmagasabb a munkanélküliek aránya?
- b) Sorold fel a munkanélküliség növekedésének okait!
- c) Az ország mely részein volt a legmagasabb a munkanélküliség?
- d) Hol volt a legkisebb mértékű?
- e) Mivel magyarázhatók a különbségek? (Gondolj arra, hogy milyen ipar volt jellemző e területekre!)

34. A magyarországi nemzetiségek

1. Húzd alá a félkövéren szedett szövegrészek közül a szövegbe illőket!

Magyarország a **török háborúkat követően/kiegyezés után** vált soknemzetiségű országgá. Trianon után az ország **nemzetállammá vált/soknemzetiségű maradt**. A magyarországi nemzetiiségek arányát **növelték/csökkentették** a második világháború utáni lakosságcsereprogramok. A szocializmus időszakában a nemzetiségek **nem őrizhették meg/megőrizhették** nyelvüket, kultúrájukat, **és/bár beolvadásuk/hátrányos megkülönböztetésük** jelentős volt. Magyarországon ma a nemzetiségek többnyire **egy tömbben/szétszórtan** élnek. Az 1993-ban elfogadott törvény biztosította a **kisebbségi önkormányzatok létrehozását/parlamentari képviseletet** a nemzetiségek számára. 2014-től a nemzetiségek érdekeit **nemzetiségi képviselők/nemzetiségi szószólók** védik az országgyűlésben.

2. Igaz vagy hamis? Döntsd el ismereteid és a tankönyv 160. oldalán lévő grafikon segítségével!

	Igaz	Hamis
A cigányok (romák) alkotják a Magyarországon élő legnagyobb számú nemzetiséget.		
A cigányság valós lélekszáma a diagramon ábrázolt számnál jóval kevesebb.		
A cigányság valós lélekszáma többszörösen meghaladja az összes magyarországi nemzetiségét.		
A magyarországi zsidóság nem alkot nemzetiséget.		
A 2011. évi népszámlálás adatai szerint kb. 450 000 fő a nemzetiségi lakos.		
13 törvényben elismert nemzetiség él hazánkban.		
A több mint 100 000 fős „egyéb” lakos nem teljesíti a nemzetiséggé nyilvánítás feltételeit.		

Nézz utána, hogy 2011-ben a lakosság hány százaléka vallotta magát valamelyik hivatalosan elismert nemzetiséghez tartozónak!

3. Oldd meg a cigányság (a romák) helyzetével kapcsolatos feladatokat!

Hasonlítsd össze a cigányok területi elhelyezkedését mutató térképet a munkanélküliség területi megoszlását mutató térképpel (munkafüzet, 92. oldal)!

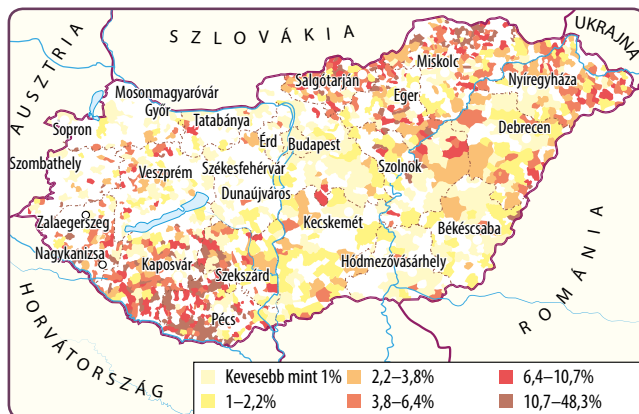
Mit állapíthatsz meg?

.....

.....

.....

.....

Mi következik ebből a cigányok (romák) helyzetére nézve?

.....

.....

4. Olvasd el A cserdi példa című tankönyvi olvasmányt (5.)! Írd le a füzetedbe, hogy milyen előítéletek jelennek meg a szövegben, és hogyan küzdenek ezek ellen a cserdi romák!

5. Olvasd el a szöveget Beloiannisról, a magyarországi görög településről, majd válaszolj a kérdésekre!

Beloiannis Fejér megye egyik legfiatalabb települése. Az 1950-es évekig Ivánca szántóföldjei voltak a helyén. 1950. május 6-án indult meg a település tervezése és építése a görög polgárháborúból Magyarországra menekülők számára. Körülbelül 400 görög család érkezett ekkor Magyarországra, akik számára lakások, óvoda, iskola, könyvtár, kultúrház, orvosi rendelő és tanácsház épült „Görögfalun”. Egyes lakók ugyan később visszatelepültek Görögországba, ám a többség – főleg a fiatalság – Magyarországon maradt, ahol kiválóan beilleszkedtek a magyar környezetbe, miközben még mindig ápolják a görög hagyományokat is. 1996-ban ortodox templom épült a településen, a helyi Pyrgos Egyesület szervezésében pedig görög néptáncscsoport és zenekar működik a községben.

Melyik megyében található Beloiannis települése?

Hogyan ápolják a falu lakosai a görög hagyományokat?

Hány éves idén „Görögfalun”?

Hány görög család alapította a községet?

Miért települtek le görögök Magyarországon?

6. Kutatófeladat. Milyen nemzetiségek élnek lakóhelyeteken, vagy annak környékén? Derítsétek fel, hogy közülük melyeknek van helyi kisebbségi önkormányzatuk! Van-e saját iskolájuk? Van-e kulturális egyesületük? Használják-e anyanyelvüket a mindennapi életben?

35. A határon túli magyarság a rendszerváltoztatás előtt és után

1. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket! Írj sorszámokat a négyzetekbe!

☐ A kedvezménytörvény bevezetése.	☐ Magyarország „önmagával határos” lett.
☐ Magyar Autonóm Tartomány Erdélyben.	☐ A honosítási törvény.

2. Egészítsd ki az alábbi szöveget!

Míg közvetlenül a trianoni békeszerződés után közel millió magyar élt határainkon túl a környező országokban, addig ma számuk alig haladja meg a milliót. A magyarság így is az egyik legnagyobb Európában. A kisebbségben élő magyaroknak új lehetőségeket jelent, hogy a térség országainak egy része már az tagja. Az miatt könnyebben tarthatnak kapcsolatot az anyaországgal. A magyar kormány által támogatott, 2010-ben induló program célja, hogy a magyarországi diákok meglátogathassák a határon túli magyar emlékeket.

3. Melyik elcsatolt terület magyarságához kapcsolódnak az alábbi fogalmak, állítások? Írd a betűjelet a megfelelő területhez! (Néhány állítás több helyre is kerülhet.)

A) Ausztria; B) Románia; C) Szerbia és Horvátország; Szlovákia; D) Ukrajna; E) Beneš-dekrétumok; F) A partizánok vérengzései 1944–1945-ben; G) A magyarság száma folyamatosan csökken; H) Nem engedélyezik a magyar állampolgárság felvételét; I) A terület a vasfüggöny túloldalán volt; J) A szocialista korszakban itt rendelkezett a legkevesebb joggal a magyar kisebbség; K) A magyarok helyzete 1965 után itt jelentősen romlott; L) Jelenleg csak szórvány-magyarság található a területen; M) Itt élnek a székelyek; N) A magyarok kollektív bűnösségét kimondó törvény ma is érvényben van.

Délvidék:	Erdély:
Felvidék:	Kárpátalja:
Őrvidék:	

4. Keresd meg a történelmi atlasz vagy az internet segítségével, hogy ma melyik országban található az alábbi, egykor Magyarországhoz tartozó városok!

Kassa:	Kolozsvár:
Arad:	Pozsony:

Zenta: Nagyvárad:
 Újvidék: Munkács:
 Temesvár: Ungvár:
 Besztercebánya: Kismarton:
 Brassó: Eszék:
 Marosvásárhely: Nagyszombat:
 Csíkszereda: Eperjes:
 Zólyom: Gyergyószentmiklós:

5. Igaz vagy hamis? Tegyel X-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
A határon túli magyarok száma folyamatosan csökken.		
Szerbiában jelenleg (2011) kevesebb magyar él, mint Ukrajnában.		
A Duna TV műholdas adásokkal szolgálta a határon túli magyarokat.		
2004-ben hozták meg a honosítási törvényt.		
A határon túli magyarok autonómiatörekvései sikeresek voltak.		
Szlovákia eltörölte a Beneš-dekrétumokat.		
Trianon idején közel három és fél millió magyar élt a határokon túl.		
Burgenlandot magyarul Délvidéknek nevezzük.		
A szomszéd országok közül jelenleg Ausztriában él a legkevesebb magyar.		
2017-ig kb. 800 ezer határon túli magyar vette fel a magyar állampolgárságot.		
Az autonómia önrendelkezési jog többségben élő népcsoportoknak.		

6. Gyűjtsd össze, hogy a kelet-közép-európai rendszerváltoztatások milyen előnyös és milyen hátrányos változásokat jelentettek a határainkon túli magyarság életében!

Előnyök	Hátrányok

7. Olvasd el a moldvai csángó magyarokról szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

„A néprajztudomány – elsősorban Lükő Gábor nyomán – a moldvai csángók három nagy csoportját különbözteti meg. Az északi csángók a Románvásártól északra eső területeken élnek, túlnyomó részük mára már elrománosodott, de a század elején Yrjö Wichmann finn nyelvész még számos faluban tanulmányozhatta a legarchaikusabb (legősibb) csángó nyelvjárást, melynek egyik fő jellemzője a sziszegés, vagy selypítés: CS hang helyett C-t, S helyett pedig SZ-t ejtenek. Bákótól délre található a déli csángó falvak, ahol még néhány helyen hallható a sziszegő beszéd és több más archaikus elem. Végül a moldvai magyarok legnagyobb része székelyes csángó, akik zömmel a Tatros, a Tázló és a Szeret folyók, és az ezekbe ömlő kisebb patakok völgyeiben élnek, nyelvük és hagyományuk egyértelműen székelyes vonásokat mutat. A moldvai magyarok nem azt az irodalmi nyelvet beszélik, amit a Kárpát-medencén belüli magyarság. A városiasodással, iparosodással, civilizációs átalakulással járó fogalmakat jelentő szavainkat a moldvai magyarok nem ismerik, ehelyett főként román szavakat használnak. A magyarul beszélő csángók nyelve leginkább a nyelvújítás előtti, 18. századi magyar nyelvhez hasonlít. Okleveleink szólnak meg tehát a moldvai csángók ajkán, régen elfeledett magyar szavak kelnek életre.”

(Halász Péter: *A moldvai csángó magyarok. Tudósítás a külső magyarokról*)

Sorold fel a moldvai csángók három nagy csoportját!

.....

Melyek a legarchaikusabb csángó nyelvjárás jellemzői?

.....

.....

Melyik három folyó mellett élnek a székelyes csángók?

.....

Melyik magyar szavakat nem ismerik a moldvai csángók és miért?

.....

Melyik korszak magyar nyelvéhez hasonlítható a magyarul beszélő csángók nyelve?

.....

Ki volt az a néprajztudós, aki megkülönböztette a moldvai csángók három nagy csoportját?

.....

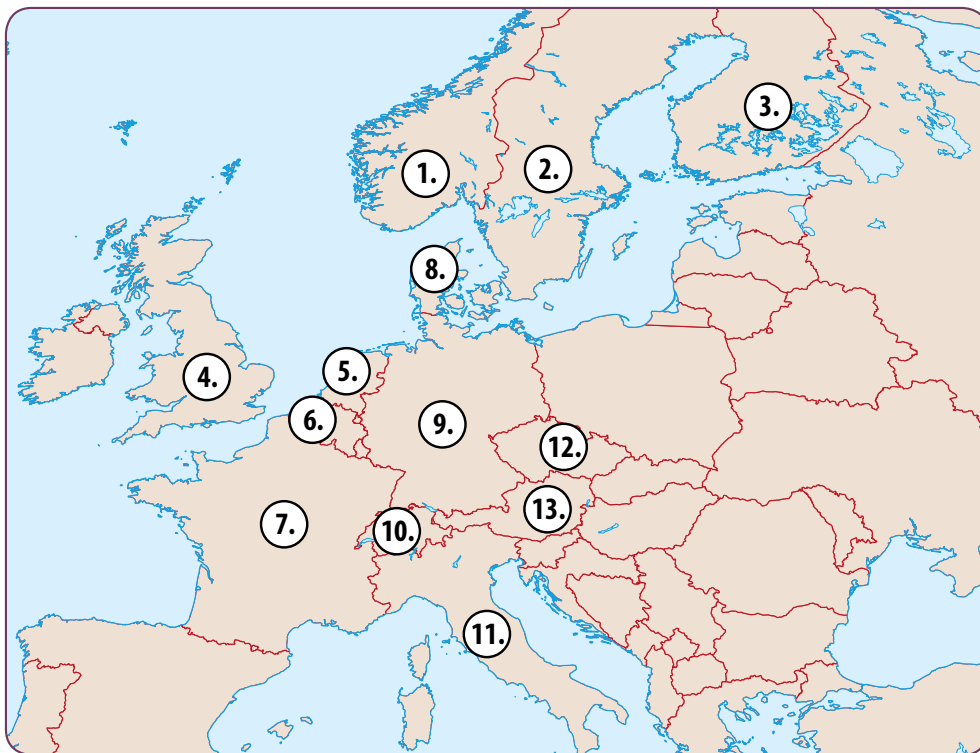
Hogy hívták azt a finn nyelvészt, aki tanulmányozta a legarchaikusabb csángó nyelvjárást?

.....

36. A Kárpát-medencén kívüli magyarság helyzete

1. Hány magyar élt Európa különböző országában a második ezredfordulón? A tankönyved segítségével írd a térkép alá a megfelelő országokat és számokat!

1.	2.
3.	4.
5.	6.
7.	8.
9.	10.
11.	12.
13.	

2. Állítsd időrendi sorrendbe a külhoni magyar diaszpóra szétszóródásának okait!

☐ Kivándorlás a Rákosi-diktatúra elől.	☐ Kivándorlás 1956 után.
☐ Kivándorlás a Monarchiából az Amerikai Egyesült Államokba.	☐ Kivándorlás Trianon miatt.
☐ Kivándorlás a zsidóüldözések elől.	

3. **Keressetek olyan 20–21. századi jelentős találmányokat, felfedezéseket, amelyek magyarokhoz köthetők. Használjátok az internetet, vagy ismeretterjesztő könyveket, például az *Álmok álmodói, világraszóló magyarok* című kiadványt (Millenáris Kht., 2003). Írjátok a munkafüzetbe néhány találmány és a feltalálójuk nevét!**

.....

.....

.....

.....

4. **Olvasd el az aranycsapat csatárának, Puskás Ferencnek a disszidálásáról szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!**

„Amíg labdarúgásunk Európa s a világ élvonalába tartozott, a magyar játékosok kerestek voltak külföldön is. A kirajzások elsősorban politikai fordulókhoz köthetők. Az 1956-os forradalom után az Aranycsapat szétesett, Kocsis Sándor, Czibor Zoltán, s főleg Puskás Ferenc távozása pedig valóságos magyar »labdarúgás-történelmi traumát« (megrázkódtatást) okozott, miközben – elsősorban az utóbbi játékosnak köszönhetően – »futball-hírünk« a nagyvilágban sosem tapasztalt magasságba emelkedett. A kétéves eltöltését letöltő Puskás 1958 és 1967 között a Real Madrid csatára, s egyik legnépszerűbb játékosa volt, aki a világ tén legjobbjaitól, az 1956 előtti Budapesti Honvédból, s a magyar válogatottból a világ tén legjobbjaitól került. Akárcsak Magyarországon, ötszörös bajnok, s négyszeres gólkirály lett új klubja színeiben is. Ezen kívül a Bajnokcsapatok Európa Kupájának (a Bajnokok Ligája elődjének) háromszoros győztese, valamint az 1959–60-as sorozat gólkirálya, aki a labdarúgás történetének egyik legjobb mérkőzéseként emlegetett döntőn négy góllal járult hozzá az Eintracht Frankfurt 7:3-as legyőzéséhez. Szintén ebben az évben az első ízben kiírt Világkupa győztese is lett, majd bekerült a világválogatottba is. Visszavonulása után világhíró edzőként kereste kenyerét, ő volt az egyetlen szakember, aki a földkerekség mind az öt kontinensen dolgozott, az 1970–71-es Bajnokcsapatok Európa Kupája sorozatban pedig a korábban középcsapatként szereplő görög Panathinaikoszt a döntőig vezette. Miközben mindenütt rajongva szeretett személye a világban szinte a magyarság szinonimája lett, nevét idehaza még kiejteni is alig volt ajánlatos, magyar földre csak negyedszázad múltán, 1981-ben léphetett.”

(N. Pál József: *Idegenlégiósok – futball-emigránsok*)

Miért esett szét az aranycsapat?

.....

Melyik országba disszidált Puskás Ferenc?

Milyen sikereket ért el Puskás új klubjában?

Hány gólt lőtt az Eintracht Frankfurt elleni Bajnokcsapatok Európa Kupája döntőben?

Mivel kereste a kenyerét visszavonulása után?

Melyik csapatban volt edzőként a legsikeresebb?

Mikor térhetett haza először Puskás magyar földre?

A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

5. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

1. Állítsd időrendi sorrendbe az alábbi eseményeket!

☐ A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása.	☐ Magyarország az Európai Unió tagja.
☐ Magyarország a NATO tagja.	☐ Kedvezménytörvény.
☐ Nagy Imre újratemetése.	☐ Megszűnik a kötelező katonai szolgálat.
☐ Honosítási törvény.	☐ Az első szabad országgyűlési választások.

2. Határozd meg a fogalmakat!

nemzetiség:

infláció:

közjogi méltóságok:

szórványmagyarság:

MDF:

privatizáció:

pluralista:

Beneš-dekrétumok:

3. Kösd össze a személyneveket a hozzájuk tartozó meghatározásokkal!

Göncz Árpád ○

Antall József ○

Nagy Imre ○

Mádl Ferenc ○

Orbán Viktor ○

Horn Gyula ○

○ A rendszerváltoztatás utáni első miniszterelnök.

○ 1989 nyarán újratemették.

○ 2000 és 2005 között köztársasági elnök.

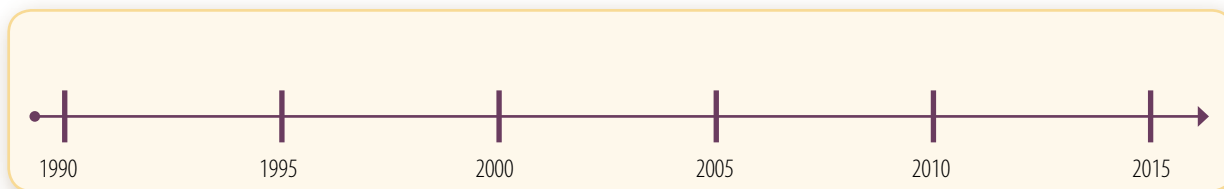
○ Beszédet mondott Nagy Imre temetésén.

○ 1990-től köztársasági elnök volt.

○ MSZP-s miniszterelnök volt.

4. Jelöld az időszalagon az alábbi eseményeket!

- A) NATO-csatlakozás
- B) az első szabad országgyűlési választás
- C) a Varsói Szerződés megszűnése
- D) európai uniós csatlakozás
- E) az európai uniós csatlakozási tárgyalások kezdete
- F) honosítási törvény
- G) Kádár János halála
- H) a harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása

5. Húzd alá azokat az eseményeket, amelyek 1990-ben történtek!

- Nagy Imre újratemetése. Megvalósul a magyarországi nemzetiségek parlamenti képvisellete.
- A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása. Az önkormányzatok működésének kezdete.
- Göncz Árpád köztársasági elnökségének a kezdete. Az MDF választási győzelme.
- Magyarország belép a NATO-ba. Magyarország az Európa Tanács tagjává válik.

6. Gyűjtsd össze, miben hozott politikai, társadalmi és gazdasági változásokat a rendszerváltoztatás!

Politikai változások:

.....

.....

.....

.....

.....

Társadalmi és gazdasági változások:

.....

.....

.....

.....

37. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs

1. Csoportosítsd az alábbiakat aszerint, hogy melyik fogalommal hozhatók kapcsolatba! Írd a betűjelet a megfelelő helyre!

A) húsvéti locsolás	B) hely átadása a buszon
C) köszönés	D) sapka levétele munkahelyen
E) szüreti multság	F) megfelelő ruha viselete ünnepélyeken
G) vigyázban állás a magyar Himnusz alatt	H) megemlékezés az aradi vértanúkról
I) kokárda kitűzése március 15-én	J) esküvő
K) csámcsogás mellőzése	L) hagyományőrző íjászok fellépése

Szokás – hagyomány	Illem – erkölcs

2. Olvasd el az alábbi szövegeket, majd dönts el az internet segítségével, hogy a felsoroltak közül melyik magyarországi településéről szólnak! Írd a számokat a megfelelő helyre!

- Fűzfából faragott maszkot viselő, birkabőrbe öltözött alakok, az úgynevezett busók járnak kereplőikkel a települést, és próbálják elűzni a telet.
- A Visszhang-dombon állított echókőről elkiáltott szavak a több mint 300 méterre lévő apátság északi oldaláról verődnek vissza. A legendás visszhangot Csokonai Vitéz Mihály is megénekelte.
- A Nemzetközi Palotajátékok az 1335-ös királytalálkozónak állít emléket. E három napon látványos lovagi tornák, pompás királyi menet és esti fáklyás felvonulás, vásár, koncertek és királyi borudvar várja az idelátogatókat.
- 1966 óta augusztus 20-án majdnem minden évben megrendezésre került a Virágkarnevál, amely államalapító Szent István királyunk és az új kenyér ünnepe előtt tiszteleg. A nemzetközi hírű eseményen látványos virágkompozíciók vonulnak fel a városban.
- A halászlé fővárosában mindig is szerepe volt a halászatnak, a halkereskedésnek, a hálókötészetnek, a bográcskészítésnek és a halételeknek. Hajdan az egész élet ekörül forgott. Július második szombatján éppen ezért minden évben megrendezi a város a Halfőző Fesztivált.

Debrecen	Mohács	Baja	Visegrád	Tihany

3. Olvasd el az alábbi szöveget, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e az állítások!

Hollókőn fontos része a hagyományoknak a gasztronómia is. A palóc ízeknek sokan a csodájára járnak, és próbálják recept formájában magukkal vinni ezt a megízlelhető élményt. A palóc levest, a sztrapacskát, a tócsnit, a kemencében sült kenyérlángost, a túrós lepényt és a házi húzott réteseket, na meg a mindenki nagy kedvencének számító tejes pitét, a görhét hamisítatlan, évszázados, anyáról lányára hagyományozott receptúra alapján készítik a tűzhelyeken. Egy palóc családnál ebédelni tényleg élményszámba megy. Húsvétkor is Palócföld jellegzetes ízeit, ételeit kóstolhatják meg Hollókőn a vendégek, ráadásul ünnepekkor különösen gazdag a hollókőiek asztala. Az eszem-iszom már nagyszombaton elkezdődik: az Ófalu meseházikóinak udvaraiban a leghíresebb palóc gasztronómiai rendezvények ínycségeivel várják a vendégeket. A főszerep a hagyományos húsvéti sonkáé, a vanyarciak világbajnok haluskájáé és a kétbodonyi szilvagombócé.

	Igaz	Hamis
A gasztronómia, a főzési kultúra is a hagyományok része.		
A görhe egy házi húzott rétes.		
A palóc receptek anyáról lányára öröklődtek.		
A haluska nevű étel karácsonykor kap Hollókőn főszerepet.		
Húsvéti étel a kétbodonyi szilvagombóc.		
Ünnepekkor különösen gazdag a hollókőiek asztala.		
A húsvéti eszem-iszom Hollókőn már nagypénteken elkezdődik.		
Vanyarci étel a haluska.		
A vendégek a palóc ízeket sokszor recept formájában is magukkal viszik.		
Híres hollókői étel a pármái sonka.		
A kenyérlángost kemencében sütik.		

Sorolj fel olyan ételeket, amelyek a környéken hagyományosnak számítanak!

.....

.....

.....

4. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Az ókori görög nevelés alapvető kérdése az volt, hogyan lehet a gyermekből harmonikusan fejlett, erkölcsös embert formálni. Olyan embert, akinek teste és lelke összhangban van: erős, arányosan fejlett fizikummal rendelkezik, de fogékony a szép és a jó iránt is. A gimnasztikai gyakorlatokat nem csak azért végzi, hogy majd a harcban legyőzhesse az ellenséget; olvasni, írni és kitharán játszani sem csak ezek gyakorlati hasznossága miatt tanul meg. A műveltséget azért sajátítja el, hogy neveltsége révén értékesebbé váljék: hogy rendet, harmóniát teremthessen magában. A görögöknél mindez a „kalokagathia” eszméjében kristályosodott ki. A „jó poliszpolgár” a szakmai műveltségen túl általános műveltséggel is rendelkezett, s ennek elemeit a múzsai és a gimnasztikai képzés során sajátította el. A nevelés célja nemcsak a közvetlenül hasznosítható praktikus ismeretek átadása volt, hanem az erkölcsiség, az esztétikai érzék formálása, az egész egyéniség alakítása.

Mi volt az ókori görög nevelés célja?

.....

Mit értünk test és lélek összhangján?

.....

Mit jelent a „kalokagathia” eszméje?

.....

Miért fontos az általános műveltség megléte?

.....

Mit alakít ki a gimnasztika?

.....

A szöveg, illetve saját tapasztalataid alapján fogalmazd meg, hogy miben hasonlít, illetve miben tér el egymástól az ókori görög és a mai magyar nevelés!

.....

.....

.....

.....

.....

38. Jogok és kötelességek

1. Olvasd el az Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának részletét, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e az állítások!

1. cikk

Minden emberi lény szabadon születik, és egyenlő méltósága és joga van. Az emberek, ésszel és lelkiismerettel bírván, egymással szemben testvéri szellemben kell hogy viseltessenek.

2. cikk

Mindenki, bármely megkülönböztetésre, nevezetesen fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyonra, születésre, vagy bármely más körülményre való tekintet nélkül hivatkozhat a jelen Nyilatkozatban kinyilvánított összes jogokra és szabadságokra. Ezenfelül nem lehet semmiféle megkülönböztetést tenni annak az országnak vagy területnek politikai, jogi vagy nemzetközi helyzete alapján sem, amelynek a személy állampolgára, aszerint, hogy az illető ország vagy terület független, gyámság alatt áll, nem autonóm, vagy szuverenitása bármely vonatkozásban korlátozott.

3. cikk

Minden személynek joga van az élethez, a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.

4. cikk

Senkit sem lehet rabszolgaságban, vagy szolgaságban tartani, a rabszolgaság és a rabszolga-kereskedelem minden alakja tilos.

5. cikk

Senkit sem lehet kínvallatásnak, avagy kegyetlen, embertelen vagy lealacsonyító büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni.

	Igaz	Hamis
Az emberek szabadon születnek, és egyenlő méltóságuk van.		
Kínvallatásnak csak a rendőrség vetheti alá az embereket.		
A rabszolgaság tiltásáról a 2. cikk szól.		
Az embereknek egymással testvéri szellemben kell viseltetniük.		
A nyilatkozatra minden politikai nézetű ember hivatkozhat.		
Az embertelen büntetés tiltásáról az 5. cikk szól.		
Embereket adni-venni megengedett, de tilos kegyetlen bánásmódot alkalmazni velük szemben.		
Az egyenlő emberi méltóságról és jogokról az 1. cikk ír.		
Az embereket meg lehet különböztetni, ha országuk gyámság alatt áll.		
Az emberi szabadságról több cikk is szól.		
A nyilatkozat szerint a bűnözőknek is vannak jogaik.		
A nyilatkozat ellenzi a halálbüntetést.		

2. Olvasd el az alábbi rövid szövegeket, majd dönts el, hogy a felsoroltak közül melyik alapvető emberi jogról szólnak! Írd a betűket a megfelelő helyre!

- A) Ez a jog magában foglalja a munkaszerződés szabadságát, a foglalkozás szabad megválasztását, az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét, de nem biztosít jogot arra, hogy az állampolgárok az általuk kiválasztott helyen dolgozzanak. A munkajogi vitákban a munkaügyi bíróság dönt.
- B) Ezt a jogot az állam az egészségügyi (népjóléti) intézmények és az orvosi ellátás megszervezésével, továbbá a sport állami támogatásával garantálja. E jog megvalósulását segíti a munkavédelem egész szabályrendszere is.
- C) Ez a jog kiterjed arra, hogy az egyén és a közösség meggyőződése szerint élhessen, a szülők megválaszthatják gyermekük nevelését, s az államnak tiszteletben kell tartani a törvényesen működő egyházi közösségek önállóságát is.
- D) Mindenkinek joga van a magánélet zavartalanságához, a jog elsősorban az állami beavatkozás önkénye ellen irányul.
- E) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon kívül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson.
- F) Engedélyezni kell békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések megtartását.

A lelkiismeret és a vallás szabadságához való jog	
A testi és lelki egészséghez való jog	
A gyülekezés joga	
A személyi szabadság joga	
A szólásszabadság joga	
A munkához való jog	

Sorolj fel a fentiekén kívül további alapvető emberi jogokat!

.....

.....

.....

.....

39. Alkotmány és törvényalkotás

1. Vizsgáld meg a jogszabálytípusokat!

a) Számozással (1–3.) állítsd helyes sorrendbe a jogszabályok hierarchiáját!

- törvény
- rendelet
- alkotmány

b) Döntsd el, melyik jogszabálytípust írnak körül az alábbi meghatározások! Válaszodat X-el jelöld a táblázatban!

	Törvény	Rendelet	Alkotmány
Magyarország legmagasabb szintű jogforrása.			
Miniszterek, a miniszterelnök, a kormány is alkothatja.			
A jogszabályok hierarchiájában a törvény alatt álló jogszabály.			
Minden törvénynek és rendeletnek összhangban kell állnia tartalmával.			
Csak az Országgyűlés jogosult ennek megalkotására.			
Helyi önkormányzatok által hozható jogszabály, például a helyi adókról.			

2. Párosítsd az összetartozó elemeket!

- társadalmi norma
- jog
- jogrendszer
- központi jogszabályok
- helyi jogszabályok

- egy állam hatályos jogszabályainak gyűjteménye
- a lakosság egészére vagy nagyobb körére kiterjedő törvények, rendeletek
- egyes megyékre, településekre kiterjedő önkormányzati rendeletek
- a helyes és követendő magatartás
- általánosan kötelező magatartásszabályok, betartását az állam biztosítja

3. Válaszd ki és jelöld X-szel a felsorolásból a jogállamiság jellemzőit!

☐ törvény általi szabályozás	☐ a hatalom gyakorlói a jog felett állnak
☐ a hatalom kizárólagos gyakorlása	☐ jogbiztonság
☐ szabad választások	☐ hatalmi ágak megosztása
☐ egypártrendszer	☐ alkotmányosság
☐ független bíróság	☐ jogszabályok betartatása
☐ a törvények nem minden emberre vonatkoznak egyenlően	

4. Határozd meg az alábbi fogalmakat!

alkotmány:

.....

törvény:

.....

jogbiztonság:

.....

5. Mit gondolsz, miért nem beszélhetünk jogállamról ott, ahol nem rendeznek szabad, többpárti választásokat?

.....

.....

.....

.....

.....

40. Politikai rendszerek és államformák

1. Köztársaságról vagy monarchiáról van szó? Írd az ország betűjelét a megfelelő helyre!

A) Vatikán	B) Németország	C) Olaszország
D) Magyarország	E) Nagy-Britannia	F) Hollandia
G) Belgium	H) Svédország	I) Szaúd-Arábia
J) Lengyelország	K) Ausztria	L) Amerikai Egyesült Államok

Köztársaság	Monarchia

2. Hasonlítsd össze a híres görög filozófus, Platón és Konrad Adenauer német kancellár véleményét a demokráciáról!

„Ha a demokratikus állam megszomjazik a szabadságra, de rossz pohárnokok állnak az élén, (...) akkor belopódzik, kedves barátom, a családi életbe is, sőt végezetül még az állatokba is befészkelődik az anarchia szelleme. Az apa például lassanként hozzászokik, hogy a fiával tartsa magát egyenrangúnak, s szinte féljen a fiától, a fiú pedig az apjával s a szüleivel szemben se tiszteletet, se félelmet ne érezzen, csak hogy szabad lehessen; így válik egyenlővé a betelepült lakos az őslakossal, és fordítva, s ugyancsak az idegen is.”

(Platón)

„A demokrácia számunkra nem merül ki a parlamenti kormányzásban. Számunkra olyan világnézet, amely a kereszténység minden egyes ember méltóságáról, értékéről és elidegeníthetetlen jogairól kialakított felfogásában gyökerezik. A demokráciának ezeket az elidegeníthetetlen jogokat kell tiszteletben tartania az állami, a gazdasági és a kulturális életben.”

(Konrad Adenauer)

Melyik személy vélekedik negatívan a demokráciáról?

Miért tartja az egyik idézet rossznak a demokratikus államformát?

.....

Hogyan érvel a másik idézet a demokrácia mellett?

.....

.....

Melyik világnézethez hasonlítja Adenauer a demokráciát?

.....

3. Olvasd el a Nepál államformájának megváltozásáról szóló szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Nepálnak 2015 szeptemberétől új alkotmánya van, amelynek értelmében az ország egy éveken át tartó átmeneti időszak után hindu királyságból szövetségi köztársaság lett. A himalájai ország új alaptörvényét Rám Baran Jadav elnök hirdette ki ünnepélyesen. A fővárosban, Katmanduban tűzijátékkal és dobpergéssel üdvözölték a bejelentést, az utcákon fokozott biztonsági intézkedések közepette emberek ezrei ünnepelték a történelmi pillanatot. Az új alkotmány ellen ugyanis hetek óta tüntetnek szerte az országban. Vasárnap is voltak tiltakozó megmozdulások, és meghalt egy ember a déli Parsa körzetében, amikor a rendőrség belelőtt a demonstrálók egy csoportjába.

A tüntetők előzőleg kövekkel és palackokkal dobálták a rendfenntartókat – mondta el egy helyi vezető, hozzátéve, hogy a demonstrálók és a rendőrök között sebesültek is vannak. Az utóbbi hetekben több mint negyvenen veszítették életüket az új alkotmány ellen rendezett tüntetéseken. „Hiszem, hogy ez az alkotmány békét, fellendülést és politikai stabilitást hoz, és segíti Nepál gazdasági és társadalmi fejlődését” – hangsúlyozta vasárnap Jadav a nemzetgyűlés előtt, az alaptörvény aláírását követően.

(MTI)

Ki hirdette ki Nepál új alaptörvényét?

.....

Hogyan reagáltak Katmanduban az új alkotmányra és az új államformára?

.....

Milyen államformája volt 2015 szeptembere előtt Nepálnak?

.....

Hányan haltak meg az alkotmány elleni tüntetések során?

.....

Mit vár az alkotmánytól Nepál elnöke?

.....

Korábbi tanulmányaid alapján idézd fel, hogy mikor lett Magyarország államformája királyságból köztársaság!

.....

Hány évvel korábban lett Magyarország köztársaság Nepálhoz képest?

.....

41. Az állam mi vagyunk!

1. Melyik hatalmi ághoz tartoznak az alábbi feladatok? Írd a betűket a megfelelő helyre!

A) a hadsereg irányítása	B) az ügyészek munkájának felügyelete
C) törvényhozás	D) a bíróságok működtetése
E) alkotmánymódosítás	F) a törvények betartatása
G) kormányzás	H) a törvények végrehajtása
I) a kormány megválasztása	J) a kormány felügyelete
K) a miniszterelnök megválasztása	L) perek lefolytatása

Törvényhozó hatalom	Végrehajtó hatalom	Bírói hatalom

2. Párosítsd a demokratikus választójoggal kapcsolatos információkat a jelentésükkel! Írd a betűket a megfelelő helyre!

- A) Nincs vagyoni előírás a szavazati joghoz, mindenki szavazhat, kivéve a büntetett előéletűek, a gyámság alatt lévők és a kiskorúak.
- B) Egy ember egy szavazattal rendelkezik.
- C) Személyesen adja le a választó szavazatát.
- D) Az állampolgár szavazatáról senki más nem szerezhethet tudomást.

Titkos választójog	Egyenlő választójog	Általános választójog	Közvetlen választójog

3. Jelöld X-szel a modern demokráciára jellemző fogalmakat!

szavazati jog ☐	☐ személyi kultusz
egypártrendszer ☐	☐ politikai vezetők választhatósága
hatalommegosztás elve ☐	☐ társadalmi homogenitás
önkényuralom ☐	☐ politikai pártok
a jogrendszer alapja az alkotmány és a törvény ☐	☐ közvetlen részvétel a hatalomgyakorlásban
emberi jogok biztosítása ☐	☐ törvények tisztelete

4. Olvasd el a legfontosabb magyarországi közjogi méltóságok megbíratási idejéről szóló szöveget, majd döntsd el, hogy igazak vagy hamisak-e az állítások!

A demokrácia alaptermészetéből következik, hogy a választóknak bizonyos időpontokban lehetőséget kell adni, hogy ismét véleményt nyilvánítsanak az ország ügyeit intéző személyekről és pártokról. Magyarországon

- az Országgyűlés és a kormány megbíratása négy,
- a köztársasági elnök megbíratása öt,
- az országgyűlési biztosok megbíratása hat,
- a Magyar Nemzeti Bank elnökének megbíratása hat,
- az alkotmánybírók megbíratása tizenkettő,
- az Állami Számvevőszék elnökének megbíratása tizenkettő,
- a Kúria elnökének megbíratása kilenc,
- a legfőbb ügyész megbíratása kilenc évre szól.

	Igaz	Hamis
A legfőbb ügyész rövidebb ideig tölti be hivatalát, mint a köztársasági elnök.		
A leghosszabb időre az Állami Számvevőszék elnökének megbíratása szól.		
Az Országgyűlés és a kormány megbíratása 2–2 évig tart.		
Az országgyűlési biztosok és a legfőbb ügyész ugyanannyi ideig töltik be hivatalukat.		
Az alkotmánybírók két évvel hosszabb ideig töltik be hivatalukat, mint a kormány.		

5. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Az országgyűlési képviselők számát az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvény százkilencvenkilencben határozza meg. Százhat országgyűlési képviselőt egyéni választókerületben, kilencvenhárom országgyűlési képviselőt országos listán választanak. Az országgyűlési képviselők választása egyfordulós. A magyarországi lakóhellyel rendelkező választópolgár egy egyéni választókerületi jelöltre és egy pártlistára szavazhat.

Hány fordulós választás során választják meg a magyar országgyűlési képviselőket?

.....

Hány szavazatot adhat le a választás során egy választópolgár, és kikre szavazhat?

.....

Hány országgyűlési képviselő van?

.....

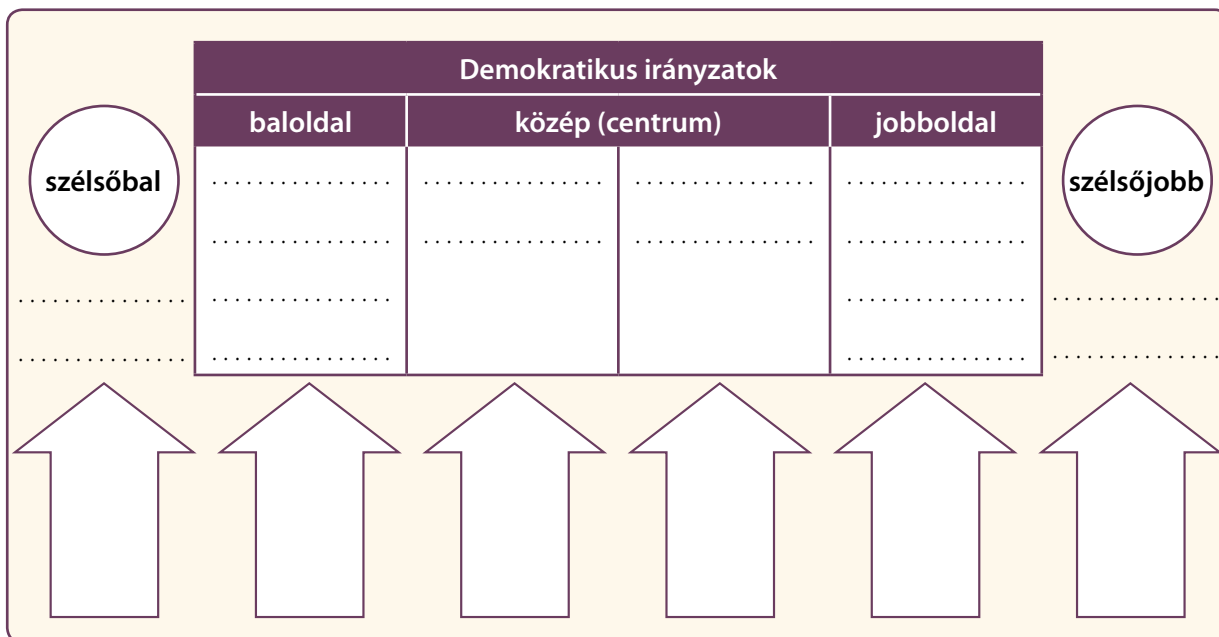
42. A parlamentáris demokrácia működése

1. Vizsgáljuk meg a különböző politikai eszmék osztályozását!

a) Egészítsd ki az ábrát a pontozott vonalakon az alábbi megnevezésekkel!

liberalizmus, fasizmus, szocializmus, zöldek, kommunizmus, szociáldemokrácia, konzervativizmus, kereszténydemokrácia

b) Írj be a nyilakba egy-két, az irányzatokra jellemző kulcsszót!

2. Felismered a 2014-es választások utáni parlamenti pártok logóit?

a) Írd a pártok rövidített nevét a logók alá!

b) Nézz utána, az egyes pártok melyik politikai irányzatot követik, és írd be nevüket az 1. feladat ábrájának megfelelő részébe!

c) Szorgalmi feladatként nézz utána a pártok teljes nevének és alapításuk évének!

3. Fejtsd meg a betűrejtvényt, olvasd össze a színes négyzetek betűit és válaszolj a kérdésekre!

1.	■										
2.										■	
3.		■									
4.							■				
5.										■	
6.				■							
7.		■									
8.				■							

1. A népszavazás során az állampolgárok ... dönthetnek bizonyos kérdésekben.
2. A demokráciában a(z) ... általános, egyenlő és titkos szavazással érvényesül.
3. A politikusok a választások előtt a szavazatok megszerzéséért ...-t folytatnak.
4. A demokrácia szó jelentése.
5. Hagyományőrző eszmerendszer, a rend és biztonság szószólója.
6. A baloldali pártokra nagyban jellemző a(z) ... érzékenység és a társadalmi szolidaritás.
7. 2014-es választásoktól a fő kormányzópárt rövidített neve.
8. Ehhez a szervezethez csatlakozott hazánk 2004. május 1-jén.

A megfejtés jelentése:

Milyen céllal alakíthatják?

4. Fejezd be az alábbi mondatokat!

- a) Magyarország parlamentáris demokrácia, hiszen
- b) Az állampolgárok feladata a közügyekben az, hogy
- c) A megválasztott képviselők arra kapnak jogot, hogy
- d) A magyar pártok között egyaránt találunk jobb- és baloldaliakat is, például
- e) Magyarország eddigi népszavazásainak legfontosabb témái között voltak a(z)

43. A gyermekek és tanulók jogai

1. Oldd meg a feladatokat az alábbi forrás segítségével!

12. § (1) A [...] tanköteles korú gyermek kötelessége, hogy képességeinek megfelelően eleget tegyen tanulmányi kötelezettségének.

(2) A kiskorú gyermek kötelessége, hogy – korának és fejlettségének megfelelően – tartózkodjék az egészségét károsító életmódtól, valamint gondozása és nevelése érdekében szülőjével együttműködjön.

13. § (1) A kiskorú gyermeknek joga van a testi, szellemi, lelki és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez.

(2) A kiskorú gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a családban történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez.

(4) A kiskorú gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

(A családban élő gyermek kötelezettségei és jogai)

a) Melyek a legfontosabb kötelezettségei egy gyermeknek?

.....
.....

b) Gyűjtsd össze, milyen dolgok veszélyeztethetik egy gyermek fejlődését és biztonságát!

.....

2. Válaszolj a kérdésekre az alábbi szöveg elolvasása után!

Az oktatást úgy kell megszervezni, hogy az ismereteket **tárgyilagosan és többoldalúan** nyújtsa az iskola, tehát ha valami többféleképpen tanítható, akkor azt az iskolában többféle módon kell tanítani, bemutatni. Azonban a konkrét módszer(ek) megválasztása már a pedagógus joga. Történelmet például lehet írott tankönyvből felolvasva, fényképeken keresztül elmesélve, dokumentum-videofilmek lejátszásával, vendég előadó-kutató meghívásával, múzeumi látogatással, drámapedagógiai módszerekkel és színműv. eljátszásával is tanítani. A megtanulandó ismeretek ugyanazok, de a tudáshoz vezető út, a módszerek eltérnek, azaz többoldalúak.

(Részlet a Diákjogi Tudor c. kiadványból)

a) Magyarázd meg a vastagon kiemelt fogalmak jelentését!

.....
.....

b) Magyarázd meg a szöveg alapján, hogy mit jelent a „neked megfelelő tanulás” joga!

.....

3. Jogod vagy kötelességed? Írd a betűjeleket a megfelelő helyre!

- A) részvétel különböző tanulmányi versenyeken
- B) rászoruló tanulótársak segítése
- C) rendszeres és lelkiismeretes felkészülés az órákra
- D) osztálytermi berendezésének megóvása
- E) étkezés az iskolai menzán
- F) az iskola épületében tartózkodni tanítási órák alatt
- G) pihenés az órák közötti szünetekben
- H) oktatásban való részvétel
- I) tanulmányi kötelezettségek teljesítése
- J) tanáraid, tanulótársaid tisztelete
- K) részvétel iskolai szakkörön
- L) szabad vallásgyakorlás
- M) részvétel ingyenes fogorvosi vizsgálaton
- N) iskolai házirend betartása
- O) véleményed kinyilvánítása (más méltóságát ne sértse!)

A diákok jogai	A diákok kötelességei

4. Legyél a diákok tanácsadója!

Olvasd el az alábbi történeteket, és fogalmazz rövid válaszleveleket! Tárd fel, milyen jogok vagy kötelességek sérültek, és javasolj egy-egy lehetséges megoldást a felmerülő problémákra! A füzetedben dolgozz!

Padszomszédom unalmában állandóan különböző rajzokat karcol a padba, vagy tollal firkáolja a könyveit... amik nem is az övé, hanem a sulikönyvtaré... Ez engem különösen nem zavar, de szerintem meg fogják büntetni, ha rajtakapják! Mit mondhatnék neki?

Üdv, Peti

Tegnap láttam, hogy Z. és B. (nem akarok neveket írni) veszekedtek az udvaron. Nem hallottam, hogy mit mondtak, de lökdösődtek, aztán Z. odakiáltott, hogy majd sulis után úgyis elkapják B-t. Nem tudom, szóljak-e valakinek, mert ma B. nem jött iskolába, lehet, hogy ehhez van köze a dolognak?

Jelige: BZ

Év elején jelentkeztem a matekszakkörre, de már nincs kedvem járni rá. Nagy baj lenne, ha jövő héttől kihagynám?

Kösz, Gabi

44. A demokratikus Magyarország

1. Vizsgáld meg az Alaptörvény első részét, a Nemzeti hitvallást!

- a) Ismereteid alapján egészítsd ki az alábbi elemekkel a hiányzó részeket! Vigyázz, van 3 kakukktojás!

függetlenséget, törvénykezés, Szent István, 1848-as, Szent Koronát, kommunista, keresztény, 1956-os, nemzetünk, Hunyadi Mátyás

NEMZETI HITVALLÁS

„Mi, a magyar nemzet tagjai, (...) felelősséggel minden magyarért, kinyilvánítjuk az alábbiakat: Büszkéek vagyunk arra, hogy királyunk ezer évvel ezelőtt szilárd alapokra helyezte a magyar államot, és hazánkat a Európa részévé tette. (...) Ígérjük, hogy megőrizzük az elmúlt évszázad viharaiban részekre szakadt szellemi és lelki egységét. Kinyilvánítjuk, hogy a velünk élő nemzetiségek a magyar politikai közösség részei és államalkotó tényezők. (...)

Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét. (...)

Tagadjuk a magyar nemzet és polgárai ellen a nemzetiszocialista és a diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülését. (...)

Egyetértünk az első szabad Országgyűlés képviselőivel, akik első határozatukban kimondták, hogy mai szabadságunk az forradalmunkból sarjadt ki.

2. Olvasd el az Alaptörvény B) és C) cikkét a tankönyv 201. oldalán, valamint az R) cikket a munkafüzetben! Ezután oldd meg a feladatokat!

R) cikk

- (1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.
- (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.
- (3) Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.

- a) Magyarázd meg az alábbi, szövegben előforduló fogalmak jelentését!

független:

demokratikus:

köztársaság:

hatalommegosztás:

Alaptörvény:

b) Mit garantál a C) cikk (2)-es pontja? Hogyan?

.....

c) Fogalmazd meg az Alaptörvény jelentőségét ismereteid és az R) cikk segítségével a füzetedben!

3. Karikázd be a helyes válasz betűjelét az alábbi meghatározásokban!

1. Az Alaptörvény módosításához az országgyűlési képviselők ... szavazata szükséges.

a) többségi

b) egyöntetű

c) kétharmadának

2. Hazánknak 1945-ig ... alkotmánya volt.

a) rendi

b) történelmi

c) szocialista

3. A szocialista alkotmány időszakának középpontjában a ... állt.

a) jogállam

b) személyi szabadság

c) pártállam

4. 1989 és 2011 között ... alkotmánya volt hazánknak.

a) ideiglenes

b) íratlan

c) ellenzéki

4. Igaz vagy hamis? Tegyéél X-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
Magyarország államformája köztársaság.		
Hazánk hivatalos neve ma Magyar Köztársaság.		
Az országgyűlés nem hozhat az Alaptörvénnyel ellentétes törvényeket.		
2012 előtt Magyarországnak nem volt írott alkotmánya.		
Az Alaptörvény szerint a határainkon túli magyarok a magyar nemzethez tartoznak.		
A köztársasági elnök kötelező elhelyezni a magyar és az európai unió zászlót.		
A fegyveres erők főparancsnoka a honvédelmi miniszter.		
A köztársasági elnök egyszer felülbíráhatja az Alkotmánybíróság döntését.		
A miniszterelnök személyére a köztársasági elnök tesz javaslatot az országgyűlésben.		

45. A magyar állam működése

1. Párosítsd a meghatározásokat a fogalmakkal! Írd a betűket a megfelelő helyre!

- A) A végrehajtó hatalom gyakorlásának központi szerve.
- B) Helyi közigazgatási szerv.
- C) A büntetőeljárásban a közvádló szerepét betöltő, nyomozást, büntetés-végrehajtást és a közigazgatási és más intézmények működésének törvényességét felügyelő szerv.
- D) A választott képviselők által alkotott törvényhozó testület.
- E) Országgyűlési biztos, feladata elsősorban a közigazgatásban, de az igazságszolgáltatás kivételével valamennyi állami szervnél, panasz alapján vizsgálat indítása, a jogsértőnek talált gyakorlatról a szerv értesítése, és a panaszos jogainak képviselete.
- F) A jogalkotói hatalmat korlátozó, bírói jellegű szervezet.

Parlament	Kormány	Alkotmánybíróság	Önkormányzat	Ügyészség	Ombudsman

2. Olvasd el a szöveget, majd dönts el, hogy igazak vagy hamisak-e az állítások!

A választópolgárok az önkormányzati választáson döntenek a település vezetőjének, vagyis a polgármesternek a személyéről. Minden olyan személy szavazhat, állampolgárságtól függetlenül, akinek bejelentett lakóhelye vagy tartózkodási helye van Magyarországon, és legalább 18 éves. Az önkormányzati választás egyfordulós, azaz ha egyetlen ember megy szavazni, akkor az lesz a polgármester, akire ő voksol.

	Igaz	Hamis
Az önkormányzati választás egyfordulós.		
A szavazatok 1%-ával is lehet valaki polgármester.		
A Magyarországon lakó német állampolgárok is választhatnak polgármestert.		
65 év feletti személyek is szavazhatnak a polgármester személyére.		
A polgármestert a lakosság négyévente közvetlenül választja meg.		

3. Jelöld X-szel a modern demokráciára jellemző fogalmakat!

- szavazati jog
- emberi jogok biztosítása
- politikai pártok
- egypártrendszer
- politikai vezetők választhatósága
- törvények tisztelete
- hatalommegosztás elve
- társadalmi homogenitás
- személyi kultusz
- önkényuralom
- a jogrendszer alapja az alkotmány és a törvény

4. Olvasd el a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

A Honvédelmi Minisztériumot a honvédelmi miniszter vezeti, aki a katonai nemzetbiztonsági szolgálatok és a Magyar Honvédség irányítója. Az egyes katonai szakterületek élén államtitkárok, illetve helyettes államtitkárok állnak. A minisztérium hivatali működéséért egy közigazgatási államtitkár, míg a parlamenttel való kapcsolattartásért egy parlamenti államtitkár felel. A többi szakterületet helyettes államtitkárok irányítják:

- a Honvédelmi Minisztérium társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára,
- a Honvédelmi Minisztérium védelemgazdaságért felelős helyettes államtitkára,
- a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikáért és védelmi tervezésért felelős helyettes államtitkára.

- a) Ki vezeti a Honvédelmi Minisztériumot?
.....
- b) Milyen államtitkárai vannak a Honvédelmi Minisztériumnak?
.....
- c) Hány helyettes államtitkára van a Honvédelmi Minisztériumnak?
.....
- d) Saját szavaiddal fogalmazd meg, hogy vajon mi lehet a pontos feladata a Honvédelmi Minisztérium védelemgazdaságért felelős helyettes államtitkárának!
.....
.....
.....
.....
.....
- e) Nézz utána az interneten, hogy ki jelenleg Magyarország honvédelmi minisztere!
.....
- f) Ki parancsolhat a honvédelmi miniszternek?
.....

46. A gazdaság legfontosabb szereplői

1. **Csoportosítsd a vállalkozásokat! Melyik nyújt szolgáltatást, és melyik termel? Írd a betűjeleket a megfelelő helyre!**

- a) fodrászat b) fitneszterem c) autógyár d) tejüzem
 e) bútorgyár f) szépségszalon g) csokoládégyár h) vízvezeték-szerelés
 i) villanszerelés j) bútorszállítás

Szolgáltatás	Termelés

2. **A gazdaság mely szereplőiről van szó? Írd a betűjeleket a megfelelő helyre! Vigyázz! Egy betűjel több helyre is kerülhet.**

- a) felügyeli a tisztességes versenyt b) megtakarít a havi fizetésből c) kölcsönt vesz fel
 d) termelőtevékenységet végez e) hiteleket helyez ki f) törvényeket hoz
 g) támogatást nyújt a rászorulóknak h) pénzügyi szolgáltatást végez i) munkabért fizet

Állam	Háztartás	Bank	Vállalkozás

3. **Mivel foglalkoznak a gazdaság egyes szereplői? Írd a meghatározásokat a pontozott vonalra!**

pénzintézetek:

állam:

háztartások:

vállalkozások:

4. **Számold ki, mennyibe kerül...**

1. 10 dekagramm az alábbi csokoládéból!

- a) 50 gramm 150 Ft b) 100 gramm 260 Ft c) 150 gramm 290 Ft

.....

2. egy kilogramm az alábbi kekszéből!

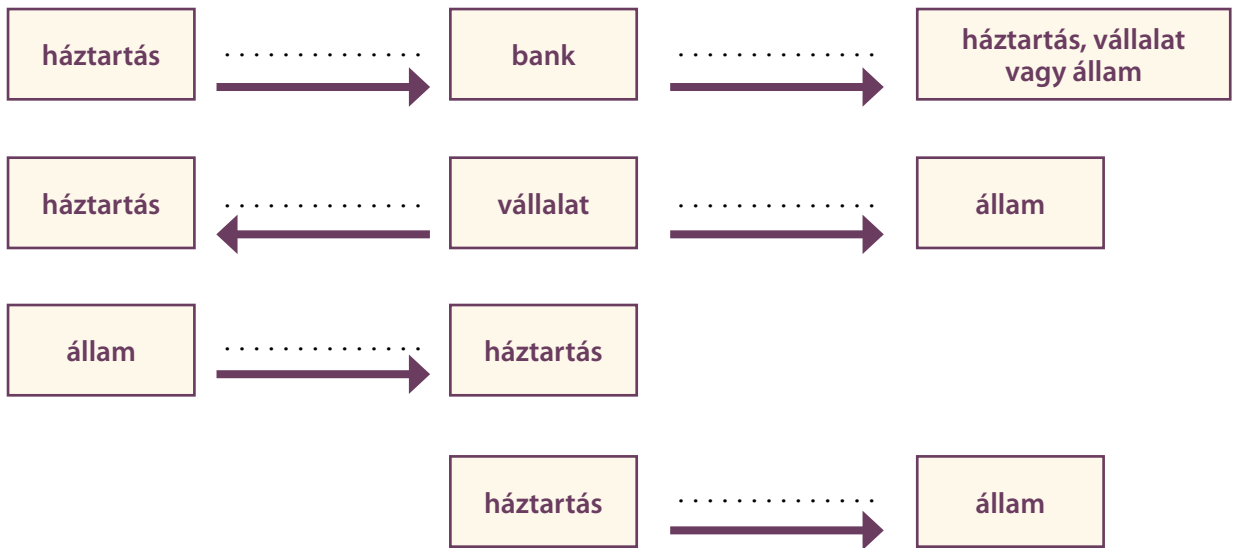
- a) 180 gramm 300 Ft b) 500 gramm 400 Ft c) 150 gramm 200 Ft

.....

5. Milyen hatást válthat ki az árakra, ha...

- nő a minimálbér?
- bőséges volt a gyümölcsstermés?
- emelkedik a liszt ára?
- emelkednek a szállítási költségek?
- csökken az árakra rakódó forgalmi adó?

6. Mire utal az ábrán jelzett pénzmozgás? Írd a pontozott vonalra!

7. Csoportosítsd a háztartások kiadásait! Írd a betűjelet a megfelelő helyre!

- a) fűtés
- b) világítás
- c) élelmiszer-vásárlás
- d) ruházkodás
- e) nyaralás
- f) számítógép-vásárlás
- g) mozilátogatás
- h) gyógyszerkiadások
- i) esküvő

Állandó kiadások	Rendkívüli kiadások

8. Milyen a tudatos vásárló? Mire kell figyelni a vásárláskor?

.....

.....

.....

.....

47. A pénz szerepe a gazdaságban

1. Magyarázd el a pénz alapvető feladatait! Írd a meghatározásokat a pontozott vonalra!

- mérőeszköz:
- csereeszköz:
- fizetési eszköz:
- megtakarítási eszköz:
- világpénz:

2. Olvasd el a szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

1948-ban széles körű államosítás történt, a kommunista pártvezetés önellátásra törekvő gazdálkodást erőltetett, 1950-től elindult az első ötéves népgazdasági terv. A forint bevezetése után, 1946 és 1952 között az infláció körülbelül 260 százalékos volt.

1952-ben elkezdődött az árstabilizáció, amit majdnem 1968-ig sikerült biztosítani. A gazdaság növekedett, az életszínvonal javult. 1968 után, az új gazdasági mechanizmus következtében a merev árszabályozás lazult, az árak emelkedni kezdtek. 1968 és 1989 között közel 330 százalékos volt az infláció.

1989-ben a tervutasításos gazdálkodás véget ért, megkezdődött a piacgazdaságra való áttérés. 1995-ig 20 százalékkal csökkent a GDP, az infláció felgyorsult. 1995 után Magyarország növekedési pályára állt, és lassult az infláció.

Mikor vezették be a forintot?

Mikor kezdődött a tervutasításos gazdálkodás Magyarországon?

Milyen hatást gyakorolt az új gazdasági mechanizmus az árakra?
.....

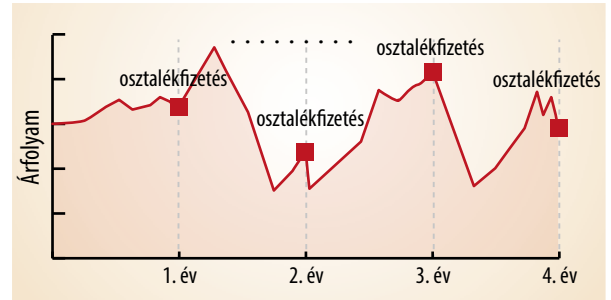
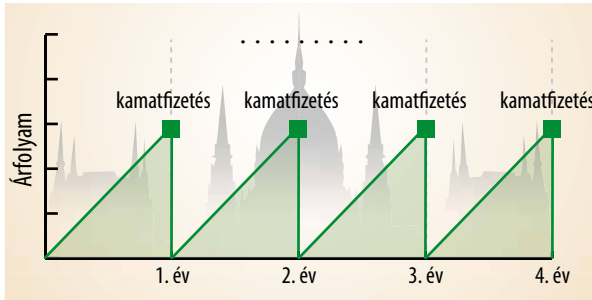
Mekkora volt az infláció az új gazdasági mechanizmus és a rendszerváltás között?

Milyen hatásokkal járt a piacgazdaságra való áttérés?
.....

3. Mit jelentenek a következő fogalmak? Írd a meghatározást a pontozott vonalra!

- infláció:
- hitel:
- kamat:
- árfolyam:
- tőzsde:

4. Állapítsd meg a leírás segítségével, hogy mely értékpapír árfolyammozgását ábrázolják a grafikonok! Írd a megfelelő betűjelet a pontozott vonalra!

A) kötvény/államkötvény

A kötvény olyan értékpapír, amelynek kibocsátója kötelezi magát arra, hogy a kötvényben megjelölt pénzüsszeget és annak kamatait a kötvény tulajdonosának a megjelölt időben és módon megfizeti. Az államkötvényeket szerte a világon a legbiztonságosabb befektetésként tartják számon. A kötvények árfolyama a kamatfizetésig többnyire emelkedik, a kamat kifizetése után pedig a kötvény árfolyama a névértékére, vagy ahhoz közeli szintre esik.

B) részvény

A részvény tulajdonjogot megtestesítő értékpapír, amelynek megvásárlója befektetése erejéig tulajdonosa lesz egy vállalkozásnak. A jól teljesítő vállalkozások általában évente fizetnek osztalékot, azonban az osztalékfizetés mértéke teljesen bizonytalan. Előfordulhat az is, hogy az osztalékfizetés elmarad. A részvényárfolyamok teljesen szabálytalanul, minden törvényszerűség nélkül mozognak, a piaci hatásoknak kiszolgáltatva.

5. Mely forrásokból származhatnak a háztartások bevételei? Írd a számokat a megfelelő helyre!

1. használt autó eladása	2. munkabér	3. családi pótlék
4. lakáskiadásból származó jövedelem		5. nyugdíj
6. tőzsdei nyereség	7. szociális segély	8. túlórapénz
9. másodállás jövedelme	10. bankbetét hozama	11. vételkedő nyeresége
12. gyermekgondozási segély		

Tulajdonból származó jövedelem	Munkából szerzett jövedelem	Örökség, nyereség	Társadalmi juttatás

6. Tájékozódj a különböző valuták árfolyamáról! Írd az aktuális árfolyamot a táblázatba!

Állam	Valuta	Árfolyam
	USD	
	GBP	
	EUR	
	JPY	
	CHF	

48. Pénzintézetek és tevékenységük

1. Számold ki az éves kamatot, és ez alapján hasonlítsd össze a különböző befektetéseket!

- a) 2% kamat kilenc hónapos lekötés esetén
- b) 1,5% kamat féléves lekötés esetén
- c) 2,5% kamat másfél éves lekötés esetén
- d) 5% kamat kétéves lekötés esetén

2. Számold ki, mennyi pénzt kapsz összesen 150 000 forint lekötése esetén, ha a kamat...

- hat hónapra 1,5%!
- egy évre 3%!
- két évre kamatos kamattal évi 2%!
- három évre kamatos kamattal évi 2%!

3. Egészítsd ki az alábbi táblázatot! Milyen árfolyamon és mennyiért vásárolhatunk diszkont kötvényt? Segítenek az első sor adatai.

Befektetett összeg (forint)	A diszkont kötvény árfolyama (%)	A lejáratkor felvehető összeg (forint)	A hozam összege (forint)
98 200	98,20	100 000	1800
124 375	99,50		
	98,70	280 000	
		240 000	3120
94 145		95 000	
177 860			2140
	98,50		2250

4. Számold ki, mennyi pénzt kap a befektető, ha...

- 250 000 forint után 3%-os kamatot kap!
- 50 darab részvénye után 100 forintos osztalékot kap!

5. Mekkora volt a befektetés, ha...

200 000 forintot kap a befektető, és 98,5%-os árfolyamon vásárolt?

80 darab részvényt tudott venni, 4250 forintos árfolyamon?

6. Határozd meg az alábbi befektetési formákat!

vállalati kötvény:

.....

államkötvény:

.....

részvény:

.....

bankbetét:

.....

befektetési jegy:

.....

7. Fogalmazd meg, mire kell figyelnünk egy befektetésnél!

.....

.....

8. Számolj táblázat segítségével, egységesen 2%-os kamatos kamattal! Mekkora összeget takarít meg egy háztartás, ha tíz éven keresztül...

havi 10 000 forintot fektet be?

havi 20 000 forintot fektet be?

havi 30 000 forintot fektet be?

havi 40 000 forintot fektet be?

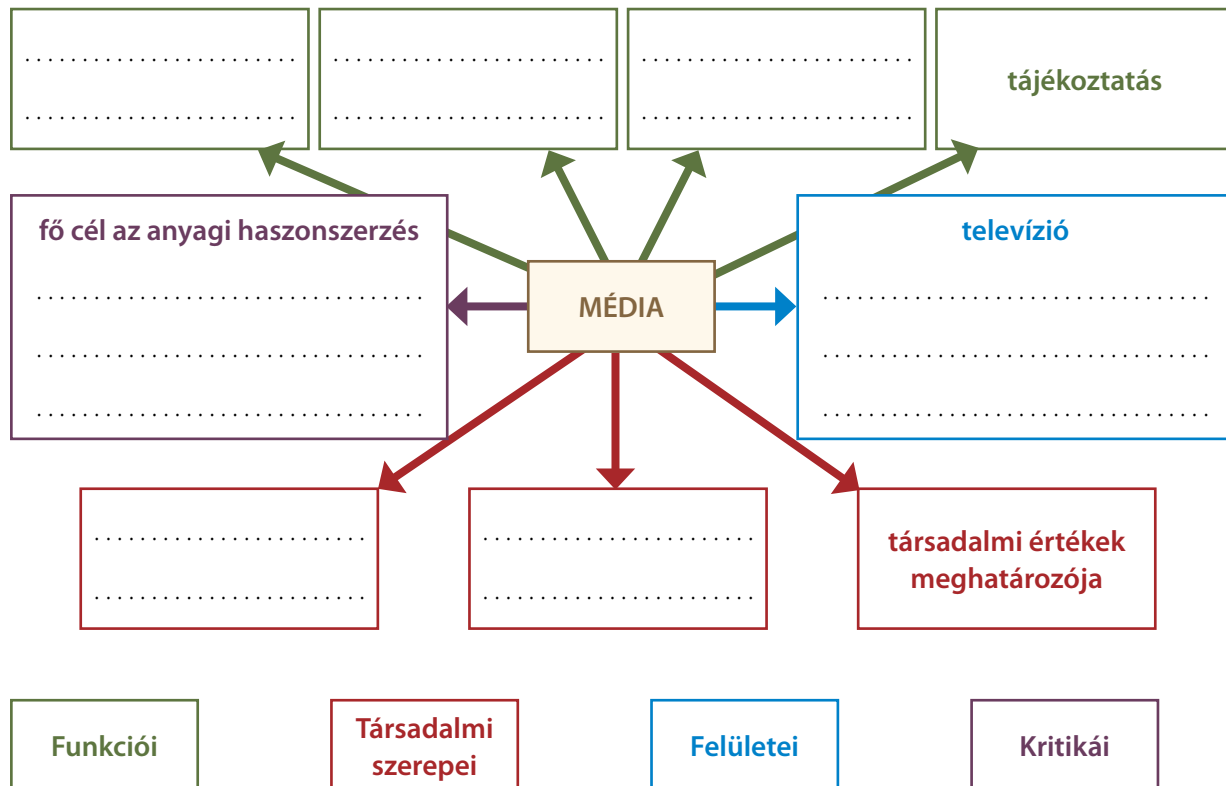
9. Írj rövid fogalmazást a füzetedbe arról, miért érdemes takarékoskodni!

10. Keresz honlapokat az interneten, ahol a tőzsdék mozgását figyelheted! Írd le néhány gazdasági honlap címét!

.....

49. Média és médiakörnyezet

1. Egészítsd ki a médiáról szóló ábrát! Gyűjts minél több kulcsszót a pontozott vonalakra a jelmagyarázat segítségével! Egy-egy mintát megadtunk.

2. Értékelj egy 1-től 6-ig tartó skálán (1: egyáltalán nem; 6: teljes mértékben), hogy mennyire alakítja aktívan egy személy a médiakörnyezetét, amikor ...

- a) cikket ír egy napilap számára!
- b) online néz futballmeccset a telefonján!
- c) repülőjegyet vásárol online bankkártyás fizetéssel!
- d) látogat egy közösségi portálon megosztott bejegyzést!
- e) egy város történelmi emlékeinek olvasása után egy ismeretterjesztő weboldalon!
- f) megnézi az esti híreket a televízióban!
- g) megvásárol egy magazint!
- h) interjút ad egy közismert rádiós műsorban!

Vitassátok meg, mennyire gyakoriak az egyes tevékenységek, és milyen hatásokkal járnak!

3. Magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

magánszféra:

közszféra:

reklám:

virtuális tér:

médiafogyasztó:

4. Határozd meg az alábbi tájékoztatások és események céljait és nyilvánosságának mértékét!

- A) Rövid tájékoztatás egy bank weboldalán, hogy már diákoknak is elérhető egy új bankkártya-típus.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke: privát/nyilvános/szűk körű/családi/helyi/városi/országos/stb.
- B) Szülinapi köszöntő anyukád számára.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:
- C) Utazási iroda akciós ajánlatai a nyári szezonra.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:
- D) Új házirendet fogadott el az iskolád.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:
- E) Megszökött egy veszélyes bűnöző a börtönből.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:
- F) Magyarországra látogat a híres krimi-sikerkönyvek szerzője.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:
- G) Jótékonysági koncert lesz a városban a helyi állatmenhely költségeinek támogatására.
cél(ok):
nyilvánosság mértéke:

5. Vizsgáljuk meg a rendszeres* internethasználók arányáról készült adatsorokat (16–74 éves személyek)!

a) Igaz, vagy hamis? Döntsd el a forrás segítségével!

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU 28 tagállama	51	56	60	65	67	70	72	75	76
Belgium	..	53	58	63	66	70	75	78	78	80	83	83
Csehország	25	26	36	42	51	54	58	63	66	70	76	77
Dánia	70	73	78	76	80	82	86	87	89	91	92	93
Franciaország	39	55	63	67	72	74	78	78	80	81
Görögország	17	18	23	28	33	38	41	47	50	56	59	63
Izland	77	81	84	86	88	90	92	94	95	95	97	...
Luxemburg	59	63	65	72	77	83	86	86	90	93	93	97
Magyarország	21	34	41	48	55	57	60	66	69	71	74	72
Norvégia	68	74	77	81	86	88	90	91	93	93	95	96
Olaszország	26	28	31	34	37	42	48	51	53	56	59	63
Portugália	25	28	31	35	38	42	47	51	56	58	61	65
Románia	10	..	18	22	26	31	34	37	43	45	48	52
Szlovákia	40	43	43	51	62	66	73	72	74	74	76	74

	Igaz	Hamis
A felmérés a napi internethasználatról készült.		
Európa „vezető” internetezői a norvégok.		
Magyarország számottevően elmarad az EU-s átlagtól.		
Románia „sereghajtó” az internetezők arányát tekintve.		
A magyarországi adatok minden évben növekedést jeleznek.		
A %-os adatok túlnyomó többségében évről évre növekednek az egyes országokban.		
A magyarországi rendszeres internetezők száma a vizsgált időszakban majdnem megháromszorozódott.		

b) Ismereteid alapján fogalmazd meg, hogy milyen főbb okokra vezethető vissza a vizsgált időszak adatainak változása!

.....

.....

.....

.....

* Rendszeres: a felmérést megelőző három hónapban átlagosan hetente legalább egyszer (vagyis minden nap, majdnem mindennap, vagy hetente legalább egyszer, de nem a hét minden napján). A használat minden helyszínt és kapcsolódási módot lefed.

50. A média működése

1. Támaszd alá a főszöveg és ismereteid segítségével az alábbi állításokat!

A) A média hatékony működése mögött egy fejlett iparág áll.

Bizonyíték:

.....

B) A BBC jelentős kultúráközvetítő hatással rendelkezik lassan egy évszázada.

Bizonyíték:

C) A médiaiparnak reklámbevételekre van szüksége.

Bizonyíték:

.....

D) A média működése szabályozás alatt áll.

Bizonyíték:

E) A médiainstítúzmények tudatos tömegkommunikációval szólítják meg közönségeiket.

Bizonyíték:

F) A nemzetközi és a hazai hírügynökségek fontos és hiteles forrásai a híreknek.

Bizonyíték:

G) Egy hír közlésének számos módja lehet.

Bizonyíték:

H) A hír nem azonos a tényekkel.

Bizonyíték:

.....

I) Az egyes médiainstítúzmények szinte sohasem függetlenek.

Bizonyíték:

J) A közönség számára elérhető média sokszínűsége a demokratikus rendszerek fontos ismérve.

Bizonyíték:

.....

2. Töltsd ki a táblázatot a megadott szempontok szerint!

Közmédia		Kereskedelmi média
	alapelvei, céljai, feladatai	
	műsörtartalmi	
	finanszírozása	
	nézettsége	

**3. a) Kereskedelmi vagy közszolgálati csatornán láthatnád az alábbi képkockákat?
b) Mi a képen látható műsorok műfaja? Kik a célközönség?**

1.

2.

3.

Társadalmi és gazdasági ismeretek

6. FEJEZET ● ÖSSZEFOGLALÁS

1. Határozd meg röviden az alábbi fogalmakat!

erkölcs:

jogállam:

Alaptörvény :

országgyűlés:

esélyegyenlőség:

pénz:

magánszféra:

2. Nevez meg néhány konkrét példát az alábbi fogalmak körében!

hagyományőrző rendezvények:

iskolai illemszabályok:

diákjogok:

politikai pártok:

társadalmi juttatások:

banki szolgáltatások:

médiafelületek:

3. Csoportosítsd az alábbi jellemzőket a megfelelő politikai rendszerhez!

a) csak egy párt működhet	f) sajtószabadság
b) hatalmi ágak szétválasztása	g) szabad választások
c) emberi szabadságjogok mellőzése, megsértése	h) önkényes politikai elhatározások
d) a politikai irányítók leválthatóak a választások révén	i) mindenkire vonatkozó törvények
e) cenzúra	j) többpártrendszer

Diktatúra	Demokrácia

4. Párosítsd a fogalmakat a meghatározásokkal!

állampolgár ☐	☐ miniszterek munkáját segítő, minisztériumi részfeladatokra szakosodott személy
miniszter ☐	☐ egy adott állam teljes jogú lakosa
államfő ☐	☐ négyévente választott, a parlamentben szavazati joggal rendelkező személy
államtitkár ☐	☐ a legmagasabb közjogi méltóság, a három hatalmi ág felett álló személy
bíró ☐	☐ egy adott ország kormányának a tagja, minisztériummal rendelkezik
parlamenti képviselő ☐	☐ tevékenysége jogszabály által meghatározott, kormánytól független személy

5. Nevezd meg a három fő hatalmi ágot, a hozzájuk tartozó szerveket, és feladataikat!

Megnevezés	Szervek	Feladatok
Törvényhozó hatalom		
	Minisztériumok	
		A törvények betartásának ellenőrzése

Miért fontos, hogy a három hatalmi ág elkülönülten működjön?

.....

6. Magyarázd meg az alábbi jó tanács lényegét egy-egy példán keresztül bemutatva!

Jogaiddal BÁRMIKOR élhetsz, a kötelességeidet MINDIG be kell tartanod!

.....

.....

.....

.....

7. Egészítsd ki a keresztrejtvény megfejtéseit, ahol szükséges!

1.	T				É	N	Y	H	O	Z	Á	S
2.	Ö		K	O		M	Á	N	Y			T
	3.	J			S	Z	A	B	Á	L	Y	
	4.		Á	R	T	O	K					
5.	N			S	Z	A	V	A				S
6.	K			T	Á	R					Á	G
7.	D	I	K	T		T				A		
	8.		O	G			L	L	A	M		
	9.	M	I	N	I	S						R

Írd meg a keresztrejtvény megfejtéseinek meghatározásait, majd válaszolj a kérdésekre!

1. Az országgyűlés feladata	2.
3.	4.
5.	6.
7.	8.
9.	

a) Kik alkotnak egy háztartást?

b) Írd be a táblázatba a háztartási bevételek három csoportját, majd írd melléjük a felsorolt példák sorszámait!

1. nyugdíj; 2. havi fizetés; 3. örökség; 4. családi pótlék; 5. albérleti díj kiadott lakás után;
6. megtakarításból származó kamat; 7. fizetésen felüli jutalom; 8. szociális segély

Bevételi források	Példák
Tőkejövedelem, vagyonból származó jövedelem	

c) Mire költenek szerinted legtöbbet a háztartások? Állíts fel egy költségesség szerinti sorrendet (1: legkevesebb, 6: legtöbb költség)!

☐ ruházkodás	☐ lakásfenntartás, rezsi	☐ közlekedés
☐ egészségügy	☐ művelődés, szórakozás	☐ ételmezés

Tartalom

Év eleji ismétlés | 4

I. A szuperhatalmak szembenállása

1. A győztes nagyhatalmak átmeneti együttműködése a világháború után | 7
 2. A hidegháború kezdete | 9
 3. Piacgazdaság és tervgazdálkodás | 12
 4. Katonai szövetségek létrehozása a hidegháború idején | 15
 5. Háborúk a Közel-Keleten és Koreában | 17
 6. A kubai válság és a vietnami háború | 19
 7. Az Európán kívüli világ | 21
 8. Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban | 24
- A szuperhatalmak szembenállása
(Összefoglalás) | 26

II. Magyarország 1945-től az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig

9. Magyarország újjászervezése 1945 után | 27
 10. Az újjáépítés és a kommunisták hatalomra jutása | 29
 11. A határon túli magyarság a világháború után | 32
 12. A kommunista diktatúra. Rákosi, a diktátor | 34
 13. Törvénytelenések az ötvenes években | 37
 14. Hétköznapi és ünnepek a Rákosi-diktatúra idején | 39
 15. Reformkísérlettől a forradalomig | 41
 16. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörése | 43
 17. A forradalom és szabadságharc leverése | 45
- Magyarország 1945-től az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig (Összefoglalás) | 48

III. Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése

18. A nyugati integráció. Az enyhülés kezdete | 50
19. A Szovjetunió felbomlása | 53
20. A demokratikus erők győzelme Lengyelországban és Csehországban | 55
21. A kommunista diktatúrák bukása Kelet-Németországban és Romániában | 57
22. Az Európai Unió létrejötte és működése | 60
23. A közelmúlt válságócai és háborúi | 63

24. A globális világ sajátosságai. A globalizáció előnyei és hátrányai | 66
- Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése
(Összefoglalás) | 68

IV. A Kádár-korszak

25. Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka | 70
 26. A Kádár-rendszer megszilárdulása | 72
 27. Élet a „legvidámabb barakkban” | 74
 28. A Kádár-rendszer válsága | 77
 29. A Kádár-rendszer ellenzéke | 79
 30. A pártállam megszűnése | 81
- A Kádár-korszak (Összefoglalás) | 83

V. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon

31. A rendszerváltoztatás eseményei | 85
 32. A demokratikus jogállam működése és a magyar külpolitika (1990–2004) | 88
 33. A magyar gazdaság átalakulása | 91
 34. A magyarországi nemzetiségek | 94
 35. A határon túli magyarság a rendszerváltoztatás előtt és után | 96
 36. A Kárpát-medencén kívüli magyarság helyzete | 99
- A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon (Összefoglalás) | 101

VI. Társadalmi és gazdasági ismeretek

37. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs | 103
 38. Jogok és kötelességek | 106
 39. Alkotmány és törvényalkotás | 108
 40. Politikai rendszerek és államformák | 110
 41. Az állam mi vagyunk! | 112
 42. A parlamentáris demokrácia működése | 114
 43. A gyermekek és tanulók jogai | 116
 44. A demokratikus Magyarország | 118
 45. A magyar állam működése | 120
 46. A gazdaság legfontosabb szereplői | 122
 47. A pénz szerepe a gazdaságban | 124
 48. Pénzintézetek és tevékenységük | 126
 49. Média és médiakörnyezet | 128
 50. A média működése | 131
- Társadalmi és gazdasági ismeretek
(Összefoglalás) | 133